

**Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 11 december 2017***§ 3 Interpellation om boendeparkering för vissa (nr 2016:92)*

## Anförande nr 1

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

## Anförande nr 2

B o A r k e l s t e n (M): Fru ordförande, fullmäktige! Jag vänder mig särskilt till namnsdagsbarnet Daniel och säger grattis i dag.

Den här interpellationen handlar om boendeparkering. Den skrevs för ett år sedan. I morgon är det ettårsfödelsedag för den interpellationen. Den skrevs efter det att trafiknämnden beslutade att trafikkontoret skulle utreda förutsättningarna för att inte ge boende i fastigheter med parkering tillgodosedd på tomtmark något tillstånd att stå med boendeparkering på gatan.

Det finns i dag ett parkeringssystem som kallas boendeparkering. Det gör att medborgare som använder bilen regelbundet har möjlighet att parkera bilen i sitt närområde för en relativt låg kostnad. Nu är det nya parkeringssystemet med nya priser och inskränkningar av tiderna för parkering på väg att införas, och i takt med att de nya skyltarna sätts upp gäller de nya reglerna, tiderna och priserna.

Enligt förslaget ska ingen som flyttar in i en nybyggd bostad ha rätt till boendeparkering. Det finns all anledning att fråga om det uppfyller kravet på likvärdighet för alla invånare när vissa särbehandlas jämfört med andra. Ska man ha olika möjligheter att parkera bara för att man råkar bo på olika nummer på en gata? Boendeparkeringen är inget självändamål, utan den ska ses som ett komplement till parkering för de boende som inte har möjlighet att ordna parkering inom den egna fastigheten. Det är därför olyckligt att redan nu låsa sig vid möjligheten att avskaffa boendeparkeringen för nya bostadsområden utan att koppla det till tydliga signaler om krav på parkeringslösningar inom den egna fastigheten eller i parkeringshus.

Att undanta vissa fastigheter men inte andra i respektive zon är mycket drastiska förslag som riskerar att få mycket stora och oberäknliga konsekvenser, till exempel på bostadspriserna och hanteringen av tillstånd, och det väcker frågor om likabehandlingsprincipen för våra medborgare. Jag tror att detta har blivit överklagat till förvaltningsrätten, men jag vet inte riktigt hur det har gått. Men det kanske Daniel kan svara på. Det är i alla fall inte så att byggåret ska avgöra om man ska få parkering eller inte på samma gata.

Nu har det gått ett tag sedan det började utredas, och nu vill vi gärna veta hur det går. Kommer den S-ledda majoriteten att omöjliggöra boendeparkering för den som flyttar in i en nybyggd bostad?

## Anförande nr 3

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag tackar för gratulationerna. Ja, Bo Arkelsten. Det stämmer att det var ett år sedan den här interpellationen skrevs. På

ett sätt har det hänt en hel del. Vi har börjat implementera den nya parkeringsplanen, och det har fungerat utmärkt än så länge. Nya områden är på gång nu under våren.

Trafikkontoret har ett uppdrag att utreda om det är möjligt att avveckla boendeparkering för nya bostäder. Jag tycker att den idén är bra, och jag ska förklara varför. Boendeparkering är en sorts undantagslagstiftning. Enligt plan- och bygglagen ska parkering huvudsakligen ske på tomtmark. Parkering ska lösas på tomtmark står det i plan- och bygglagen. Det innebär att bilar egentligen inte ska stå på gatorna. Boendeparkeringsundantaget infördes på 70-talet därför att vi fick fler och fler bilar i Stockholms innerstad, och innerstaden byggdes aldrig för bilar. En stor del av fastighetsbeståndet är byggt på det viset att det inte finns garage. Då tog man till den här speciallagstiftningen för att de boende i innerstaden inte skulle behöva flytta runt sina bilar varje dygn, vilket var effekten tidigare. De åkte helt enkelt runt och parkerade om bilarna eftersom de egentligen inte fick stå parkerade mer än ett dygn. Det är alltså egentligen en undantagslagstiftning om man läser propositionen för Stockholms innerstad.

Nu har vi inte haft parkeringsavgifter utanför innerstaden, så det har inte varit någon diskussion om att det har varit ett problem att införa boendeparkering på andra platser. När vi bygger nya bostäder har vi nya regler som innebär att vi har minskat antalet parkeringsplatser som behöver byggas. I dag kan det gå ned till 0,2–0,3 parkeringsplatser per 10 parkeringsplatser. Om vi tillåter boendeparkering i nya områden innebär det att vi minskar antalet parkeringsplatser som måste byggas i ett hus och i stället parkerar man subventionerat på gatan. Det är inte vad vi vill, och det strider mot vår parkeringsplan och alla andra planer vi har när det gäller parkering.

Det är egentligen skillnad redan i dag. Ett hus på som är byggt på 10- eller 20-talet har inget garage som är inlagt i priset och kostnaden för huset. Men när det gäller ett hus i Järvaområdet har det byggts ett parkeringsgarage med talet en parkeringsplats per lägenhet, och det har man fått vara med och betala. Det är alltså en skillnad redan i dag.

#### Anförande nr 4

**Jackie Nylander (V):** Ordförande, fullmäktige! Att du värnar så fruktansvärt mycket om bilen och dess parkeringsmöjligheter och kostnaderna för detta i staden och i förorten är en gåta för mig, Bosse. Samtidigt är du faktiskt med och stöder att folk som har dålig ekonomi inte ska få ett månadskort på tunnelbanan. Du stöder bilparkeringar. Du vurmar för att människor ska ha råd att ha bil och en billig parkering, men du förnekar människor med dålig ekonomi att få ett månadskort. Var ligger logiken i din politik? Du är ju en klok kille som jag har lärt känna dig, men här pratar du emot dig själv. Det är en gåta för mig.

#### Anförande nr 5

**Martin Westmont (SD):** Fru ordförande! Det är alltid bra att man strävar efter en likabehandlingsprincip, och därför är det problematiskt att vissa har rätt till en parkeringsplats och andra har det inte. Jag tycker att man bör se över detta.

Sedan skulle jag vilja säga att jag tror att det i grund och botten inte handlar så mycket om parkeringsplatser, utan det handlar helt enkelt om att den rödgrönrosa majoriteten med Miljöpartiet i spetsen är emot bilar och framför allt bilar i

innerstaden. I det här svaret poängterar man att det inte är att betrakta som ett första steg till en utvecklade boendeparkering i hela staden. Bara det att man måste poängtera detta visar en del varningsflaggor. Jag skulle vilja säga att det är tvärtom. Med den rödgrönrosa majoriteten går vi mot en utveckling där man vill ha bort bilarna, inte minst i innerstaden. Det säger i alla fall Sverigedemokraterna nej till. Vill vi ha en stad som växer är det också självklart att bilar är en del av stadsbilden. Jag hoppas att Daniel Helldén kan ta till sig att vi inte bara kan bygga en stad med cyklar och bussar, utan att bilar också är en naturlig del i en växande storstad.

#### Anförande nr 6

Borgarrådet H e l l d é n (MP): När jag hör Martin Westmont från SD kommer jag att tänka på när Nordiska museet för att antal år sedan, det var ganska många år sedan, hade en utställning om bilarnas roll i samhället. Då lyfte med ned den ryttnarstaty som står utanför Nordiska museet och ställde dit en Folka i stället. Det är lite så man känner att SD vill ha det, bilar som lyfts upp på en piedestal.

Vi är ute efter att skapa en bra framkomlighet och en bra utvecklad stad, och då ska vi inte ha bilar som är parkerade i onödan på våra gator. Vi har andra saker att göra där, till exempel gå, cykla, åka kollektivt och köra bil men även ha sommargångar och andra sådana saker som utvecklar staden. Det är viktigt.

Frågan om boendeparkering, om vi skulle ändra reglerna, är inte i dagsläget någonting som berör innerstaden så mycket. Vi bygger inte så fasligt mycket i innerstaden, utan det påverkar mer i ytterstaden. Frågan är: Ska vi fylla alla våra gator med parkerade bilar när vi bygger massor med bostäder i ytterstaden? Det är inte det vi vill, utan vi vill ha låga parkeringstal när vi bygger bostäder eftersom alla som köper eller hyr en lägenhet inte ska behöva vara med och bekosta parkeringsgarage om de inte har bil. Men de som har bil får stå i de garage som byggs eller också får de ordna parkering på annat sätt, och vill de stå på våra allmänna gator är tanken att de ska betala full avgift som alla andra. Vi skulle kunna ha 0 i parkeringstal, och så står alla bilar på gatorna. Det är ju jättebra, men det är inte så vi vill ha det.

Göteborg har det här systemet och har arbetat efter det länge. Det fungerar alldeles utmärkt. Jag tror att hela den planering vi har med gröna parkeringstal och vår parkeringsplan kräver detta i förlängningen för att vi inte ska få en skevhet.

Sedan har vi det här med likabehandlingsprincipen. Det här är en sorts undantagslagstiftning. Egentligen ska vi inte ha boendeparkering för dem som inte har ett behov av det. En stor del av lagstiftningen är särslagstiftningar. Vi ger inte socialbidrag till alla stockholmare utan till dem som behöver det.

#### Anförande nr 7

B o A r k e l s t e n (M): Det är inte rimligt att planera för en stad utan bilar. Människor kommer att behöva köra bil även i framtiden, och bilarna blir alltmer miljövänliga. För oss som politiker handlar det om att hitta och skapa incitament för att välja andra kapacitetsstarka trafikslag snarare än att vi ska förbjuda människor att göra motsatsen. Med stadens nuvarande parkeringspolitik gör vi det omöjligt för vanliga människor att ha bil då endast de rikaste kommer att ha råd med det i

framtiden. Det är inte rimligt. Det måste finnas ett system som är förutseende och transparent.

Jackie gjorde en historisk tillbakablick till hur det var när vi sade nej till att man skulle få månadskort för att kunna åka tunnelbana. Det är riktigt, men tiderna förändras. De flesta har bättre ekonomi i dag. De som bor inne i staden och har bil har blivit en riktig kassako för extra skatter genom höjda parkeringsavgifter och kravet på om du ska ha boendeparkering eller inte beroende på hur du bor. Det handlar om tusentals kronor.

Det är ännu mer anmärkningsvärt att majoriteten väljer att gå fram med det här förslaget när man har upptäckt att man brister i likvärdighet och redan har tvingats backa från några delar i den tidigare beslutade parkeringsplanen. Nu har Daniel faktiskt sagt att man inte kommer att ta bort boendeparkeringen, utan den kommer att vara kvar. Men det är fortfarande så att det gäller de gamla fastigheterna, de som redan har fått det. Det vore tacknämligt om vi kunde försöka ha parkeringarna på de tomter där man bygger fastigheter, men parkeringstalen per lägenhet är väl i dag inte riktigt överensstämmande med hur det ser ut i verkligheten. Det kan göra att det uppstår problem eftersom det blir bilar över.

Man räknar alltså med ett lägre grönt parkeringstal som inte fungerar. Då kommer frågan var man ska göra av bilen. Det är inte rättvist att man låter vissa få boendeparkering och andra inte får det därför att de flyttar in på annat ställe. Det känns inte speciellt bra. Vi vet att boendeparkeringen ska vara kvar, för Daniel har sagt vid ett annat tillfälle att man inte ska ta bort den.

Jag tycker att ni ska tänka om och se till att man kan ha boendeparkering även för andra som kommer in till staden.

Anförande nr 8

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Trafikborgarrådet avslutade sitt andra anförande med att säga lite av det jag egentligen hade tänkt ta upp. Han använde uttrycket "socialbidrag". Vi andra säger "försörjningsstöd". I landstingsfullmäktige i förra veckan hade vi en debatt om just detta att man ska vara varsam med orden och använda de gängse orden. Man ska uppdatera sitt eget lexikon lite grann.

Om jag går och söker försörjningsstöd på socialkontoret kommer de att svara: Nej, du har din försörjning ordnad på annat sätt. Jag är alltså inte berättigad till försörjningsstöd. Och samma sak gäller för dem som söker boendeparkering. Har man det ordnat för sig, till exempel på tomtmark i den fastighet man bor i, anses man inte ha något behov av boendeparkering, och så får man inte det. Jag har nog också, precis som trafikborgarrådet, svårt att se att det skulle kollidera med likabehandlingsprincipen.

Nu när alla har gratulerat trafikborgarrådet på namnsdagen måste väl jag också göra det. Jag kan passa på att nämna att min äldste son också heter Daniel och firar namnsdag just i dag. Han firar sin 29:e namnsdag. Kan man säga mellan tummen och pek fingret att trafikborgarrådet och min äldste son är ungefär lika gamla?

## Anförande nr 9

Borgarráðet H e l l d é n (MP): Den sista frågan svarar jag inte på. Som jag tolkar dig, Bo Arkelsten, vill du egentligen ha höga parkeringstal. Jag skulle gissa att du vill ha parkeringstal på 1–2 så att alla som flyttar in i ett hus har en parkeringsplats i huset. Det måste vara argumentet. Enligt din princip borde vi egentligen avveckla hela principen med gröna parkeringstal. Då ska vi bygga så många parkeringsplatser som alla behöver. Det ska då vara lösningen. Det betyder att kollektivet, oavsett om man har bil eller inte, ska vara med och betala. För mig låter det som om det handlar om en spännande moderat socialism. Jag skulle gärna vilja höra hur du förhåller dig till det.

Vi har gått på linjen att den fria marknaden mer ska få styra parkeringsfrågorna. Den som behöver bilen får betala för det, och de som inte behöver bilen slipper betala parkeringsplatsen för den som har bil. Det är en intressant förskjutning som sker här.

Utöver detta ska jag också säga att när jag gick ned härifrån bad jag socialborgarráðet om ursäkt för att jag sade något annat än ”försörjningsstöd”.

*§ 4 Interpellation om indraget stöd till föräldrastödkurserna ABC och Komet (nr 2017:1)*

Anförande nr 10

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 11

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag börjar med att tacka borgarrådet för svaret. Jag tycker att det är ett bra svar. Det glädjande att borgarrådet ser fördelarna med föräldrastödsprogrammet som tillkom under alliansregeringen och som också har fått ett väldigt bra mottagande i Stockholm. Jag vet att det används mycket, inte minst i Järva stadsdel. Det är mycket uppskattat av de tjänstemän som jag har träffat och som jobbar med detta.

Den stora fördelen med föräldrastöd, som i Stockholm ges i form av ABC och Komet, är att det riktar sig till alla föräldrar och inte bara till föräldrar och familjer som upplever problem. Det tycker jag är väldigt bra. På så sätt är programmen till sin natur förebyggande, och risken för stigmatisering är också betydligt mindre. Detta är ett konkret exempel på hur familje- och föräldrarollen kan stärkas i samhället. I bästa fall kan den här typen av insatser förebygga såväl psykisk ohälsa som kriminalitet bland unga. Därför är det mycket viktigt att verksamheten får fortsätta och även expandera för att möta de behov som finns.

För ganska exakt ett år sedan uppmärksammades att staden drar tillbaka sitt centrala stöd som går ut till stadsdelarna för att upprätthålla verksamheten. Oro uttrycktes då för att utbudet skulle kunna komma att bli mindre eller rent av läggas ned. Jag ställde då denna interpellation för att fråga borgarrådet om hennes inställning till föräldrastöd och till det fortsatta arbetet och hur man ska garantera att verksamheten upprätthålls även om socialnämnden drar tillbaka sitt stöd till stadsdelarna.

Därför är det glädjande att höra att borgarrådet anser att verksamheten är mycket viktig. De siffror som vi hittills har lyckats få fram visar också att det indragna stödet inte har lett till att antalet platser har minskat i stadsdelarna. Det är vi naturligtvis mycket glada för. Därmed har vi fått de svar som vi anser att vi behöver på den här interpellationen. Vi hoppas naturligtvis att utvecklingen fortsätter och att antalet platser ska kunna öka framöver om behovet visar sig vara större.

Anförande nr 12

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill tacka Erik Slottner för att han lyfter fram de här frågorna. Jag delar helt din inställning kring vikten av att jobba med föräldrastödet. Tidigt stöd kan också vara mycket betydelsefullt för att minska utmaningarna längre fram i en familj som får stöd. Det finns väldigt stora fördelar ur ett barnperspektiv i att stärka föräldrar på olika vis. Jag vill också tacka för ditt konstruktiva inlägg och för att du lyfter fram de här frågorna. Jag delar din uppfattning om att de är viktiga.

Anförande nr 13

R a n a C a r l s t e d t (S): Jag kan inte motstå tillfället att gå upp och berätta om det jag har sett i kommande VP för 2018 för socialnämnden. Den här verksamheten utvecklas med kurserna Föräldraskap i Sverige och Tonårs-ABC för föräldrar till

tonårsbarn och nya moduler med våld- och jämlikhetsfrågor kommer att inkluderas i ABC. Vi satsar på den här verksamheten. Vi anser att den är jätteviktig. Tack för frågan!

*§ 6 Interpellation om Stockholms Livsmedelscentrum (nr 2017:5)*

## Anförande nr 14

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

## Anförande nr 15

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Jag vill börja med att tacka för interpellationssvaret. Utvecklingen av Slakthusområdet till Söderstaden förutsätter att den livsmedelsindustri som i dag finns där flyttar för att ge plats för bostäder, butiker, restauranger och kontor. Denna flytt medför samtidigt stora möjligheter. Alliansen initierade arbetet med att hitta en lämplig plats för ett modernt livsmedelscentrum och hade en tydlig vision för detta. Larsboda industriområde, som blev den utvalda platsen för det nya livsmedelscentrumet, har alla förutsättningar att utvecklas till ett modernt matcentrum som inte bara kan husa dagens livsmedelstillverkning, utan även framtidens matproduktion kan äga rum där.

Sverige ligger i dag i framkant inom djurhållning, livsmedelsproduktion och förädling. Detta är någonting som vi ska vara stolta över och ta till vara på. Jag ser en möjlighet att utveckla Larsboda och hela stadsdelsområdet runt omkring på liknande sätt som staden tidigare har gjort i Kista där Kista Science City nu är ett världsledande kluster inom informations- och kommunikationsteknologi. Kista Science City blev möjligt för att staden hade en tydlig vision och ett nära samarbete med näringslivet och akademien. Vi skulle nu på motsvarande sätt kunna göra Larsboda till ett innovativt kluster med en mångfald av företag och forskning inom livsmedelstillverkning och matproduktion.

Tyvärr har denna vision, som åtminstone kunnat anas i inriktningsbeslutet, nu grusats och blivit ett renodlat byggprojekt. I dag upptar det nuvarande livsmedelsklustret i Slakthusområdet 65 000 kvadratmeter medan det i Larsboda planeras tre byggnader på totalt 28 500 kvadratmeter, det vill säga endast dryga 40 procent av dagens yta. Tidigare uppskattades det att det nya livsmedelscentrumet skulle kunna bidra med ca 1 000 arbetsplatser. Detta skulle bli ett viktigt tillskott inom Tyngdpunkt Farsta som är stadens program för Farsta stadsdel. Nu har dock denna ambition dragits ned till endast 300. Det är mycket beklagligt att den socialdemokratiskt ledda majoriteten har tappat bort visionen och inte ser möjligheten att knyta samman företagande, innovation och akademi med en långsiktig utvecklingsplan för Larsboda.

Tyvärr hittar jag ingen tröst eller ens en antydning om att majoriteten har en framtida utvecklingsplan för Larsboda i interpellationssvaret. Ansvarigt borgarråd nämner endast att det finns utvecklingsbar markyta i närheten där man till exempel skulle kunna bedriva utbildningsverksamhet. Det framgår dock inte alls hur staden arbetar med denna utvecklingsbara markyta, vilka den gör det med eller vilken plan man ser för den och Larsboda som helhet. Jag kan bara vädja till majoriteten att tänka om och ta fram en tydlig vision och utvecklingsplan där vi kan göra Larsboda och Farsta till ett spännande och innovativt centrum som matchar Kistas attraktionskraft men inom livsmedelstillverkning.



## Anförande nr 16

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Det här svaret har kommit alldeles nyligen och är därmed tämligen aktuellt. Jag tycker också att det är ett mycket tydligt svar, men jag kan ändå upprepa en del som står i det här mycket informativa interpellationssvaret. Som vi hör här kommer det här projektet att genomföras, men en förutsättning är att minst 65 procent av hyreskontrakten också blir kontrakterade. Det här livsmedelscentrumet får ett fantastiskt bra läge rent geografiskt. Som interpellanten också nämnde kommer det att handla om 20 nya företag och minst 300 arbetsplatser, och södra Stockholmsregionen är ju eftersatt när det gäller arbetsplatser. Halva befolkningen bor i södra Stockholm, men bara en tredjedel av arbetsplatserna finns där. Det här blir naturligtvis ett bra bidrag i rätt riktning för att få fler arbetsplatser.

Det har hela tiden pågått diskussioner med företagen om utformning, logistiklösningar, hyror med mera. Det finns faktiskt ingen anledning för Stockholms stad att överdimensionera projektet i det här läget. Det måste till att börja med fungera bra för företagen samt även vara försvarbart för Stockholms stad. Vi har alltså hela 28 000 kvadratmeter som också kommer att kunna bli effektivt utnyttjade på ett helt annat sätt än vad som till exempel sker i dag i verksamheten i Slakthusområdet. Det finns också goda möjligheter att expandera i området och bygga ut om det krävs i framtiden. Även andra företag som inte är aktiva i dag i Slakthusområdet är naturligtvis också välkomna att etablera sig i Larsboda. Mycket talar också för att det kommer att ske.

Därför finns det absolut ingen anledning för företagare som är beredda att flytta att vara oroliga för den verksamhet som kommer att etableras. Hyresnivåer och sådant kommer självfallet att förhandlas och diskuteras. Så är det ju i alla våra nybyggnads- och renoveringsprojekt, och det är knappast en uppgift för vare sig socialdemokrater eller moderater att lägga sig i de förhandlingarna, utan det har våra tjänstemän i uppdrag att hantera.

Larsboda har alltså stora förutsättningar att bli ett riktigt fint livsmedelscentrum. Det är duktiga företagare som jag tror kommer att underlätta att området också i framtiden kommer att kunna byggas ut. Vi har trots allt ett mycket kraftigt växande Stockholm, så efterfrågan på högkvalitativa matråvaror kommer naturligtvis bara att öka. Det kommer att gynna alla företagare som flyttar till den här utmärkta platsen.

## Anförande nr 17

L a r s J i l m s t a d (M): Ordförande! Jag tror att Jan Valeskog nog är den siste som tror på en framtid för ett livsmedelskluster eller en livsmedelsetablering i Larsboda. Jag kan nämna att för precis 14 dagar sedan besökte jag företagsgruppen i Larsboda. Det var en mycket deprimerad församling företagare. De beskrev hur de under tio års tid har jobbat för att få bort den bullersamma bergkrosshanteringen som Skanska har haft i området. När de äntligen lyckades med det såg de fram emot att få en mängd nya företag, bland annat ett livsmedelskluster, till Larsboda. Från stadens sida hörde man mycket gott om visioner om hur det skulle kunna leda till väldigt många nya jobb, till utbildningsmöjligheter, bland annat en högre utbildning på livsmedelsområdet. Men företagen konstaterar nu att de inte längre tror på det. Det blir 50 procent dyrare än vad livsmedelsföretagen hade förespeglats och, som Jan Valeskog själv har sagt, väsentligt mycket mindre.

Dessutom har det tagit totalt stopp för en massa andra saker ute i Farsta. Det blir ingen byggnation i närtid på Storforsplan, det vill säga i Farsta centrum. Planerna för byggnation, företagsetableringar och bostäder i Telestaden är ett par år försenade, och det ser inte ut att bli någonting av arbetsplatserna i Larsboda.

Det är trevligt att Jan Valeskog är optimist, men optimismen delas inte av företagen i Larsboda.

#### Anförande nr 18

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Fru ordförande! Om majoriteten hade haft en vision om att göra Larsboda till ett innovativt kluster inom livsmedelstillverkning och matproduktion som bidrar till många behövliga arbetsplatser till Farsta med omnejd skulle den samarbeta betydligt närmare och bättre med både näringslivet och akademien än vad den gör nu. Tyvärr ser det ut som om man bara får med sig ca 20 av företagen från Slakthusområdet till Larsboda även om mig veterligen inga avtal ännu är påskrivna. Jag ser dock ingenstans i interpellationssvaret att majoriteten arbetar aktivt med att locka in andra företag och näringsidkare som verkar inom livsmedelstillverkning men på andra platser än Slakthusområdet. Staden behöver nu verkligen ta tag i detta arbete. Såsom det ser ut nu blir Larsboda endast en ersättningsyta för vissa av företagen från Slakthusområdet och inget mer därtill.

Jag delar borgarrådets bedömning att staden ska ta ut marknadsmässiga hyror av sina externa hyresgäster och inte subventionera några verksamheter med stockholmarnas skattepengar. Vad jag och många av företagen finner anmärkningsvärt är dock att hyresnivån har ökat med nästan 40 procent på bara ett år mellan inriktnings- och genomförandebesluten. I inriktningsbeslutet från januari 2016 framgick det att hyresnivåerna som då presenterades för företagen motsvarade marknadshyra för moderna och effektiva livsmedelsindustri lokaler. I genomförandebeslutet bara drygt ett år senare är det betydligt högre hyresnivåer som gäller, dock utan något mervärde för företagen. Detta sätt att från stadens sida hantera företagen är självklart inte önskvärt och spär bara på den negativa trend som vi ser bland företagen i Stockholm när det gäller hur de upplever de beslutande politikernas inställning och attityd till företag.

Det är således hög tid att föra en nära och ömsesidig dialog inte bara med de företag som i dag bedriver livsmedelstillverkning i Slakthusområdet utan även med andra företag och aktörer inom denna bransch för att utveckla Larsboda till mer än tre ersättningslokaler för Slakthusområdet.

#### Anförande nr 19

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag tror att vi måste repetera lite grann. Olika företagargrupper blandas ihop här. En är den som finns i Larsboda i dag och den andra är den som finns i Slakthusområdet som man ämnar flytta till Larsboda. Det är naturligtvis den sistnämnda gruppen som vi fokuserar på. Vi måste som sagt ha 65 procent av företagen med oss i avtal, och det ska vara klart efter sommaren 2018. Det ser väldigt bra ut. De inser att de kommer att lämna i dag eftersatta lokaler i Slakthusområdet som är ineffektiva och inte lever upp till myndighetskrav. Det är klart att de nya lokalerna kommer att vara betydligt mer effektiva att använda och verka i. Det är någonting som är genomgående positivt, och det förutsätter återigen

att minst 65 procent flyttar. Och det tror jag att de kommer att göra. De kommer nog att bli mycket nöjda med denna flytt.

Interpellanten säger det inte uttalat, men han åsyftar att vi inte bygger en stor skola på platsen. Jag tror också att en lastbilsvägg har försvunnit från tidigare visioner. Men jag tror att de allra flesta inser att vi måste göra det här etappvis. Vi kan inte bygga en gigantisk anläggning som vi inte vet om vi klarar av att fylla med verksamheter, utan man gör som man brukar göra, det vill säga bygger ut etappvis. Det gör vi nu, och det finns potential att göra ytterligare investeringar.

Jag kan förstå att företagarföreningen i Larsboda tycker att de har väntat länge och att det har dragit ut på tiden. Jag kan förstå att man är otålig, men nu är det på gång. Vi har en tidsplan. Vi har också intresse av att i ett senare skede exploatera själva Slakthusområdet. Det här kommer att rulla på väldigt bra. Jag tycker att visionen är given. Det är solklart att vi verkligen vill att det här ska växa till ett attraktivt livsmedelscentrum. Det har ett fantastiskt bra geografiskt läge. Det är bra för Farsta. Jag kan inte förstå att man försöker blanda in andra projekt i Farstaområdet. Även om det har blivit försenat kommer Tyngdpunkt Farsta också att bli ett fantastiskt lyft för hela det här området i den här stadsdelen.

Jag tycker att pusselbitarna faller väl på plats. Det kommer att bli en bra verksamhet. Vi har potential att bygga ut det här i framtiden. Vi ska bara se till att det blir av i det första ledet, det vill säga att få med oss minst 65 procent av företagen i det första steget.

*§ 7 Interpellation om företagsklimatet på Kungsholmen (nr 2017:6)*

## Anförande nr 20

Borgarrådet Helldén (MP): Fru ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

## Anförande nr 21

Börje Häggman (M): Ordförande, fullmäktige! Jag får väl börja med att säga grattis på namnsdagen, Daniel Helldén.

Efter att ha tagit del av ditt svar på min interpellation undrar jag: Vad betyder företagare och företagande för Daniel Helldén och majoriteten?

Det är visserligen sant att det på vår tid initierades pilotprojekt gällande stoppförbud på Sankt Eriksgatan. Det har både Ulla Hamilton och företagarföreningen på Kungsholmen bekräftat. Samtidigt berättade de att hela projektet skulle utvärderas efteråt. Det har också gjorts, och när svaren kommer från företagarna får Daniel Helldén veta att de är mycket bekymrade. Det införda stoppförbudet får allvarliga konsekvenser för handeln. Beräkningar har gjorts som säger att varje förlorad p-plats innebär ett omsättningsbortfall på 1 ½ miljon kronor. Detta innebär oerhörda konsekvenser för handeln i området. Det konstaterar Daniel Helldén ungefär som: Jaha! Sedan går han vidare i texten. Att inte ta hänsyn eller att inte kommentera det och säga att vi på något sätt måste gå handlarna till mötes, skickar helt fel signaler som säger att man helt enkelt inte bryr sig.

När jag i fredags morse var på Svenskt Näringsliv och tog del av debatten mellan dig, Anna König Jerlmyr, Erik Slottnér och Jan Valeskog kom det fram igen från företagare som var på plats att det råder parkeringsbrist, problem med varuförsörjning till butiker i staden, dålig service från stadens tjänstemän och kommunpolitiker till stadens företagare och långa handläggningstider av bygglovs- och alkoholutskänningsärenden. Och samtidigt togs det märkliga resonemanget om vinstbegränsningar i välfärden upp som, så länge det pågår, får en hämmande effekt på allt företagande. Resonemanget är märkligt eftersom det borde vara förlusten i de offentligt drivna företagen inom välfärden som behöver diskuteras. Tydligare kan det inte sägas: Företagen vill ha en bättre service och en bättre attityd till företagande, ökad dialog och snabbare ärendehanteringar.

Jag skulle önska att du, Daniel Helldén, och hela majoriteten ville lägga mer fokus på vad era beslut får för konsekvenser för företagarna, jobbskaparna. Vad som hände så gott som direkt när stoppförbudet infördes var att två möbelhandlare blev tvungna att stänga sina butiker. Ingen möbelaffär kan existera om det inte finns någon p-plats i nära anslutning till affären. De hade inte heller fått någon förvarning om att detta skulle ske så att de skulle kunna planera inför krisen som skulle komma. Sedan blir ni här på vänstersidan förvånade när ni får kritik för att företagsklimatet försämras i Stockholm. Ni menar på fullt allvar att företagsklimatet är bra.

De som besvarat enkäten som Svenskt Näringsliv sammanställer är företagare. De befinner sig i verkligheten. De berättar i sina svar att det är bland annat attityden till företagare och företagande som är ett av huvudproblemen. Det är detta som de ger uttryck för i sina svar. Det kan inte viftas bort eftersom de beskriver sin verklighet

och det är deras verkliga uppfattning som vi måste lyssna på. Gå företagarna till mötes! Återställ i möjligaste mån de gamla p-reglerna och ge på så sätt näringslivet en chans att överleva!

#### Anförande nr 22

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Det är en komplicerad trafiksituation på vissa platser på det viset att det är trångt. Det är många saker som ska in på samma plats. Vi har prioriteringar i vår framkomlighetsstrategi som säger att vi ska prioritera gång-, cykel- och kollektivtrafik. Därefter ska vi prioritera varuleveranser, och längst ned kommer vanliga bilar. Det som har hänt runt Sankt Eriksgatan och Flemminggatan är vi kraftigt har prioriterat upp bussarna. Där går bussarna 1, 3 och 4. Det är alltså merparten av våra stombussar som passerar på den här platsen. Buss 4 har till exempel 60 000 resenärer om dagen. Detta är alltså ett av våra huvudnav för kollektivtrafiken ovan jord i Stockholm. Då krävs det vissa typer av åtgärder för att den ska komma fram, annars stannar staden helt enkelt av. Ulla Hamilton var framsynt med de projekt som gjordes där för att främja framkomligheten för bussarna på Sankt Eriksgatan. Vi gick sedan vidare med Flemminggatan. Det har vidtagits en del andra åtgärder för detta.

Det är helt riktigt att det har gjorts enkäter som visar att företagarna är bekymrade över att de parkeringsmöjligheter som fanns förut inte finns längre. Jag har dock noterat att det finns lite olika syn på vad som egentligen har hänt. Vi fick många synpunkter från en möbelhandlare om att man inte kunde stanna. Det finns en rusningstid när bussen måste fram. Då var det stoppförbud, och sedan fanns det lastplatstider, andra tider när man kunde hämta en soffa eller vad det kunde vara för någonting. Men det var ingenting som man tog upp. De lösningar som vi skapade pratade man inte om, utan det pratades bara om ett totalt stoppförbud.

Sedan har vi ett problem. Vi har försökt att lägga ut lastplatser och platser där man kan stanna tillfälligt, och där stannar en del och parkerar med sina personbilar och utträttar ärenden, vilket de inte får göra. Det ställer till det. Vi tittar på om vi kan hitta nya principer och sätt att få bort bilar som inte får stanna på dessa platser. Det är klart att man får stanna där med en vanlig bil om man ska hämta en soffa, hur man nu gör det. Men annars får man inte parkera där. Vi håller på och försöker lösa det.

Vi arbetar för att företagsverksamheten ska fungera i Stockholm. Små och stora företagare ska kunna utvecklas i staden. Det är inget snack om det. Men de här avvägningarna är komplicerade. Det är inte enkelt på Sankt Eriksgatan. Vi kan inte ha vanliga parkeringsplatser där, utan vi kan bara ha lastplatser. Vi måste hitta nya sätt att lösa det på. Jag för diskussioner med kontoret om hur vi ska gå vidare med detta.

#### Anförande nr 23

B ö r j e H ä g g m a n (M): Tycker att det var ett bra svar, Daniel, när du säger att ni jobbar på att hitta lösningar på det här jättestora problemet som inte bara finns på Kungsholmen utan på många ställen i staden. Det bekräftades när jag pratade med företagsgruppen i Storstockholm att det är ett stort bekymmer. Det är inte bara ett problem för företagare. Det här leder till att kunder åker till ytterförorterna, till centrum där de kan parkera gratis i varmgarage. Det är en tuff situation för företagarna. De tappar kunder på det viset. De kan peka på ett stort

omsättningsbortfall. Vi har också problemet med miljön. De smutsar ned i vår miljö. Det här händer samtidigt som konkurrensen ökar. Den har sällan varit så hög som den är just nu inom detaljhandeln.

Dessutom har näthandeln börjat stjäla en massa kunder från butikerna. Det leder också till en annan effekt, nämligen att man ska få det hemlevererat när man beställer via nätet, och då får transporterna problem att hitta parkeringsplatser. Det här är ett jätteproblem. Näthandeln leder också till att före 2025 kommer man att ha tappat 20 000–40 000 personer ur personalen i detaljhandeln i Stockholm. Jag tycker att vi måste fokusera på att göra allt vi kan för att företagen i staden över huvud taget ska ges möjlighet att överleva eftersom det är så många människor som är anställda i dessa företag i Stockholm.

Något som ofta verkar glömmas bort i den här debatten är att det är företagen som är jobbskapare. Vad är viktigare för oss än att företagen fungerar? Jag har all respekt för att två minuter är mycket. Jag förstår att ni är glada över att man kan göra den tidsvinsten, men det som ligger till grund för välfärden är faktiskt att företagen fungerar. När jag tittar på två minuter kan jag som lekman se det som försumbart. Men du kan säkert övertyga mig om att det inte är det. Jag har en prioritering när jag tittar på problemet, och det är företagen. Du har en annan prioritering, men på något sätt vill jag inte att vi ska ha någon sorts motsatsrelation här mellan företagen och trafiken.

#### Anförande nr 24

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! En halv minut, en minut eller två minuter kan betyda otroligt mycket när det gäller framkomligheten för bussarna. Det är oftast frågan om snitttider. Då kan man få bort de extrema topparna när bussarna kanske sitter fast i tio–femton minuter ibland. Det betyder mycket för den enskilda resenären. Det betyder också mycket för resenären att det flyter på. Det har stor psykologisk effekt att sitta fast i kö i en buss.

Den utveckling som vi har i handeln i Stockholm är intressant. Den är på ett sätt problematisk och på ett annat sätt kanske lovvärd för oss. Jag tänker på när Mall of Scandinavia öppnades. Det är ju en jätteanläggning i en grannkommun. Då öppnades det ett enormt garage med 3 000 platser där som är helt gratis. Då tog folk bilen dit, och det syntes på försäljningen i hela innerstaden. Det blev ett kraftigt tapp för många handlare. Det är någonting som man måste göra någonting åt, och jag tror inte att lösningen är att skapa många fler parkeringsplatser i innerstaden utan snarare att skapa en mer attraktiv innerstad på andra sätt. Det ska vara någonting annat än de här köpladorna som vi inte vill ha. Jag tror att vi kan skapa en attraktiv stad som ger någonting annat. Det är det vi håller på med genom hela cityplaneringen och planerna för gatorna. Jag tror också att man skulle kunna tänka sig sådana saker när det gäller Sankt Eriksgatan och Flemminggatan som i vissa fall kanske inte känns som så jätteattraktiva miljöer.

Jag tycker också att det finns en annan intressant utveckling. Ikea öppnade ju sin nya köksbutik på Regeringsgatan. De gjorde reklam om att gå till Ikea. Det är en sorts näthandel. Man går dit till ett showroom och tittar på sitt kök, beställer det och sedan blir det hemkört. Man behöver inte ta sin bil dit för att köra hem det. De visar det centralt i staden på en plats där folk vill vara. Jag tror att vi måste skapa den

utvecklingen. Det kommer väl ännu mer sådant med näthandeln. Vi kan använda staden som en plats som är utvecklande och levande, där vi vill vara och där vi också kan handla genom att titta på varorna och sedan beställa dem och få dem hemkörda. Det tror jag på.

Men vi ska självfallet se till att det finns lastplatser som verkligen fungerar som lastplatser. Det är ett reellt problem vi har centralt i innerstaden, på Kungsholmen, på Södermalm och så vidare att de som gör något helt annat blockerar den handelsverksamhet som vi faktiskt behöver i staden.

#### Anförande nr 25

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Börje Häggman menade att den besparing på två minuter som man gör på busstiderna skulle vara en fråga om prioritering. Sedan byggde Daniel Helldén på resonemanget lite grann. Det är klart att man kan kalla det för en prioritering om man vill, men jag tycker nog inte att det är rätt beskrivning. Här handlar det nog ganska mycket om samhällsekonomi. Här måste vi börja räkna på det. Två minuter för 60 000 personer 365 dagar per år gånger timpriset per resenär. Jag försökte göra en snabbkalkyl, men jag hann inte klart. Det handlar då om en samhällsekonomisk vinst enligt gängse kalkyler som då ska vägas mot nackdelarna.

Börje Häggman tyckte att två minuter hit eller dit var strunt detsamma. Men det här ska ses i ett system som visar hur hela samhället går ut på att effektivisera till exempel transportarbetet. Man tjänar två minuter här och en minut där på olika sätt, och så lägger man ihop det. Då får det faktiskt ganska stor betydelse. Tänk om människan under århundradena hade haft Börje Häggmans inställning. När järnvägen kom i stället för häst och vagn säger vi som Börje Häggman: Det spelar väl ingen roll om vi tjänar fem minuter när vi ska dit. Det är strunt detsamma. Vi behöver ingen järnväg. Sedan kommer vi fram till flyget. Då tjänar vi kanske några minuter, men det behöver vi inte heller.

Börje Häggmans resonemang är i grunden ganska utvecklingsfientligt. Det är faktiskt de här små stegen som tillsammans gör att vi kan leva ett effektivt liv och kan ta oss från den ena platsen till den andra på nolltid. Med Börje Häggmans tankesätt, och det kanske är Daniel Helldéns också, skulle vi gå för det mesta. Vi ska inte åka bil, utan vi ska gå och ha det som vi hade det på 10-talet. För hundra år sedan låg ju fabriken inne i staden, och människorna rörde sig inte mer än inom sina egna malmar. Här kanske er approach, både Börje Häggmans och Daniel Helldéns, i själva verket är ganska lika. Ni kanske är överens här egentligen.

#### Anförande nr 26

B ö r j e H ä g g m a n (M): Jag kan försäkra Rickard Wall om att jag definitivt inte är framgångsfientlig. När vi pratar om det här tänker jag på företagen. Det är min prioritering, men jag är öppen för andra argument.

När jag resonerar med företagen, som jag gjorde senaste i dag när jag träffade företagen på Kungsholmen, får man den här kommentaren från dem: Nu verkar fokus ligga på att enbart cyklister ska vara nöjda. Ni vill minska bilismen, men effekten blir katastrofal, nämligen den att antalet företag i innerstaden kommer att minska.

Det är deras ord. Jag känner mig i alla fall lite tillfreds med ditt svar att ni jobbar på detta. Men samtidigt åker folk bil, och de kommer att fortsätta att åka bil. De måste beredas några platser i alla fall utefter gator som Sankt Eriksgatan för korttidsparkering. När man pratar med handlarna får man verkligen höra vilka negativa effekter det här har fått för dem. Det är företagarna som håller upp det här landet. Nu är det fokus på just den här gatan, men den här gatan finns överallt i staden, på Östermalm, på Södermalm och i Vasastaden.

Egentligen skulle jag kunna säga en del också om attityden till företagande som jag tycker att vi har pratat om egentligen. Det är otroligt väsentligt att vi alla inser vilken betydelse företagarnas väl och ve har för vårt samhälle.



*§ 9 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Nya riktlinjer för försörjningsstöd*

## Anförande nr 27

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Herr ordförande! Majoriteten har sedan tidigare beslutat om att ge försörjningsstöd till personer som saknar rätt att uppehålla sig i Sverige. Det inkluderar också personer som har sökt asyl men som har fått avslag och som undanhåller sig utvisning. Det här är, som vi tidigare har påpekat, ett ogenomtänkt beslut. Det strider mot barnkonventionen att göra barn till familjeförsörjare i en mycket utsatt situation. Dessutom permanentas deras situation eftersom deras föräldrar omöjligen kan komma in i Sverige då man inte kan avkräva dem exempelvis aktiviteter på arbetsmarknaden. Vi ser inte heller att det har gjorts några kostnadsberäkningar eller några beräkningar av hur många som förväntas beröras.

Nu har det framkommit från förvaltningen att staden även avser att ge försörjningsstöd till personer som inte ens har sökt asyl i Sverige. Vi undrar: Hur står det till egentligen? Vilka grupper är det som kommer att omfattas av försörjningsstöd? Hur ser planeringen ut framåt? Nu ser vi hur kostnaderna ökar. Hur kommer det att bli framåt?

## Anförande nr 28

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Tack för frågan, borgarrådet König Jerlmyr! Nu kan vi än en gång tydliggöra de nya riktlinjer som fullmäktige har fattat beslut om. Det är mycket riktigt så att det uppehåller sig personer i Sverige och i Stockholm som inte har uppehållstillstånd. De har valt att leva som papperslösa. De gör den bedömningen att återvänder de till sina hemländer kommer deras liv att bli än värre. I de här familjerna finns det även barn. Då har vi fattat det beslutet att finns det barn och man inte har några pengar ska man få rätt till försörjningsstöd som barn. Det är till barnet försörjningsstödet riktar sig. Det här är humanitärt. Det är ett sätt för barn att överleva. Vi kan inte lägga skulden på barnen för de beslut som föräldrarna fattar. Det är föräldrarna som fattar beslutet att leva kvar i Stockholm som papperslösa.

Men det här är en större fråga än så. Det här är en fråga som handlar om vilken människosyn vi har. Vilken syn har vi på de barn som lever utan tak över huvudet, som fryser om fötterna nu när det snöar ute och som inte har några mössor att sätta på sig? Vi har den ekonomiska styrkan. Vi har det hjärta som krävs för att ge dessa barn en lite peng för att kanske kunna köpa en halsduk.

## Anförande nr 29

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Herr ordförande! Nu har vi nödbistånd i socialtjänstlagstiftningen, så det är aldrig så att man riskerar att frysa ihjäl. Den här frågan handlar om mycket mer än om lite pengar. Den handlar om vårt rättssäkra system när det gäller handläggningen av asylsökande. Värnar man om de här familjerna, som Karin Wanngård gör, tycker jag att ni får driva amnestifrågor eller annat. Nu använder man barnen som redskap för att kunna få försörjning medan man gömmer sig. Det gör man inte med barnens bästa i åtanke.

Enligt Migrationsverket kommer uppemot 70 000 personer, också många med barn, att kunna undanhålla sig utvisning de kommande åren. Det kommer att ta resurser från dem som faktiskt ska stanna. Just nu växer hemlösheten bland barnfamiljer i Stockholm. Där behöver vi lägga resurser. Vi behöver också vara tydliga med att ett ja är ett ja och nej är ett nej i asylprocessen.

#### Anförande nr 30

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det är inte optimalt att vi har familjer som stannar fast de saknar uppehållstillstånd. Det är inte optimalt, men samtidigt finns de här barnen här. De här barnen finns på våra gator. De är gömda av sina föräldrar därför att föräldrarna, trots att de inte har några pengar och trots att föräldrarna troligtvis blir utnyttjade på en svart arbetsmarknad, bestämmer sig för att stanna i Sverige. Då måste vi kunna visa någon form av humanitet. Vi måste visa en sådan humanitet att barnen kan få en liten peng för att hålla sig varma, för att kanske få lite mat och för att få någonting som gör att dessa barn inte söker till kriminalitet.

#### Anförande nr 31

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Herr ordförande! Jag saknar fortfarande svar på frågan om våra uppgifter är korrekta, det vill säga att stadens tjänstemän nu öppnar för att de som inte ens sökt asyl ska kunna få ekonomiskt bistånd, för de tolkar riktlinjerna så. Då bygger vi upp ett parallellsamhälle, ett skuggsamhälle, där människor lever undangömda och är långvarigt beroende av bidrag i stället för att sätta tryck på Migrationsverket att korta handlägningsprocesserna så att människor kan få svar i tid och inte gå i årtal i väntan på besked om de ska få asyl eller inte. Det är att sätta barnens bästa i centrum. Man måste också vara tydlig med vad som förväntas framåt. Får man ett bifall ska man kunna stanna. Då ska vi ha mycket resurser att lägga på att integrera dessa människor. Men får man ett avslag ska man inte heller stanna i landet. Ett skuggsamhälle hjälper varken barnen eller deras föräldrar, utan det skapar ett samhälle som jag tror att vi inte vill se i framtiden.

#### Anförande nr 32

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Vi ska vara medvetna om att vi diskuterar en väldigt liten peng – vi diskuterar en peng som är mindre än de mötesarvoden som vi i den här salen har – för att barnen ska få en extra matbit. Det är det vi diskuterar i den här frågan. Här ska vi vara tydliga. Jag vill inte tvinga de här barnen till kriminalitet, till att använda sina kroppar till något som de inte vill använda dem till eller ännu värre bli lakejer till stora kriminella gäng. Jag vill inte det. Jag vill att de här barnen ska få en gnutta möjligheter och en gnutta hopp. Att man väljer att leva som papperslös är inte optimalt, men det är så världsläget ser ut. Då kan vi inte vara ännu tuffare och ännu hårdare.

#### *Fråga nr 2. Byggprojektet i Farsta*

#### Anförande nr 33

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag kunde inte låta bli att få bli första frågeställare till det nya stadsbyggnadsborgarrådet. Jag tänkte att vi skulle värma upp lite grann med ett par projekt på den södra sidan, närmare bestämt sydöstra Stockholm och Farsta. Hinner jag lägga jag in en grej om Gärdet också, men vi börjar med Farsta.

Det har på olika vägar kommit till min kännedom att planarbetet för det stora Teliaområdet i praktiken står still på grund av att det helt enkelt saknas resurser på stadsbyggnadskontoret.

Min fråga till dig, Jan Valeskog, när du nu kommer in som nytt borgarråd, är: Hur tänker du tackla de här bekymren med resursbristen?

#### Anförande nr 34

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Rent allmänt vet jag att när vi tillträdde var resursfrågan mycket stor och viktig för oss, både på stadsbyggnadskontoret och på exploateringskontoret. Om jag minns rätt tillsattes det 25 tjänster på stadsbyggnadskontoret eftersom vi visste att vi skulle ha betydligt större ambitioner än tidigare majoriteter att få igång väldigt många projekt. Det ser vi också när det gäller hur mycket vi markanvisar. Det är i princip dubbelt så mycket jämfört med vad som har skett tidigare. Vi har också rekordnivåer när det gäller start-pm och byggstarter av bostäder om man jämför med andra år under modern tid och till med miljonprogramsåren. Det behövs sannerligen mer personal.

Jag, som har varit med ett tag, kan berätta att när vi hade rekordsiffror förra gången vi var i majoritet var det också samma typer av utmaningar för vi byggde väldigt mycket. Men det var en viss skillnad då när det gällde vilka vi anställde. På den tiden var det en del nya, men det fanns också betydligt fler seniora tjänstemän på stadsbyggnadskontoret som var till stor hjälp. I dag är det inte riktigt samma sak. Det är en hög omsättning när det gäller personal, både på stadsbyggnadskontoret och på exploateringskontoret. Det är ett problem. Man har svårt att konkurrera med löner. Det är helt klart att man skulle önska att vi hade flera seniora tjänstemän som skulle vara en stor resurs.

Jag kan inte säga att jag efter de fåtal dagar som jag har suttit där har koll på exakt hur läget är på stadsbyggnadskontoret. Jag ska få nöjet att få en halvdag i morgon. Då får jag en möjlighet att informera mig lite djupare. Men Farstaprojektet i sig känner jag naturligtvis till en hel del, och jag vet vilket viktigt fokusområdet det är och vilka fina planer som vi har i projektet Tyngdpunkt Farsta. Innan du kom hit hade vi en intressant diskussion om Larsboda som har lite bäring på i vilken takt det hela går också när det gäller bostadsbyggandet. Det är också spännande.

#### Anförande nr 35

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Du klarade det där riktigt bra, Jan Valeskog. Med din vanliga retoriska förmåga sade du att det egentligen var vårt fel att det ser ut som det gör i dag. Samma sak var det 2002 när 20K skulle dras igång.

Nu ska du inte få göra det så himla lätt för dig, för det du säger är naturligtvis inte riktigt sant. Det är alldeles klart så att alla de planer som vi tog fram dukade ert bord på samma sätt som det som ni tar fram nu dukar vårt bord efter nästa val när vi tar över. Det kräver resursförstärkningar. Det är alldeles rätt att göra. Vi i Liberalerna har noterat det i vår budget varje år, och vi har lyckats ta fram lösningar som ni inte riktigt har anammat fullt ut. Vi har just föreslagit det du själv sade, det vill säga att seniora handläggare ska kunna anställas på kontoret till betydligt högre löner så att de kan handleda de nya.

## Anförande nr 36

Borgarráðet V a l e s k o g (S): Jag tror inte att någon har någonting emot att vi får mer duktig personal över huvud taget, och vi har en mycket duktig personal även om det är ett problem att många är väldigt unga och inte så erfarna, vilket de i och för sig blir efter ett tag. Det gäller på flera av våra kontor med tanke på den otroliga överhettning som vi har i den här branschen. Vi har en kompetensbrist inom stora delar av fastighets- och byggsektorn. Det är ingen hemlighet. Om det blir en viss avkylning kanske det får det goda med sig att det blir något bättre på den punkten.

När det gäller de här konkreta projekten är det min bild generellt sett att de rullar på mycket bra ändå. Jag vet att vi i vår budget har lyft fram att vi måste se över styrnings- och utvecklingsfrågorna när det gäller de här fokusområdena och de strategiska samband som finns. Vi har naturligtvis sett att vi behöver få en ytterligare uppskärpning, men det går ändå generellt sett mycket bra för oss.

## Anförande nr 37

B j ö r n L j u n g (L): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Det där sista, att det generellt sett går mycket bra, kan man verkligen säga är en sanning med modifikation med tanke på att Farsta Centrum står still.

Nu kommer en fråga till om Farsta. Det finns en fastighet som heter Sillö 5, och det vet ni självklart vilken det är. Det är i alla fall det gamla hotellet intill Larsboda, det som Telia använde. I tre år har byggaktören försökt att på olika sätt få fram besked huruvida man kan få bygga om det här hotellet till 1 100 smålägenheter. Det skulle kunna göras mycket snabbt. Du känner till ärendet från din tid som ordförande i fastighetsnämnden. Alla frågor är avstämda med fastighetskontoret. Det blir inga bullerstörningar från ett framtida livsmedelscentrum, men fortfarande har den här byggaktören inte ens fått planbesked för Sillö 5. Detta är inte att konstatera att det går bra för oss. Detta är att konstatera att det finns ett moras i er stadsbyggnadspolitik.

## Anförande nr 38

Borgarráðet V a l e s k o g (S): Du pratar om moras samtidigt som vi har rekordnivåer i modern tid på byggandet. Det gäller start-pm, nya bostäder och markanvisningar. Det är helt fantastiskt. Det är inte så som du beskriver att det räcker med att med breda penslar sätta upp mål. Det handlar faktiskt om att leverera, och det gör vi sannerligen oavsett vilken mandatperiod vi väljer tillbaka i tiden. Det går verkligen bra för oss, och med oss menar jag faktiskt staden.

Det är nämndsammanträde på torsdag, och då får du väl fråga hur det går med det här planbeskedet som har uteblivit för den fastigheten, hotellet. Du var inte här då, men vi hade en diskussion om Larsboda tidigare. Det är klart att hela det projektet också har bäring på övriga projekt. Om det här är hela eller halva förklaringen kan jag inte svara på, men jag tror att vi kan ställa den enkla frågan på torsdag så får vi ett tydligt svar från våra tjänstemän.

*Fråga nr 3. Konkurrensverket kräver återigen Stockholm på böter för felaktig direktupphandling. Hur kan det vara så?*

Anförande nr 39

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! För en stund sedan när jag lyssnade på borgarrådet var det så att tårarna steg upp i ögonen när hon berättade om de nödlidande, men nu känns det bättre och det är en annan fråga.

Konkurrensverket går till domstol, och de har ett krav att staden ska betala 150 000 kronor i upphandlingsavgift. Det är ett litet belopp i sammanhanget, men det är pinsamt ändå. Skälet är att man har direktupphandlat konsulttjänster utan att ha rätt till det. Konkurrensverkets generaldirektör förtydligar att upprepade överträdelser är en försvårande omständighet. Det säger han alltså. Det rör i för sig om kommunens trafikkontor. Vad säger borgarrådet om det här?

Anförande nr 40

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Per Ossmer undrar vad jag tycker om att betala ut vite. Det är klart att det aldrig är roligt att betala vite. Det vore bättre om vi slapp det, men i en del upphandlingar hamnar vi i den situationen på grund av att Konkurrensverket gör andra bedömningar än vad vi gjorde, det vill säga vad stadens jurister gjorde. Det är inte en politisk bedömning.

När det gäller upphandlingar generellt sett hoppas jag att Per Ossmer är nöjd med det ärendet som vi senare ska fatta beslut om i fullmäktige. Det handlar just om inköp och upphandling för att staden ska bli ännu bättre på att göra upphandlingar. Vi är en mycket stor upphandlande kommun. Vi köper många varor och tjänster, och ibland resulterar det i att vi inte alltid är överens med Konkurrensverket. Och i ytterst få fall – det måste jag få tillägga med tanke på den stora mängd upphandlingar vi gör – döms staden att betala vite. När vi döms att betala vite överklagar vi det sällan, utan vi betalar och går vidare med andra processer och försöker rätta till det i fortsättningen. Det finns självfallet inget egenintresse i att betala en massa viten, utan egenintresset ligger ju i att göra rätt från början. Men ibland blir det lite trickiga situationer, och utgången blir tyvärr ett vite.

Anförande nr 41

P e r O s s m e r (SD) Jag tycker nog att stadens inställning, här genom borgarrådet, är lite legär. Här hade trafikkontoret träffat ett ramavtal om byggledning och besiktning, men det kom dit en konsult som bara satt och jobbade med administrativa uppgifter. Konkurrensverket tittade men fann inget svar. Det var alltså klara avsteg från ramavtalet, och dessutom var timersättningen dubbelt så hög som avtalet föreskrev. Det skulle ha varit en ny upphandling om man ville gå från ramtalet. Jag tror inte att det var slarv. Jag skulle säga att det var ganska grov vårdslöshet. Sedan ska det sägas att det är bra och hedersamt att staden har medgett att man gjort fel. Det kan man väl säga länder dem till heder, men man ska inte ta så lätt på det här.

Anförande nr 42

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag tycker att det är olyckligt om du menar att vi tar lätt på det här. Vi skriver fram ett ärende i dag om hur staden ska bli ännu bättre på inköp och upphandlingar. Det är väl ett tydligt exempel på att vi inte tar lätt på

upphandlingsfrågan? Det är snarare tvärtom. Vi ser tydligt att vi kan bli bättre upphandlare i organisationen. Det är väldigt enkelt att, när klubban har fallit och man ser att är staden dömd till vite, säga att det var fel det som gjordes. Det är den enklaste formen av kunskap. Det är efterklokhet.

Trafikkontoret har ett ramavtal och avropade en konsult enligt ramavtalet. Det måste ni vara medvetna om. Där tyckte man att det avvek för mycket från ramavtalet. Det är en bedömningsfråga, men vi har inte bestridit vitet. Konkurrensverket utdömde vite, och vi betalar.

#### Anförande nr 43

P e r O s s m e r (SD): Nu var väl inte det här ärendet så svårt som borgarrådet gör gällande, utan det var ganska klart att man hade hamnat på fel väg. Staden har också tidigare dömts av domstol att betala upphandlingsskadeavgifter för otillåtna direktupphandlingar. Det är, som generaldirektören säger, att upprepade överträdelser är en försvårande omständighet. Konkurrensverkets tillsyn ska vara lärande och förbyggande. Det är inte bara att betala ut vite. Det verkar som om de har misslyckats på den punkten. Jag skulle vilja göra en jämförelse med Göteborg som har haft liknande skandaler, kanske av ännu större omfattning. Vi ska inte ha det i Stockholm som i Göteborg.

#### Anförande nr 44

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det finns mycket som är unikt i Stockholm. Bland annat är själva beloppen för det vi upphandlar och antalet upphandlingar och inköp vi gör unikt i Stockholm. Det är därför vi har ett ärende på fullmäktiges bord i kväll som handlar om hur vi ska bli bättre upphandlare och inköpare, men ibland blir det fel. Det är klart att vi lär oss under resans gång att bli ännu bättre upphandlare, och det har också genererat ett ärende som vi ska få diskutera ytterligare alldeles strax.

#### *Fråga nr 4. Avgifter för upplåtelse av stadens mark*

#### Anförande nr 45

K a r i n E r n l u n d (C): Jag har ett antal frågor till trafikborgarrådet när det gäller stadens avgifter och tillstånd för att upplåta mark. Julmarknaden i Gamla stan har fått öppna en vecka senare i år än tidigare. I DN säger både du och trafikkontoret att det här beror på en miss som nu har rättats till. Trots att Stockholmsgillet, som anordnar den här julmarknaden varje år, kontaktat trafikkontoret flera gånger i flera veckors tid var det först när Centerpartiet kontaktade Dagens Nyheter som det erkändes att det hade begåtts ett misstag.

Jag vill därför fråga borgarrådet vad det egentligen är som har hänt. Var det här ett misstag på trafikkontoret? Eller var det här ytterligare ett exempel i raden på er företagarfientliga politik? Senare har det också framkommit andra oklarheter när det gäller upplåtelse av mark. Det gäller den här nya avgiften för demonstrationer. Du säger till Direktpress att du inte har noterat den nya avgiften. Jag undrar därför: Vad gäller? Och vem är det egentligen som har kontroll på de här frågorna?

#### Anförande nr 46

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Vem har kontroll på de här frågorna, Karin Ernlund? Kontrollen ska ske utifrån det dokument med

upplåtelse taxan som reglerar hur vi låter andra än staden använda den offentliga marken. Det är och har varit en komplicerad materia som inte alltid är så lätt att tränga igenom. Det pågår ett arbete med det ärende som ska upp i fullmäktige om någon månad. Det är ett sätt att försöka göra det här enklare. Men varje gång man gör en förändring av en stor massa hänger det med saker som man har glömt bort.

Låt mig börja med julmarknaden i Gamla stan. Där gjorde man fel på kontoret, som du säger. Jag hade ingen aning om det här förrän det hamnade i massmedierna. Det fanns ett gammalt beslut som sade att man kunde börja med verksamheten några veckor tidigare. Det stod inte i själva huvuddokumentet, och därför råkade man missa det. Jag vet inte varför det tog tid innan man gjorde något åt det. Nu kom det igång för sent, och de kommer att få en nedsatt avgift för detta eftersom det blev en fördröjning av alltihop.

När det gäller den andra frågan om demonstrationer, demonstrationstillstånd och upplåtelse av mark för högtalare, bord och andra saker har jag inte noterat att det fick den effekten. Det handlar inte om att man har en liten högtalare, utan det är stora saker och om man bygger upp och scener och annat skulle det per automatik bli en upplåtelse av den mark som man använder. Polisen ger tillstånd för demonstrationer. Det gör inte vi, utan vi upplåter marken. Det där är någonting som vi kommer att se över. Jag har för avsikt att se till att vi har ändrat detta när det kommer upp i fullmäktige.

#### Anförande nr 47

K a r i n E r n l u n d (C): Tack för svaren! Då fortsätter jag. Det är väldigt bra att det pågår ett arbete nu för att skaffa kontroll. Det finns ju fler oklarheter, bland annat när det gäller upplåtelse av mark för kulturevenemang. I trafiknämnden har vi fattat gemensamma beslut om att vi vill ha nya regleringar som möjliggör för till exempel Enskedespelen och Quarnevalen att ha sina arrangemang. Trots det har det förslaget som nu ligger på bordet inte tillmötesgått varken Enskedespelen eller Quarnevalen, utan det kommer fortfarande att vara höga avgifter. Motiveringen är att de här arrangemangen ska hålla på i mer än sju dagar. Vad är det som gör att det inte har gått att hitta en lösning på detta?

En sista fråga där det också finns oklarheter gäller den här nya avgiften som ska åläggas foodtrucks och foodbikes. Ni har redan chockhöjt avgifterna, och flera foodtruckföretagare har redan lagt ned. Hur går det i linje med era ambitioner för en mer levande stad?

#### Anförande nr 48

Borgarrådet H e l l d é n (MP): När det gäller Enskedespelen och Quarnevalen står det i tjänsteutlåtandet att det är hanterat. Det blir en högre avgift för till exempel Enskedespelen beroende på att det hade hanterats fel och så fick de en jättehög avgift. Vi kan inte gå ned till den absolut lägsta tills vi har reglerat grundavgifterna för alla de där sakerna. Det kommer att kosta lite mer, men det är fortfarande en extremt subventionerad verksamhet i förhållande till andra typer av verksamheter. Det nämns i tjänsteutlåtandet. Det är samma sak med Quarnevalen. Det är hanterat i själva ärendet, och det står om det. De ska kunna fortsätta den verksamheten om några år.

När det gäller foodtrucks handlar det av en avgift om de står på fastighetsmark, det vill säga det som inte är gata. Det tillstånd vi har i dag handlar om att man parkerar på gatan. Det andra handlar om att man står någon annanstans. Det ser jag inte som något konstigt.

#### Anförande nr 49

Karin Ernlund (C): Tack för svaren! Det är fortfarande en ny avgift som åläggs både foodtrucks och foodbikes, och det är en verksamhet som vi redan har sett har problem med lönsamheten på grund av de nya avgifter som ni har fattat beslut om.

Det blir alltså högre avgifter för demonstrationer, det blir högre avgifter för Enskedespelen och det blir högre avgifter för foodtrucks. Det verkar som om julmarknaden ändå ska få fortsätta att finnas under de veckor som den tidigare har funnits.

Jag hoppas att det kommer att ske en del förändringar innan det här förslaget når kommunfullmäktige. Det rimmar inte riktigt med de ambitioner som majoriteten ofta står här och utlovar både när det gäller en levande stad och när det gäller en mer demokratisk stad.

#### Anförande nr 50

Borgarrådet Helledén (MP): Man söker tillstånd för demonstrationer hos polisen, och polisen ger tillstånd. Och vi kommer att se till att det inte finns någon annan avgift när vi ska ta upp det här. Det är vad som gäller den delen.

I dag gäller ett nyttoparkeringstillstånd för foodtrucks när de står på gatorna, och då får de stå där det är parkeringsförbud och annat i tre timmar. Såvitt jag vet fungerar det bra. Den här andra taxan handlar om andra platser där de inte har fått stå på det sättet tidigare. Det är en helt annan reglering. Det är två helt olika saker. Om man står på stadens fastighetsmark och allmän plats som inte är gata måste vi ha någon form av reglering. Då har inte det här tillståndet gällt. Man får inte ställa en bil någonstans där en bil inte får stå. Därför måste vi ha ett sådant tillstånd helt enkelt.

#### *Fråga nr 5. Utvecklingen av försörjningsstödet*

#### Anförande nr 51

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Vi har nu under flera fullmäktigedebatter hört Wanngård säga att försörjningsstödet är på den lägsta nivån sedan 1950-talet i Stockholm. Men när jag tittar på de senaste siffrorna som kom i förra veckan och som gällde oktober månad ser jag att antalet hushåll med försörjningsstöd ökat med 2,1 procent sedan förra året och summan utbetalt ekonomiskt bistånd med hela 7,1 procent. Och när jag inför budgetdebatten tittade på siffrorna för september hade även de siffrorna ökat jämfört med september förra året.

Mina två frågor till Wanngård är: Varifrån har hon fått sina siffror? Vad avser Wanngård att göra för att bryta den uppåtgående trenden när det gäller utbetalning av ekonomiskt bistånd?



## Anförande nr 52

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Tack för frågan, Erik Slottnér! Det är mycket riktigt så att vi har väldigt låga nivåer när det gäller ekonomiskt bistånd i Stockholm. Det är mycket riktigt så att vi ser en liten uppåtgående trend under den senaste månaden. Men man ska inte glömma bort att antalet hushåll som får ekonomiskt bistånd har minskat med 1 500 hushåll sedan du lämnade över makten till oss. Det har minskat med 1 500 hushåll samtidigt som antalet hushåll i Stockholm har blivit allt fler.

Det är inte så att alla familjer får fullt ekonomiskt bistånd, utan det handlar om ersättning för att man inte kan leva på sin lön. Det handlar också om kostnadsutvecklingen generellt sett i samhället. Vi måste bygga nya bostäder. Vi bygger som aldrig förr, men nyproduktionshyrorna är höga. Du var med om att sälja ut billiga bostäder i Stockholm, Erik Slottnér. Du ombildade över 25 000 lägenheter. De människor som har det lite knapert har ett stort behov av sådana lägenheter.

Vi kommer att följa siffrorna för försörjningsstödet noga. Vi går ned på individnivå och familjenivå för att säkerställa att vår arbetsmarknadspolitik fungerar och att man kan matcha människor till de jobb som finns. De som lever på försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska ha möjlighet att matchas till jobb. Man kan inte bara stirra sig blind på siffror i försörjningsstödet, för det finns familjer bakom. Och här för vi en aktiv politik som har gjort att vi har fått bort 1 500 hushåll från försörjningsstödet.

## Anförande nr 53

E r i k S l o t t n é r (KD): Ordförande! Jag bara undrade var Wanngård hade fått sina siffror ifrån. Du hade åtminstone kunnat vara ärlig och sagt under hösten att utbetalningarna av ekonomiskt bistånd börjar öka nu. Men du har under fler fullmäktigedebatter sagt att de minskar och minskar och är nu på den lägsta nivån sedan 1950-talet. Men det stämmer ju inte, utan de har ökat, och det gäller både september och oktober. Det är mycket möjligt att det gällde innan dess också.

Jag kan också informera Wanngård om att utbetalningarna av ekonomiskt bistånd sjönk väldigt dramatiskt under Alliansens åtta år. Det är inte så att det är någon ny utveckling som tog vid 2015, utan de sjönk väldigt mycket under vår tid också. Det var en medveten politik som ni i mångt och mycket har fortsatt även om ni inte har löpt linan ut. Jag kan säga att hade inte utbetalningarna av ekonomiskt bistånd minskat under de här åren med högkonjunkturen hade det varit något väldigt fel. De har ju minskat i hela Sverige.

## Anförande nr 54

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Dramatiken i er minskning på åtta år var ungefär 800 hushåll. Och vi har lyckats minska med 1 500 hushåll på tre år. Erkänn i stället, Erik Slottnér, att du vill ha sämre villkor i försörjningsstödet. Du vill inte ha med SL-kortet. Du vill inte ha med papperslösas barn. Du vill inte att vi ska höja försörjningsstödet så att allt fler får bättre förutsättningar att leva ett liv. Det är där de politiska skiljelinjerna går. Du vill inte ha försörjningsstöd. För mig är försörjningsstödet ett nödvändigt ont då man inte har möjlighet att försörja sig genom arbete eller studier. Det är ett nödvändigt ont, men det är viktigt att politiken hela tiden har en aktiv arbetsmarknadspolitik med utbildning och möjlighet till egen försörjning.

## Anförande nr 55

Erik Slottnér (KD): Jag håller med om att försörjningsstödet ska vara ett nödvändigt ont. Nu hör jag på Wanngård här att man verkar ha någon ambition om att stegvis höja nivåerna i försörjningsstödet. Det låter verkligen så på ditt inlägg, och då börjar man suddas ut gränsen för när det lönar sig att gå från bidrag till arbete. Ni inför oerhörda marginaleffekter som kommer att framför allt drabba de människor som är beroende av försörjningsstöd när det inte lönar sig att arbeta.

Vi vill gå vidare genom att exempelvis införa krav i försörjningsstödet för nyanlända så att de måste ha genomgått godkänd samhällsorientering för att få ta emot ekonomiskt bistånd så att vi också ställer krav på nyanlända vad gäller försörjningsstöd. Det ska inte vara så att försörjningsstöd är ett alternativ till arbete, utan det ska vara just ett nödvändigt ont. Men med er retorik kan man ibland få känslan av att försörjningsstödet också är en ersättning för arbete, och det ska det aldrig vara.

## Anförande nr 56

Borgarrådet Wanngård (S): Vi måste ju titta lite grann på siffrorna. Tittar vi på vad ett hushåll har fått i medeltal i försörjningsstöd under september eller oktober kan vi se att det är ungefär 9 300 kronor. Du står i talarstolen och säger att människor hellre väljer försörjningsstöd än att gå till jobb. Ja, så blir det kanske om du får igenom din politik om låglönejobb som innebär att man ska tjäna mindre på att gå till jobb än att leva på försörjningsstöd. Men med min politik – och jag är övertygad om att vi ska betala bra löner som folk kan försörja sig på – kommer försörjningsstödet fortsatt att ligga mycket lägre än de lägsta lönerna.

*Fråga nr 6. Rinkebystråket*

## Anförande nr 57

Borgarrådet Larsson (M): Herr ordförande! Det har varit en ganska bred enighet i den här salen om att det har varit viktigt att i bostadsområdet Rinkeby där det har varit en trafikseparering få in en stadsgata med butiker, trottoarer och annat som ska kunna bryta den barriär som tidigare fanns där. Detta var Vänstern mycket emot. Jag åkte ut till Rinkeby för några veckor sedan för att träffa Sveriges Television. Då hade Ann-Margarethe redan träffat dem här i Stadshuset och förklarat att det här är ett beslut om Rinkebystråket som hon har varit emot hela tiden och att det finns jättemycket problem där med handlarna och andra som inte har ett tillräckligt kundunderlag. Och egentligen har hon inte presenterat några lösningar på detta.

Min fråga är: Vilka idéer har du för hur man ska utveckla Rinkebystråket nu när det finns på plats?

## Anförande nr 58

Borgarrådet Löv (V): Tack för frågan, Joakim! Jag tycker att det är väldigt bra att vi lyfter fram den här frågan i fullmäktige. Jag tycker att det är viktigt att vi har en diskussion om på vilka grunder vi ska genomföra så stora ekonomiska projekt som vi har gjort med Rinkebystråket. Vilka ekonomiska grunder har vi när vi genomför ett sådant stort projekt? Vilka undersökningar gör vi innan vi genomför det? Hur ser vi till att det finns köpkraft och att projektet är välplanerat? Det var det som jag var

kritisk emot. Och tyvärr måste jag säga att jag har fått rätt, och ingen är egentligen mer ledsen än jag att jag faktiskt har fått det.

Om man bygger en sådan här affärsgata måste man göra ordentliga konsumentundersökningar som visar om det finns den köpkraften som behövs, och det gjorde ni inte. Nu står vi med det här problemet. Vi måste lösa det problem som du faktiskt är upphov till Joakim Larsson. Jag vill vara väldigt noga med att säga att jag absolut vill upprusta och utveckla ytterstaden. Det gäller till exempel Rinkeby allé som planeras mellan Rinkeby och Ursvik i Sundbyberg. Det är ett väldigt bra projekt för att utveckla ytterstaden. Där bygger man lägenheter och lokaler i en varsam omfattning. Där kommer det att finnas både affärslokaler och andra lokaler som utvecklar den här gatan.

Låt mig gå tillbaka till Rinkebystråket. Vi måste självfallet ta itu med detta, och det har vi också gjort. Det finns två problem här, dels problemet att hyra ut, dels problemet att stödja de företagare som redan finns där. Jag får återkomma till detta i mitt nästa inlägg.

#### Anförande nr 59

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag anade att du skulle svara så här, Ann-Margarethe, eftersom det var ungefär vad du sade till Sveriges Television. Jag tycker dock att du för stockholmarna och Sveriges Television bakom ljuset när du påstår att det inte gjordes analyser. Det är mycket möjligt att du som ordförande i Familjebostäder har glömt att fråga efter de analyser som är gjorda, men jag har den analys som gjordes av TAM kring Rinkebystråket. Man gjorde en köpkraftsanalys och en analys av den konkurrenssituation som finns. Jag skulle rekommendera att du i stället för att säga att det inte finns analyser säger att du inte höll med om den analys som gjordes eller något sådant i stället för att föra stockholmarna bakom ljuset. Det tycker jag nämligen är mycket allvarligt.

Det som behövs i området, och som du nu har stoppat, är möjligheten att få in fler arbetsplatser i form av förvaltningar, att se till att serviceförvaltningen inte flyttar från området och att se till att inte stoppa de förvaltningsflyttar till området som ändå var på gång.

#### Anförande nr 60

Borgarrådet L i v h (V): Men den där analysen är ju inte en analys av konsumentunderlag som är tillämpbar på den här gatan. Den visar ju hur Rinkebyborna rör sig åt andra hållet och handlar. Det är inte självklart att den visar att de skulle handla på just den här gatan.

Låt mig återgå till vad vi faktiskt gör i dag för att ställa till rätta det som du ställde till, Joakim Larsson, vilket jag inom parentes tycker är mycket märkligt. Det finns ju ingen som har gnällt så mycket på oss från den här talarstolen för att vi missköter ekonomin och inte klarar det, och sedan tar du själv fram ett projekt som är 86 miljoner kronor dyrare än planerat och som sedan är oerhört svårt att få ihop.

Nu går vi in och hjälper varje handlare på den här gatan. Vi i Familjebostäder går in och hjälper varje restaurang och varje handlare med en egen affärsplan och en egen marknadsföringsplan. Vi går också in och ger stora hyresrabatter på mellan 20 och

25 procent till varje handlare för att stötta dem så att de kan komma igång och få sina affärer att gå ihop. Det är en början på det vi gör för våra företagare.

#### Anförande nr 61

Borgarrådet **L a r s s o n** (M): Jag lägger märke till att Ann-Margarethe Livh inte med ett ord talar om det faktum att den majoritet som nu sitter har en förmåga att flytta arbetsplatser från ytterstaden närmare innerstaden i stället för tvärtom. Det är fullständigt obegripligt i sammanhanget. Dessutom höll vi på och diskuterade att få en restaurangskola till Rinkebystråket. Jag vet att du suckar nu, för du tyckte att det var så fruktansvärt jobbigt att hitta en lösning för hur man skulle kunna få restaurangskolan på plats så att den också skulle kunna vara ett dragplåster för Rinkebystråket.

Det fanns en rad konkreta exempel på hur man skulle kunna få det här området att förändras, vilket också har gett priser och uppmärksamhet kring Rinkebystråket för hur man kan bygga in stadsmiljö i en befintlig bostadsmiljö. Allt detta är uppmärksammat. Vänstern tycker att det här är ett eländigt projekt. Jag tycker att det är bedrövligt att du inte i stället står upp för att göra det bästa av situationen kring Rinkeby.

#### Anförande nr 62

Borgarrådet **L i v h** (V): Men till skillnad från er gör vi faktiskt det. Denna kockskola var en fullständigt idiotisk idé. En kändiskock skulle ha någon sorts specialutbildning. Ska vi ha en kockskola där är det utbildningsförvaltningen eller arbetsmarknadsförvaltningen som måste komma dit med elever. Det ville inte den här tjusiga kocken. Han ville ha sin specialskola, och det kunde inte staden finansiera.

Vi har tagit tag i det här. Den situation som du har försatt oss i, Joakim, är inte alls kul. Vi har tagit krafttag här. Sedan kommer polishuset med 300 arbetsplatser och Community center vid Rinkebyskolan dit. Om vi hade haft möjlighet att överdäcka hela E18 med fler bostäder hade vi också haft ett större underlag. Vi har nu gått in för att hjälpa varenda företagare på det här stråket att utvecklas. Det gjorde aldrig ni.

#### *Fråga nr 7. Försörjningsstöd*

#### Anförande nr 63

**I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t** (L): Ordförande, fullmäktige! Jag vill ställa en fråga om riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i den del som avser rätt till bistånd till papperslösa barn.

Vi har varit kritiska till det här beslutet eftersom vi anser att det saknas analys av det. Vi ser inte heller hur ni ska kunna mäta effekterna av det och göra en uppföljning. Vi delar den oron med många av stadsdelarna. Jag ser att det är precis det de oroar sig för i sina remissvar. Det gäller hur de här utbetalningarna ska äga rum och på vilken nivå det kommer att hamna utifrån hur de ska sätta sin budget.

Jag har två frågor att ställa. Varför har ingen analys gjorts av effekterna av reformen i de kommuner där det redan har genomförts? Då tänker jag närmast på Malmö och Göteborg. Hur kommer effekterna av den här reformen i Stockholm att följas upp?

## Anförande nr 64

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill börja med att säga att jag är förvånad över att Liberalerna inte är mer positiva till detta eftersom det handlar om några av de allra mest utsatta barnen och deras rättigheter i staden. Jag trodde att Liberalerna skulle vara ett parti som står upp för de här barnen. Jag vet att ni på många sätt har ett tydligt barnperspektiv. Jag vill börja med att uttrycka min förvåning över detta.

När det gäller de frågor som ställs handlar det här om att vi mycket tydligt har slagit fast att vi kommer att följa hur den här reformen utvecklas. Det har vi också skrivet in i det beslut som vi har fattat i kommunfullmäktige. Vi har också haft kontakter med Malmö som tidigare har gjort detta, och det här är inte en stor del av deras försörjningsstöd. Stockholm som Sveriges rikaste kommun har resurser att göra detta. Jag känner ingen stor oro när det gäller den ekonomiska frågan, men däremot tycker jag att vi ska ta ansvar här och givetvis följa hur kostnadsutvecklingen ser ut. Men generellt minskar ju också ekonomiskt bistånd i Stockholm, så det finns stort utrymme att också göra insatser för några de barn som har det som allra svårast i den här staden.

## Anförande nr 65

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Jag vill först understryka att det är av just den orsaken att vi bryr oss så otroligt mycket om de här barnen som vi är kritiska till det här beslutet. Vi ser de otroliga utmaningar som det för med sig för socialtjänsten och inte minst för de barnen när det gäller hur det här ska gå till. Det har vi diskuterat tidigare.

Jag tycker ändå att det är intressant. Vi är alla måna om att vi ska hitta en lösning på det här problemet. Då borde vi lära av Göteborg och Malmö och ta del av deras erfarenheter. Hur har de arbetat? Vilka utmaningar har de mött? Vad har varit bra? Vad kan vi lära oss för att kunna göra vårt arbete bättre här i Stockholm? Jag har verkligen efterfrågat det gång på gång både i socialnämnden och här i fullmäktige. Varför kan vi inte få se en analys och följa upp det som har gjorts i Göteborg och Malmö så att vi kan lära oss? Vi kanske kan hitta sätt så att de här utbetalningarna skulle kunna äga rum på ett bra sätt. Då skulle vi kunna ställa oss positiva till det här. Orsaken till att vi är tvungna att ställa oss kritiska är att det är så dåligt underbyggt.

## Anförande nr 66

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag delar inte den analysen över huvud taget. Vi kan konstatera att Malmö redan gör detta, och det är klart att vi har kontakt med Malmö. Men det är inte en fråga för politiker att avgöra hur det här ska ske i praktiken. Förvaltningen har nyligen haft utbildningar för stadsdelarna om de nya riktlinjerna för ekonomiskt bistånd. Det arbetet kommer att fortsätta. Att implementera de här riktlinjerna för ekonomiskt bistånd och stötta stadsdelarna i hur de ska efterlevas är en av de viktigaste frågorna som socialförvaltningen har nu. Där ingår den här delen om stöd till papperslösa barn. Vi vet att man redan har jobbat så här i Malmö under en lång period, och då är det klart att vi kan se och lära oss av hur de gör detta i praktiken. Att se hur våra rutiner ska utvecklas och hur vi ska göra detta i praktiken är också någonting för tjänstepersoner i Stockholms stad att göra. Jag har fullt förtroende för att våra förvaltningar i staden kommer att lösa detta på ett bra sätt.

## Anförande nr 67

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Jag vill först bemöta det du sade om politiken. Det förvånar mig att man som politiker säger att man inte har med själva processerna kring utbetalning av socialbidrag till barn att göra. Det är i allra högsta grad det vi ska försöka ge riktlinjer för. Vi ska behandla ett viktigt ärende senare i fullmäktige i dag som handlar just om barnperspektivet i alla beslut vi fattar. Är det någonstans som vi politiker ska påverka så är det ju i de här frågorna. Det är här vi gör skillnad, så jag håller inte alls med om detta.

Men däremot funderar jag på en annan sak. Jag har förstått att det finns flera som har ställt frågor till Malmö för att få reda på hur de här utbetalningarna ser ut och hur det går till. Varför kan vi inte få prata om det och få en ordentlig genomlysning av det så att vi skulle kunna göra det här beslutet och den här genomförandeplanen mycket bättre?

## Anförande nr 68

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Med all respekt tycker jag att vi här blandar ihop styrning och ledning med rutiner. Politiken ska ägna sig åt styrning och ledning. Vi ska inte vara nere i rutinerna. Det är en uppgift för förvaltningarna. Det kommer jag att vidhålla. Jag tycker att vi måste röra oss på rätt nivå. Vi vet att det här arbetet bedrivs i Malmö. Jag har fullt förtroende för att förvaltningarna kommer att hitta rutiner för hur man ska göra detta i praktiken. Det är kompetenta tjänstemän. I våra riktlinjer har vi i politiken sagt tydligt hur man ska jobba. De är också mycket omfattande.

Om man jämför med många andra kommuner är riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i Stockholm redan på detaljnivå. Det kan man också ha en diskussion om, men så har vi styrt i Stockholm under en lång tid. Att jobba med implementeringen och stötta stadsdelarna är nu en fråga för inte minst socialförvaltningen. Det handlar inte bara om att ha samtal om den här frågan utan det finns flera delar, till exempel ett stärkt barnperspektiv genomgående i riktlinjerna, som stadsdelarna nu jobbar med för fullt tillsammans med socialförvaltningen. Det här är inte den enda frågan.

*§ 15 Taxa för hushållsavfall och därmed jämförligt avfall 2018 (Utl. 2017:249)*

## Anförande nr 69

Borgarrådet L u h r (MP): Fru ordförande! Som vanligt så här års fattar vi beslut om en ny avfallstaxa. I år följer beslutet föregående års beslut väldigt väl och syftar till att styra mot en mer miljömässig hantering av vårt avfall. Just nu, när fortfarande inte alla hushåll i staden har en fullt fungerande sophämtning efter höstens entreprenörsbyte, kan det kännas lite ironiskt att jag lyfter fram just miljöaspekten. Men jag är fullt övertygad om att hela Stockholm på sikt kommer att gynnas genom en förbättrad sophantering.

Någonting som jag vill lyfta fram är att Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna i ärendet framför att de vill ha ett avdrag för de fall då sophantering inte fungerar. Då vill jag, precis som jag har gjort många gånger tidigare, förtydliga att det fungerar så redan i dag. Anmäler man att soporna inte hämtas betalar man inte heller för sophämtningen. Detta sker genom den så kallade tjänstegaranti som fanns på plats redan före sopstrejken i somras. Det finns dock ett undantag, och det gäller matavfall, på grund av att vi redan har gratis matavfallsinsamling, vilket vi införde för några år sedan.

Sophantering i staden är en grund för att staden ska fungera väl. Med hjälp av en taxa som styr mot stadens miljömål kommer stockholmarna framöver att få hjälp att välja rätt. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

## Anförande nr 70

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Fru ordförande! Man skulle kunna jämföra sophämtningen i Stockholm med en skilsmässa. Varannan vecka har man ansvar för ungarna och varannan vecka har man en fungerande sophämtning. Så kan man se det just nu.

Det är jättebra att man kan få någon hundralapp tillbaka när man anmäler. Problemet är ju att det tar väldigt mycket tid och kraft för väldigt många i den här staden. Har man sophämtning ett par gånger i veckan krävs det då att man går runt och tittar att sopgubbarna verkligen har varit där. All den här tiden, energin och kraften som folk faktiskt lägger ned är ingenting som de direkt får tillbaka. Jag tycker nog att man ändå ska vara lite mer ödmjuk än att bara säga att det finns ett regelverk som säger att folk får pengarna tillbaka. Om det är så att man har haft många problem hos kunder tycker jag verkligen att man ska vara lite mer generös med att ge resurser tillbaka.

Är det ironiskt att vi pratar om miljö? Inte alls. Det är naturligtvis fullt rimligt att vi höjer avgifterna för tjänster. Men som sagt ska de då också fungera, och det är det väldigt svårt att hävda att de gör.

Vi har ett särskilt uttalande tillsammans med Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna. Detta särskilda uttalande säger väl det mesta i övrigt. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag och vårt särskilda uttalande.

## Anförande nr 71

Lars Svärd (M): Fru ordförande, ledamöter, eventuell åhörare! Även vi yrkar naturligtvis bifall till förslaget. Men jag vill ändå passa på att gå upp och uttrycka den glädje med vilken jag noterar att vårt särskilda uttalande ses med blida ögon i borgarrådsberedningen och kommunstyrelsen. Efter det här kaoset tycker jag att man bör vara väldigt välvillig när det gäller att ge.

Jag vill även understryka vikten av att andelen utsorterat matavfall måste öka. Jag kan bara konstatera att vi här ligger under de uppsatta målen. Men det är också viktigt med en utökad källsortering. Jag vill passa på att säga att det inte ens går att överskatta vikten av detta. Låt mig ge ett exempel på att vi måste bli bättre på att källsortera! Det är kanske lite utanför ämnet. Men skulle vi exempelvis kunna vidga källsorteringen så att vi plockar ut alla plastförpackningar som finns i vårt hushållsavfall i stället för att bränna upp dem skulle vi minska utsläppen i samma storleksordning som det som Fortums kolkraftverk spyr ut varje år. Detta är viktigare än att lägga alltför mycket krut på matsorteringen. Vi måste prioritera. Men låt oss ta ett steg i taget! Vi tillstyrker det här förslaget.

## Anförande nr 72

Borgarrådet Lühr (MP): Lars Svärd! Jag tänkte bara säga att jag är glad att höra att ni uppskattar initiativet att göra matavfallsinsamlingen gratis, vilket den har varit i några år. Vad gäller ökad källsortering har nu styrelsen i Stockholm Vatten och Avfall, där jag tror att du sitter kvar, fattat ett beslut om utsortering av både plast och metall framöver i en sorteringsanläggning. Det är jättebra.

## Anförande nr 73

Karin Ernlund (C): Ordförande! Eftersom Centerpartiet inte lyckades komma med i protokollet i kommunstyrelsen vill jag här i fullmäktige säga att meningen var att Centerpartiet också skulle stå bakom det särskilda uttalande som övriga allianspartier gjorde i det här ärendet i kommunstyrelsen. Vi har ingenting att invända mot förslaget till taxa. Det är bra att det redan går att göra felanmälan och få pengarna tillbaka, men mer behöver säkert göras för att det här ska fungera och vara enkelt för de stockholmare som inte har en fungerande sophantering, precis som Patrik Silverudd och Lars Svärd redan har sagt.

## Anförande nr 74

Mikael Valier (KD): Fru ordförande! Vi tycker också att det här är ett bra system med den nya taxan. Det är dags att uppdatera den, och det är bra rakt igenom. Jag är också glad över att den här tjänstegarantin finns, för ett av Kristdemokraternas vallöften 2014 var att införa en servicegaranti. Det finns människor på den här sidan salen som har sagt att detta inte går att genomföra för att det blir för mycket rättsprocesser och för mycket administration. Men nu är det bra att det finns. Det måste fortfarande göras lite enklare. Det blir bara rättsprocesser och problem om man har som idé att inte uppfylla de krav man har satt upp. Gör man det man har lovat blir det inga rättsprocesser och inte heller någon administration. I övrigt hänvisar vi till vårt gemensamma särskilda uttalande.

## Anförande nr 75

Ellinor Rindvall (S): Ordförande! Stockholm är vida känt för sitt miljöarbete och sitt miljöengagemang. Men trots att det sker väldigt mycket som vi



kan vara stolta över finns det fortfarande delar att vidareutveckla. Avfallshanteringen är verkligen ett sådant område. Vi måste bygga hela avfallssystemet på ett hållbart sätt. Vi måste också bygga på ett sätt som underlättar för våra medborgare. Syftet med avfallstaxan är att både täcka kostnader och ha ett styrmedel för att uppnå de mål som vi har satt upp. Efter en ganska stökig sommar hoppas jag nu på att vi kan få till ett bättre system framdeles. Avfallstaxan är en väldigt viktig del av det här, bland annat genom att matavfallet kan hämtas kostnadsfritt som utsorterat.

Stockholm är en ledare i miljöarbetet just för att vi ständigt tar nya tag och nya steg och fortsätter att utvecklas. Avfallsarbetet har visat sig vara en ganska svår nöt att knäcka, men det betyder bara att vi får jobba hårdare för att nå våra mål. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

*§ 16 Taxa för miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet år 2018 enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen (Utl. 2017:250)*

Anförande nr 76

Borgarrådet L u h r (MP): För att inte förlänga debatten jättemycket tänkte jag bara yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 77

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Fru ordförande! Jag yrkar också bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut. Men jag skulle ändå vilja passa på att ställa en fråga till Katarina Luhr om hennes inställning till att titta på Rättviksmodellen, som vi lyfter fram som ett sätt att komma vidare till en taxa som kanske skulle uppfattas som mer rättvis av många av stadens företag. Rättviksmodellen innebär att man tar ut en fast årlig kostnad och sedan har en rörlig kostnad som bara tas ut när man har gjort besök. I dag kan vi ju ta ut avgift trots att vi inte gör några besök. Jag är lite nyfiken på vad Katarina Luhr har att säga om detta.

Anförande nr 78

Borgarrådet L u h r (MP): Jag tackar för frågan, Patrik Silverudd. Det vi gör med taxan i dag är att försöka styra så att man verkligen ska få den tillsyn som man betalar för. Vi har ju egentligen skruvat på detta varje år för att se till att man får den tillsyn som man ska ha. Det är klart att vi kan kika vidare på om vi kan förbättra detta ytterligare, men jag tror att vi har kommit ganska långt. Vi har också ganska hög kostnadstäckning för den tillsyn som vi har med det sätt vi kan ta ut taxan på. Men det går säkert att ta ytterligare ett steg framåt, absolut.

Anförande nr 79

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Jag har hyfsat lång erfarenhet av olika slags myndighetsutövning i den här staden. Är det någonting som framför allt företag tycker illa om är det när de betalar avgifter och det sedan ändå inte är någon som kommer och gör den där granskningen, vare sig det handlar om alkoholtillstånd för serveringar och restauranger eller om miljö och hälsa. Man kanske betalar tusentals kronor, och så händer det ingenting. Det är klart att ingen vill ha negativ kontroll, men när man vet med sig att man har en ordentligt skött verksamhet vill man ha det där kvittot på att man faktiskt har en bra verksamhet.

*§ 17 Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg (Utl. 2017:251)*

Anförande nr 80

Borgarráðet L i n d b l o m (V): Nu ska vi anta nya riktlinjer för biståndsbedömningen inom äldreomsorgen. Det dokument ni har framfört innehåller många viktiga förändringar. Äldre ska till exempel kunna få måltidssällskap, det vill säga inte bara få hjälp med att tillaga maten, utan också få ha sällskap under själva måltiden, eftersom vi vet att ensamhet bland äldre och att man inte kan dela måltidsstunden med någon kan leda till sämre aptit och att man i längden riskerar att få i sig för lite näring.

Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld ska också tillämpas i handläggningen. Samverkan mellan olika delar av socialtjänsten ska stärkas. Biståndshandläggarna ska jobba aktivt med att upptäcka och förebygga våld i nära relationer och stödja äldre som har blivit utsatta för detta. Under hösten har också näst intill samtliga biståndshandläggare genomgått en utbildning kring våld i nära relationer, vilken vi genomför tillsammans med Unizon.

Vi tar också krafttag för att alla äldre ska kunna bo tryggt och anpassat och ges möjlighet till social gemenskap. Alla över 85 år ska beredas plats i någon av stadens olika boendeformer för äldre. Beslut om avslag på ansökningar till vård- och omsorgsboenden ska fattas med stor restriktivitet och vara väl motiverade. Är man över 85 år och känner sig ensam och orolig eller bor otillgängligt tre trappor upp utan hiss eller med för trångt badrum ska man bli prioriterad när en av våra seniorbostäder blir lediga. Vi kommer också att bygga ut våra seniorbostäder kraftigt framöver. 400 bostäder är redo för inflyttning inom de närmaste två åren, och 6 900 ska byggas fram till 2040.

Innan vi drar igång debatten vill jag säga ett par saker som är väldigt viktiga att ha med sig för att den här debatten ska bli konstruktiv men också rättvisande.

För det första: Socialtjänstlagen är inte dispositiv. Det betyder att vi inte kan fatta beslut i riktlinjer eller avtal som innebär någonting annat än vad lagen anger. Vi kan till exempel inte i den här salen fatta beslut om att frångå den individuella behovsprövningen och ge alla över en viss ålder rätt till plats i vård- och omsorgsboende eller servicehus. Det förutsätter en lagändring. Det är ingenting som vi kan besluta om här.

För det andra: Det kommer att hävdas att andelen avslag har ökat, och det stämmer. Under Alliansens sista år vid makten ökade andelen avslag till vård- och omsorgsboenden kraftigt. 9 procent låg det på år 2009. År 2014 hade andelen avslag till vård- och omsorgsboenden ökat till 17 procent. Men under den här mandatperioden har inte avslagen till vård- och omsorgsboenden ökat över huvud taget. För servicehusen har de ökat med 1 procent. Är jag nöjd med det här? Nej, självklart inte. Självklart vill jag att andelen avslag inte ska ligga still, vilket de i princip gör nu, utan gå ned.

Det är därför vi antar de här nya riktlinjerna. Det är därför vi under nästa år gör stora utbildningsinsatser för att se till att de tillämpas likvärdigt i hela staden. Det är därför vi gör stora satsningar på beställarsidan, och det är därför vi inte har haft några krav

på generella effektiviseringar över huvud taget inom äldreomsorgen. Det är också därför äldreförvaltningen nu kommer att tillsätta inspektörer som följer upp stadsdelarnas biståndsbedömning och säkerställer att osakliga skillnader mellan stadsdelar inte förekommer. Och det är just därför som vi inför de särskilda förmedlingsreglerna, som innebär att alla över 85 år ska prioriteras när en seniorlägenhet blir ledig, likaså de som är under 85 år men känner stark ensamhet eller oro eller bor i en otillgänglig lägenhet.

Vi satsar 36 miljoner på att tillskapa aktivitetscenter i så många seniorbostäder som möjligt för att det ska finnas personal, aktiviteter och social service i våra seniorboenden. Vi bygger också ut seniorboendena kraftigt. 400 är som sagt redo för inflyttning redan inom två år, och vi bygger 300 nya seniorbostäder per år fram till 2040, vilket innebär 6 900 stycken. Det är nästan en fördubbling jämfört med de seniorbostäder som finns i dag.

Mina damer och herrar! Det här är i praktiken en äldreboendegaranti, och med de orden yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 81

D e n n i s W e d i n (M): Ordförande! Det är efterlängtat att vi äntligen ska få stå här och prata om de här riktlinjerna, som ni har hänvisat till så länge. Efter hög retorik i valrörelsen och en väldigt stark restriktivitet har vi sett resultatet av er politik, Clara Lindblom, det vill säga att det ändå har fortsatt vara restriktivt.

Jag har sträckt fram handen och velat ha blocköverskridande överenskommelser kring den här viktiga frågan, som inte bara handlar om en restriktiv biståndsbedömning. Jag tycker faktiskt inte att vi ska stå här och peka finger så mycket i dag, för vi vet att det övergripande är en för restriktiv bedömning. Då handlar det om vad vi gör åt det. Det här räcker inte. Framför allt vet vi att riktlinjerna tidigare inte har implementerats tillräckligt när vi har gjort skärpningar.

Jag skulle vilja fråga dig varför du ständigt är avvisande. Inför det här ärendet hade du ju exempelvis kunnat föra blocköverskridande diskussioner med oss och ge oss möjlighet att komma med viktig input, framför allt för att sedan också kunna säkerställa likvärdigheten över alla stadsdelar. Varför ger du kalla handen till en sådan överenskommelse?

Anförande nr 82

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Det stämmer att biståndsbedömningen blev restriktivare mellan 2009 och 2014. Det gick från 9 procent 2009 till 17 procent 2014. Sedan dess – under den period då jag har haft ansvar för äldreomsorgen – har avslagen legat stilla. Men självklart är jag inte nöjd med det.

Vi vidtar flera åtgärder bortsett från de här nya riktlinjerna. Jag kommer nu att upprepa mig. Vi inför för första gången i stadens historia inspektörer som ska följa upp myndighetsutövningen. Äldreförvaltningen både följer upp och samordnar, så att vi ser till att likställigheten ökar. Vi ger också ett uppdrag till Äldrecentrum som innebär att vi varje år kommer att genomföra de så kallade Stockholmssnacken, det vill säga att forskare tittar på hur likställigheten följs upp. Det är också så att vi genomför stora utbildningsinsatser. Icke desto mindre – och det här är väldigt viktigt

att komma ihåg – genomför vi i praktiken en äldreboendegaranti, för de särskilda förmedlingsreglerna innebär att alla över 85 år och de som lider av ensamhet och oro ska prioriteras.

#### Anförande nr 83

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Jag vill börja med att säga att det är många bra revideringar i de nya riktlinjerna. Det är naturligtvis viktigt att ha bra riktlinjer, dels för att få en så rättssäker och jämlik process som möjligt, dels för att äldre ska ha rätt till insatser som möjliggör ett liv med både hög kvalitet och värdighet. Men för att nå dit finns det fortfarande förbättringspotential i de riktlinjer som vi nu ska fatta beslut om.

Fortfarande är vi inte nöjda med den stora andel äldre över 85 år som får avslag på ansökan om plats på särskilt boende. Jag vet att inte alla som ansöker kan få bifall med dagens lagstiftning, och det kanske inte heller är helt önskvärt att alla som söker om exempelvis en plats på vård- och omsorgsboende får plats, eftersom det avser personer som har mycket omfattande omsorgsbehov. Men när 43 procent av alla som ansöker till servicehus får avslag är det något som är fel. Det är inte acceptabelt i ett välfärdsland att äldre människor lever socialt isolerade eller otrygga i sitt eget hem. Hur många av dem som får avslag som är över 85 år kan vi tyvärr inte få reda på, och det är i sig värt att kritisera.

Jag tror, precis som äldreborgarrådet, att seniorboende med aktivitetscenter kan vara ett bättre boende för många som får avslag. Det är bra att Micasa nu äntligen tar fram en utbyggnadsplan för seniorboenden. Det är bra med de särskilda förmedlingskriterierna för personer över 85 år. Men under tiden som de här seniorbostäderna ska byggas finns det lediga platser kvar på servicehus. Dessa borde kunna användas av äldre som söker och vill ha ett tryggare boende.

Vi tycker inte heller att det ska vara krav på att man ska ha haft tidigare hemtjänstinsatser för att få plats på servicehus. Många äldre har haft omfattande hjälp av anhöriga och har på så sätt inte behövt hemtjänst av den anledningen. Men när anhöriga inte längre orkar ska en plats kunna ges med en gång på särskilt boende utan att man först ska behöva ansöka om hemtjänst.

Avslutningsvis vill jag också lyfta fram den viktiga frågan om personer över 65 år som har psykiska funktionsnedsättningar, har missbruksproblem eller lider av hemlöshet. Den gruppen ska kunna få ett värdigt liv. Servicehusen kommer med de nya riktlinjerna inte att stå öppna för den här gruppen, och det har väl heller aldrig egentligen varit meningen att de ska göra det. Men i och med det måste också fler profilboenden för personer med den här problematiken skapas. Gruppen växer, och det är viktigt att vi hittar en lösning på frågan. Jag yrkar bifall till den reservation som Alliansen har lämnat i kommunstyrelsen.

#### Anförande nr 84

Borgarrådet Lindblom (V): Tack så jättemycket, Erik! Först och främst vill jag säga något om servicehusen. Detta har du och jag pratat om många gånger. Ett vanligt problem är att man bor otillgängligt och därför söker servicehusplatser. Jag tror och hoppas verkligen att de särskilda förmedlingsreglerna ska nå den här gruppen, så att man över huvud taget inte behöver sitta och vänta på ett servicehus

utan direkt kommer in och får ett tryggare boende. Våldigt ofta är just problemet att man bor tre trappor upp utan hiss eller att badrummet är för smalt.

Vad gäller det här med att hemtjänst ska provas först undrar jag lite varifrån du har fått det. Självklart ska det göras en individuell bedömning. Mig veterligen finns det ingenting som säger att det måste vara hemtjänst först och sedan VOB. I så fall har jag missat det, och då får vi åtgärda det, för det ska göras en individuell bedömning.

Sedan vill jag ta upp det här med profilboenden. De individer som lider av missbruk eller hemlöshet ska inte bo på servicehus, Erik, eller hur? Det håller vi ju med varandra om. Därför satsar vi 5 miljoner på fler äldreboendeplatser för den här gruppen. Vi för också in det i äldreboendeplaneringen för att vi ska få fler profilboendeplatser i Stockholms stad.

#### Anförande nr 85

Erik S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag håller med om det. Den gruppen ska inte bo på servicehus. Det var just därför jag ville lyfta fram frågan att vi måste tillskapa fler profilplatser. Vi lyfter också fram den i vår reservation. I nästa ärende, som gäller ej verkställda beslut, kan man se just ett fall där en person fått avslag på grund av resursbrist – nej, ännu värre, beslutet har på grund av resursbrist ej blivit verkställt. Det indikerar att vi behöver fler profilboenden.

Som jag också sade i mitt huvudanförande tycker jag att de nya särskilda förmedlingskriterierna för seniorboendena är bra. Men vi vet också att vi har flera tomma platser på servicehusen. Det råder i dag en brist på seniorbostäder, det vi tidigare kallade för trygghetsboenden. När så många får avslag och inte heller kommer att kunna beredas plats på ett seniorboende med det antal som finns i dag menar jag att flera av dem skulle kunna få platser som ändå står tomma i servicehusen.

#### Anförande nr 86

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! Jag vill givetvis yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut. Jag är glad över att de nya riktlinjerna för biståndsbedömning nu äntligen är framme i kommunfullmäktige, så att vi kan börja implementera dem och börja jobba utifrån dem.

Vi i majoriteten har gjort ett omfattande arbete med att få en tydlighet kring biståndsbedömning, men också en tydlighet kring de olika boendeformerna för äldre. Riktlinjerna måste även kopplas ihop med allt annat som händer inom äldreomsorgen – med hemtjänstutredningen, med äldreutredningen och med de förmedlingsregler som nu finns för seniorbostäder med aktivitetscenter.

Riktlinjerna ska syfta till att öka rättssäkerheten och garantera den kommunala likabehandlingsprincipen. Jag har själv stått här och pratat just om att vi inte har haft en biståndsbedömning där man alltid sett till den kommunala likabehandlingsprincipen. Men det är fortfarande socialtjänstlagen som är grunden till riktlinjerna.

Äldreboendeutredningen har tydligt visat ett stort behov av boenden som inte biståndsbedöms av socialtjänsten. Detta är viktigt för att fullfölja behovet av att bryta

den sociala isoleringen och öka tryggheten för äldre, när det är så att man inte har omfattande behov av hälso- och sjukvårdsinsatser utan det handlar om att man behöver komma till ett socialt sammanhang.

Det är viktigt att fullfölja det arbete som Micasa och exploateringsnämnden gör nu: att i alla exploateringsprojekt se över behovet av markanvisningar till Micasa eller privata byggare som vill bygga nya seniorbostäder eller vård- och omsorgsboenden med modern standard. Det är viktigt att bemöta de demografiska förändringar som vi vet kommer att komma.

Oppositionens reservation har jag givetvis läst. Där vill man att vi ska bereda plats för alla som har fyllt 85 i en av stadens äldreboendeformer, och det gör vi. Det gör vi med den framtida utbyggnationen av framför allt seniorbostäder, för dem som inte har behov av daglig hälso- och sjukvård. Det är också tydliggjort i riktlinjerna när man kan biståndsbedömas till ett servicehus. Det handlar då – utöver hälso- och sjukvårdsproblematiken och behovet av sådan kompetens dagligen – om att man är otrygg för att man är ensam eller bor otillgängligt. Det är väldigt viktigt att beakta detta.

Alla ändringarna i hemtjänsten syftar till att öka kvaliteten i hemtjänsten. Ett exempel är trygg hemgång, där vi hanterar bron mellan akutsjukhus och ordinarie hemtjänst.

Jag ser också att man i oppositionen – nu tror jag att jag sticker ut hakan – pekar på att det är märkligt att vi anser att kommunens egna regi ska utgöra icke-valsalternativet för de äldre. Men jag tror att det redan under förra mandatperioden var fullständigt solklart att vi anser att det är kommunens alternativ som gäller när man inte väljer, inte lottning.

Anförande nr 87

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Fru ordförande! Fullmäktige! Nya riktlinjer är framme, och dem har vi väntat på. Ni har hänvisat till dem väldigt länge. Vi tycker att det är bra med tydliggörande, bland annat av ramtider och en hel del annat, och det har vi också varit eniga om. Det är bra att det finns tydlighet också om att man kan få hjälp med husdjur, även om jag fnissar lite när jag ser att det mest handlar om katter. Jag vet inte vad det beror på.

Men jag vill påstå att ni inte har tagit tag i den allra viktigaste frågan – även om ni försöker prata väldigt mycket om det här – nämligen rätten att som gammal, sjuk och orolig få flytta till ett vård- och omsorgsboende eller ett servicehus. Det är ändå inte tydliggjort, vad ni än säger. När vi i Alliansen var vid makten tog vi fram de nya riktlinjerna, som sedan beslutades i början av den här mandatperioden, för vi såg just denna brist, att det var alldeles för många som fick avslag. Därför ville vi tydliggöra det. Där förtydligas att äldre som lider av oro eller ensamhet ska ha rätt till boende.

Det är dock tydligt att det faktiskt inte har räckt. Fortfarande nekas riktigt sjuka människor över 85 år boende. Bara de senaste månaderna har jag fått flera mejl från förtvivlade anhöriga. Märk väl att det inte handlar om någon som vill bo på seniorboende med aktivitetscenter. De skriver om riktigt sjuka personer. Det handlar om riktigt sjuka människor som inte har så långt kvar att leva och som har det väldigt

svårt. Men de borde åtminstone ha rätt att känna trygghet och inte vara ensamma. De borde ha rätt att få hjälp; den ska finnas på nära håll när den behövs.

Tyvärr räcker det faktiskt inte med det som har skrivits i det nya förslaget. Det är därför vi vill tydliggöra att man ska erbjudas plats om man är över 85 år och upplever oro, ensamhet och trygghet i det egna hemmet. Men detta är faktiskt inte fallet i dag. Jag kan peka ut de stadsdelar där det är riktigt illa när det gäller det här, även om jag inte tänker göra detta här i talarstolen. Det är väldigt tydligt att det ser olika ut på olika ställen i staden. Hänvisa alltså inte till att alla ska flytta till seniorboenden med aktivitetscenter! Det är bra för en hel del, men det räcker inte för dem som är riktigt sjuka.

Sedan är jag också bekymrad över att funktionshindersrådet inte har haft möjlighet att yttra sig i de här frågorna. Det finns många saker som är viktiga för dem och där de borde vara med.

Det är enkelt att säga att det inte är lagligt att erbjuda personer över 85 år detta. Men det är ju lagligt att ge alla larm som ansöker om det. Jag har heller inte sett någon kommun som har fått pisk för att de har gjort så här. Vem är det som har sagt detta till er? Är det ett sätt för er att skydda er? Är det så att ni vill spara pengar och därför säger att man inte har rätt till detta för att man är över 85 år? Det är inte prövat, och det borde man göra. Jag yrkar bifall till Alliansens reservation.

#### Anförande nr 88

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag begärde företräde i början av debatten med tanke på att det här med socialtjänstlagen skulle komma upp. Jag vill understryka att jag håller med om att alla över 85 ska ha rätt till ett tryggt boende. Det är därför vi tar fram de här nya riktlinjerna. Det är därför äldreförvaltningen tillsätter inspektörer. Det är därför vi inför särskilda förmedlingsregler som innebär att den som är över 85 år eller är ensam eller orolig eller bor otillgängligt och som inte bereds plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende snabbt ska kunna flytta till ett av våra seniorboenden.

Men det här med att ge alla rätt till plats på just ett servicehus eller ett vård- och omsorgsboende, som Liberalerna driver, är någonting annat. Jag upprepar: Socialtjänstlagen är inte dispositiv. Bestämmelserna kan inte ändras i riktlinjer eller avtal i en enskild kommun. En central bestämmelse i lagstiftningen är den individuella behovsprövningen. Ska vi komma runt den och säga att alla över en viss ålder ska få plats på ett särskilt boende krävs det först en lagändring.

Vi har gått igenom alla motioner som har väckts i riksdagen de senaste elva åren och tittat på vilka motioner som föreslår ändringar i socialtjänstlagen på det här området, vilket alltså krävs för att vi ska kunna göra det här för alla över 85 år. Faktum är att det inte finns några sådana här motioner från Liberalerna i riksdagen. Ni har motionerat om en laga-mat-garanti. Ni har motionerat om att det ska skrivas in i socialtjänstlagen att äldre ska kunna påverka när, var och hur hemtjänstinsatserna ska utföras, vilket redan är fallet i Stockholm. Men faktum är att ni inte har motionerat om att alla över 85 år ska ges plats på just ett servicehus eller ett vård- och omsorgsboende. Det känns faktiskt lite oärligt att ni hela tiden säger att alla över 85 år ska ges plats på ett servicehus eller ett vård- och omsorgsboende men att ni



faktiskt inte ens driver den frågan i riksdagen, som är det organ som behöver fatta ett konkret beslut om en ändring i socialtjänstlagen för att en sådan sak ska kunna bli verklighet ute i kommunerna.

Men som sagt: Det vi inför den 1 januari, när den nya budgeten träder i kraft, är i praktiken en äldreboendegaranti. Är du över 85 år eller känner dig ensam eller orolig eller bor otillgängligt ska du ha plats på ett servicehus, ett vård- och omsorgsboende eller ett seniorboende. Det är precis det som ni skriver i er reservation.

Jag vill också ta upp det här med profilboenden. Jag håller helt med. Ett problem vi har i dag är att vi har brist på platser inom Stockholms stad som riktar sig till personer med missbruks- och hemlöshetsproblematik. Vi har nästan 2 700 sådana platser upphandlade i resten av landet men nyttjar bara 60 procent av dem; de anhöriga eller den enskilde tackar ofta nej när det erbjuds ett profilboende i till exempel Alingsås. Man vill inte flytta en gammal mamma så långt. Det är därför vi satsar 5 miljoner på fler platser just för äldre i hemlöshets- och missbruksproblematik. Vi utreder redan profilboenden. Jag blir lite förvånad när jag läser i er reservation att ni ska göra någonting vi redan gör. Vi för också in profilboenden i äldreboendeplaneringen. Vi jobbar alltså hårt för att det här ska bli verklighet.

#### Anförande nr 89

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Borgarrådet Lindblom! Jag träffar gamla människor, och jag kan lova dig att det inte finns någon som inte är riktigt dålig men som vill bo på ett vård- och omsorgsboende. Ofta får kanske anhöriga prata med dem och övertala dem för att de inte klarar sig själva. Är man riktigt dålig har man behov av det här boendet. Det är inget konstigt.

Vi har aldrig sagt att man inte ska ha någon biståndsbedömning, men det krävs ju en biståndsbedömning även när det handlar om larm. Det är likadant. Det är bara det att alla som ansöker om larm får det. Jag kan lova dig att det inte kommer att bli något överutnyttjande. Jag tycker också att det är bra med seniorboenden med aktivitetscenter, men de personer jag har sett eller fått kontakt med skulle inte kunna bo på ett sådant, utan de behöver ett vård- och omsorgsboende. De ska inte behöva överklaga.

#### Anförande nr 90

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Självklart, Ann-Katrin! Har man behov av hälso- och sjukvård och behov av vård- och omsorgsboende ska man självklart vara på ett vård- och omsorgsboende och inte på ett seniorboende. Det är ingen som har hävdats någonting annat. Det är just därför vi har gjort stora satsningar på beställarsidan. Vi har inte haft en enda krona i generella effektiviseringar. Ni hade flera hundra miljoner kronor i generella effektiviseringar på äldreomsorgen. Jag tog bort allt sådant, för vi vet att stadsdelarnas ekonomi är pressad, och vi behöver ha pengar till vård- och omsorgsboendeplatser, för de kostar.

De här nya riktlinjerna, som vi ska ha, kommer att följas av utbildningsinsatser. Vi tillsätter inspektörer. Vi tillsätter ett årligt Stockholmssnack. Men det här med digitala larm och särskilda boenden är två helt olika saker, Ann-Katrin. Du kan inte gång på gång säga att alla över 85 år ska ha rätt till boende, för du vet att det inte är

förenligt med lagstiftningen. Ni har inte ens motionerat om det i riksdagen. Jag tycker helt enkelt inte att detta är sjyst.

Anförande nr 91

Dennis Wedin (M): Ordförande! Jag och flera i äldrenämnden med mig fick nyligen mejl från Christina, som ville beskriva verkligheten för en äldre kvinna som ansökt om att få boendeplats inom Stockholms stad. Hennes egna mamma var i 90-årsåldern. Mamman önskade inget högre än att få bo på servicehus, men hennes försök att ansöka, överklaga och på olika sätt få handläggarna på Norrmalms stadsdelsförvaltning att förstå hennes behov hade mötts av iskalla avslag och total oförståelse. När Christina med övrig familj försökte hjälpa till i processen kändes det mest som att det var att försöka tränga igenom en teflonvägg, beskriver hon.

Vi kan inte och ska inte i den här salen inrikta oss på specifika fall, men jag hävdar bestämt att Christinas erfarenhet av hur biståndsbedömningen i dag fungerar inte är unik. Jag tycker att hon förtjänar att vi talar klarspråk om hur bristande handläggningen fungerar i dag. Det är särskilt talande att Christinas erfarenhet är från just Norrmalm, för vi vet att den här stadsdelsförvaltningen nyligen berättade om att man infört stramare krav för att få biståndsbedömd äldreomsorg i stadsdelen.

Det är för restriktiva bedömningar i dag. Det är en för byråkratisk process, och det är för dålig service i handläggningen för äldre som vill ha omsorg från vår kommun. Det drabbar enskilda som behöver vård, och det drabbar deras närstående. Det drabbar också förtroendet för vår äldreomsorg. Det kan vi se i Stockholms stads demokratiundersökning, som visar att människor har lägst förtroende för äldreomsorgen av alla stadens verksamheter och att förtroendet minskar. Utvecklingen är också oroande när man kollar på avslagen. Andelen som får avslag till äldreboende ökar.

Moderaterna vill reformera biståndsbedömningen för att den ska bli mer inriktad på service och uppföljning. Vi vill inrätta ett kvalitetskontrakt som gör det tydligare vad staden åtar sig, vad äldre kan förvänta sig och vilka krav som den enskilda kan ställa. Vi vill också centralisera bedömningarna, så att det inte ska vara olika villkor beroende på var man bor. Vi måste ha en likvärdighet över hela staden. Genom att centralisera ansvaret från stadsdelarna kan vi också säkerställa att riktlinjerna som vi nu beslutar om här faktiskt efterföljs. Problemet är inte riktlinjerna, utan hur de efterföljs.

Debatterna i den här salen om bedömningen har varit många. För att komma ifrån fingerpekandet har vi föreslagit en blocköverskridande överenskommelse men fått kalla handen från den S-ledda majoriteten, och det är anmärkningsvärt. Vi vet att retoriken från dagens ansvariga var annorlunda när de själva var i opposition. I december 2013 skrev Karin Wanngård att den förda politiken hade blivit alltmer restriktiv beträffande bedömningarna i äldreomsorgen. Men nu står vi här i dag, och det är för restriktivt i dag. Andelen äldre som får avslag på sina ansökningar till äldreboenden är för hög, och det är dags att vi nu tar ansvar. Reviderade riktlinjer räcker inte. Det behövs en riktig förändring. Att då säga nej till samtal om det här, där vi kommer överens om vilka problemen är, tycker jag signalerar helt fel sak. Jag yrkar bifall till allianspartiernas reservation i kommunstyrelsen.

## Anförande nr 92

Torun Boucher (V): Jag har en replik vad gäller den utsträckta handen. Sist jag hörde talas om en utsträckt hand från er sida fick jag höra om den från tv. Det var inte så att jag först fick en utsträckt hand och en fråga från er, att ni sedan gick till tv och beklagade er och att tv kom och frågade om det, utan jag fick höra det från tv först. Jag vet inte riktigt vad de där utsträckta händerna står för.

Förtroendet för äldreomsorgen minskar inte i staden. Det har gjorts en enda undersökning, som gällde personer mellan 18 och 78 år, och den gav ett lågt resultat. Men det finns inget som tyder på att förtroendet minskar, snarare tvärtom. När jag började den här mandatperioden var PRO, Hemtjänstupproret, SPF, KPR och så vidare fruktansvärt upprörda allihop. Varje gång jag gick på ett möte blev jag utskälld. Det blir jag inte längre. När jag nu besöker PRO, SPF, KPR och så vidare är alla betydligt nöjdare.

## Anförande nr 93

Dennis Wedin (M): Detta är anmärkningsvärt. Ni inför själva en demokratiundersökning som ni ska göra under mandatperioden för att lyssna på vad stockholmarna har att säga, Torun Boucher. Sedan står du nu och talar ned den här undersökningen för att den visar på fel resultat. Det är lite anmärkningsvärt, när vi ändå ser på pränt att människor faktiskt inte har tillräckligt högt förtroende för äldreomsorgen. Jag ger exempel som du också har fått i din mejlkorg. Exempelvis berättar Christina om hur vi har en alldeles för byråkratisk process när det gäller biståndshandläggningen. Jag menar allvar med att det är där vi måste göra ingripanden, för det är den människor möts av. Det är inte konstigt att människor då har ett lågt förtroende. När man knackar på dörren till kommunen och vill få sina första insatser för att man har ett omsorgsbehov ska vi välkomna det och ha mycket bättre handläggning utifrån personernas egna behov. Det kommer inte de här riktlinjerna att innebära.

## Anförande nr 94

Johan Fälldin (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Trygghet, livskvalitet och självbestämmande är något som alla stockholmare ska ha rätt till. En av äldreomsorgens viktigaste uppgifter är att se till att detta omfattar även människor som blivit årsrika och behöver stöd för att klara sin vardag. En viktig del i att klara detta uppdrag är att se till att valfriheten kommer alla till del. Därför är det till exempel viktigt att de äldre som bor i en annan kommun men under begränsad tid vistas i Stockholm ges valfrihet inom hemtjänsten. Det är också viktigt för hemtjänsten och kvaliteten inom dessa verksamheter att det finns en mångfald och att det finns många goda krafter som gemensamt utvecklar och bidrar till en bra hemtjänst. Att icke-valsalternativet inom stadens hemtjänst per definition är egen regi är därför olyckligt, och det bör åtgärdas.

Ordförande! Trygghet, livskvalitet och självbestämmande är grundläggande värden. Den äldres behov måste stå i centrum. Därför bör det också vara en självklarhet att den som är över 85 år och upplever oro och ensamhet eller otrygghet i hemmet bereds plats i någon av stadens äldreboendeformer. Detta är något som vi påpekat från Alliansen tidigare, och vi gör det alltjämt.

Ordförande! Jag har noterat att man har strukit ett stycke som rör snöskottning i dessa riktlinjer. Jag har också läst motiveringen till det och har ganska stor förståelse för den. Det gäller till exempel huruvida det är hemtjänstpersonalens uppgift att skotta snö och så vidare. Men om vi tittar ut i dag, när snön har börjat falla över nejden och Stockholm färgas vitt, är det ganska tydligt, tycker jag, att det är viktigt att detta hanteras skyndsamt, så att det får en lösning. De äldre ska helt enkelt få den hjälp som de behöver. Det är en uppmaning att detta ska tas om hand skyndsamt.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till Alliansens reservation.

Anförande nr 95

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! Ibland blir jag nästan lite stum, och det är ganska ovanligt.

De äldre som inte gjorde något val – jag pratar med dem – trodde oftast att det i så fall var kommunen som skulle ta hand om dem. Men ni införde ju en utlottning av dessa äldre. De företag som anmälde sig till lottningen var dessutom ofta de som inte hade fått några kunder på något annat sätt. Menar du på fullaste allvar att detta var bättre? Nu vet vi att det finns en kommunal kompetens som tar väl hand om dessa äldre, som bestämmer sig för att de inte vill välja själva.

Anförande nr 96

J o h a n F ä l l d i n (C): Det är du som använder begreppet ”utlottning”, Mirja Räihä. Om du läser reservationen ser du att det handlar om att det här ska ses över och att det ska finnas ett system som möjliggör att det finns en mångfald. Jag hävdar inte på något vis att det måste ske genom lottning. Men jag hävdar att det behövs en mångfald och att det gör hemtjänsten bättre.

Anförande nr 97

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag kan börja med att säga att vi har 98 aktörer i hemtjänsten, Johan Fälldin. Jag kan försäkra dig om att det finns en mångfald.

Vad gäller det här med äldreboendegaranti och att alla över 85 ska beredas plats i någon av stadens boendeformer kan jag säga att det är det vi gör nu. Då är vi överens, och det är jättebra.

Vad gäller snöskottningen skulle jag vilja säga: Jag håller precis med dig. Undersköterskor ska inte skotta snö. Det är inte därför man har gått en utbildning i hälso- och sjukvård och omsorg under flera år. Vad gäller flerbostadshus är det fastighetsägaren som har ansvar för skottningen kring port och så vidare. Problemet med snön gäller framför allt villor. Detta ska vi titta på. Det finns möjlighet att nyttja RUT-tjänster; det är lite ironiskt att jag gör reklam för det. Vi kommer också att titta på om det går att göra en särskild upphandling. Snöskottningen är jätte viktig för att man ska kunna bibehålla rörlighet. Men som sagt är det inte uskor som ska göra det. Vi kommer att titta på det här skyndsamt, och då gäller det att försöka lösa det på något annat sätt än genom att undersköterskorna gör det.

Anförande nr 98

J o h a n F ä l l d i n (C): Det var ungefär den upplysning jag ville ha. Som sagt är det viktigt att det här får en lösning. Rapporterna inför den här vintern har sagt att

vi kan vänta oss ganska mycket snö under vintersäsongen, vilket kan innebära att behovet av denna skottning vid villor blir ganska omfattande för dem som bor så. Jag hoppas att besked om detta kommer snart.

#### Anförande nr 99

Torun Boucher (V): Ordförande och fullmäktige! Jag är väldigt glad över att vi nu antar de här nya riktlinjerna. Oppositionen säger att vi har väntat länge på de nya riktlinjerna. Men den som väntar på något gott väntar inte för länge, eller vad det heter.

En av de absolut viktigaste förändringarna med de här riktlinjerna – även om vi inte har pratat särskilt mycket om det – är att vi nu har gjort färdigt utvecklingen av hemtjänsten. Anledningen till att det har tagit tid innan vi kunnat anta nya riktlinjer är att vi ville bli färdiga med hela kvalitetsutvecklingen av hemtjänsten. Här finns nu ett nytt stycke som anger hur beställningen av hemtjänst ska formuleras utifrån ramtid. Utformningen av de beviljade insatserna samt när och hur dessa ska utföras överläts nu till den enskilde utföraren att komma överens om i en genomförandeplan. Beställningar ska innehålla en ramtid med vilka insatser som har beviljats, men utan att varje insats preciseras på detaljnivå.

Det här är delvis ett nytt sätt för biståndshandläggarna att arbeta på. Det betyder att vi kommer att behöva utföra betydande utbildningsinsatser runt omkring de här nya riktlinjerna, vilket vi också kommer att göra. Beslutet om ramtid är helt enkelt nytt, och därför bifogas till det här ärendet särskilt framtagna dokument för beställning och genomförandeplan för hemtjänst. Jag är väldigt glad över det. Det betyder mycket för hemtjänsten, och det är en utveckling som är på gång och som har mottagits väl av både dem som utför hemtjänst och dem som har hemtjänst.

En annan sak vad gäller boenden hörde jag i morse, och det vill jag gärna förmedla. Då fick jag höra om den första 65-åring jag hört talas om som fått ett brev av bostadsförmedlingen med information om seniorboenden. Även om allt det här egentligen inte borde gälla förrän den 1 januari nästa år är det alltså en del saker som redan har rullat igång. Det är jätteroligt att bostadsförmedlingen nu skickar brev till alla 65-åringar med information om seniorboenden, och det är bara en av alla de hundratals insatser vi gör som faktiskt inte står i riktlinjerna, men hänger ihop med riktlinjerna.

Sedan vill jag säga ett par ord till Liberalerna. Läs den tjocka utredningen *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer* av Susanne Rolfner Suvanto! Där står exakt allting om vad som är lagstyrkt, vad som går att göra och vad som inte går att göra. Där står det också ganska noga om lagen om vissa kommunala befogenheter, under vilken såväl larm som fixartjänster faller, men däremot inte biståndsbeslut till särskilda boenden.

#### Anförande nr 100

Dennis Wedin (M): Ordförande! Torun Boucher! Du beskriver att det har tagit så lång tid och att ni har lyssnat in så väldigt många. Då undrar jag bara varför ni inte gick några rum bort och pratade med oss i oppositionen, framför allt med tanke på att vi så tydligt har sagt att vi vill ha blocköverskridande överenskommelser kring detta. Det hade varit ett ganska enkelt samtal att genomföra.

En annan fråga: Jag beskrev tidigare den byråkratiska processen inom biståndshandläggningen och nämnde Christina, som även du fått mejl av. Jag ser ingenting i det här som kommer att beröra den stelbenthet som människor nås av, där det inte blir tydlig uppföljning, enskild uppföljning och egen service. Jag undrar lite om ni inte missar målet här. Vad kommer att ske kring detta?

#### Anförande nr 101

Torun Boucher (V): Om jag förstår dig rätt pratar du om biståndshandläggarnas arbetssituation, Dennis Wedin. Jag är inte riktigt säker, men det är det jag kokar ned det till i alla fall. Det är också exakt det vi arbetar mest med. Vi har ju antagit en hel handlingsplan runt biståndshandläggarnas arbetssituation. Det finns fortfarande ganska mycket att göra där. De har en ganska pressad arbetssituation.

Vi tittar nu också över paraplysystemet, vilket kommer att underlätta för ganska många inblandade parter. Vi har även för närvarande en lönesatsning på gång. Dessutom har vi alltså utbildningssatsningen runt de nya riktlinjerna, som nu startar och som inte bara kommer att beröra hemtjänsten, utan över huvud taget biståndshandläggningen, även av äldreboenden. Vi satsar ganska mycket just på biståndshandläggarnas arbetssituation, för jag tror att det är en av de viktigaste nycklarna till en bra biståndshandläggning.

#### Anförande nr 102

Ann-Katrin Åslund (L): Jag har läst utredningen *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer* och har också fått en redovisning av vad som står där, Torun Boucher. Men det är något ni verkar ha missförstått – vi har inte sagt att det inte ska vara någon biståndsbedömning över huvud taget, för det krävs ofta en biståndsbedömning.

Jag skulle vilja fråga: Ni hänvisar till att ett sådant här förfarande gällande människor över 85 år är olagligt, men är detta anledningen till att ni inte vill ha det? Vad tycker ni egentligen om förslaget gällande vård- och omsorgsboende eller servicehus från 85 år? Nu tar vi bort seniorboenden för aktivitetscenter ur frågeställningen; de är till för andra.

Sedan vill jag också tala om att Liberalerna fattade ett landsmötesbeslut för bara några veckor sedan. Det blir kanske lite konstigt om det är ett oppositionsparti som ska motionera om det här. Ni är inte med i regeringen, men ni är med i underlaget. Tyckte ni att det var bra skulle ni kunna se till att det blev genomfört, men det har ni inte gjort. Vad tycker ni?

#### Anförande nr 103

Torun Boucher (V): Det vi nu gör är att vi skriver ganska tydligt att avslag ska ges med stor restriktivitet. Vi skriver också ganska mycket både i budgeten och i riktlinjerna om alla insatser man ska göra över huvud taget, särskilt för folk som är över 85 år.

Det som du pratar om, Ann-Katrin Åslund, gäller svårt sjuka människor som ändå får avslag. Detta är du ganska tydlig med. Jag håller naturligtvis absolut med dig om att vi där fortfarande har ett jättestort förbättringsområde, som det heter på politikspråk.

Det är också därför vi gör så många olika insatser samtidigt, bland annat de här utbildningsinsatserna.

Men det står tydligt i utredningen *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer* att det inte går att fatta ett generellt beslut gällande alla över 85 år. Det är tydligt att det måste ske en individuell biståndsbedömning. För att det ska gå att fatta ett generellt beslut behöver man ändra socialtjänstlagen.

#### Anförande nr 104

Cecilia Obermüller (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Miljöpartiet anser att det är bra att riktlinjerna har tagits fram. Det är riktlinjer som generellt har mottagits mycket positivt. Arbetet med ramtid är mycket bra. Tydligheten förbättras också, även för att undvika överklaganden. Det är mycket bra för alla parter om det kan bli färre överklaganden. Miljöpartiet finner att borgarrådet Lindblom i sina synpunkter har uttryckt och förklarat majoritetens åsikter mycket väl. Bifall till kommunstyrelsen!

#### Anförande nr 105

Borgarrådet Lindblom (V): Jag tänkte ta tillfället i akt att prata lite om det här med centraliserad biståndsbedömning, som Dennis Wedin och Moderaterna driver. Dennis Wedin slänger sig väldigt ofta med det här uttrycket, men förklarar väldigt sällan vad han menar rent konkret.

Vad är då centraliserad biståndsbedömning? Det man brukar avse med det begreppet är att en förvaltning ansvarar för all biståndsbedömning, antingen genom en gigantisk förvaltning någonstans i staden, där 220 biståndshandläggare plus deras chefer sitter, eller genom fördelning på ett antal regionkontor som styrs från en central förvaltning.

Man kan verkligen göra så här. Det är fullt möjligt. En sådan reform har också genomförts i Köpenhamn. Men när man pratar om det här ska man vara medveten om att det inte är någon universallösning. Detta bär också med sig en hel del nackdelar. I Köpenhamn ökade visserligen likställigheten – biståndsbesluten blev mer lika varandra. Men utvärderingar visar att de äldre upplevde att kontakten med biståndshandläggarna blev ännu mindre personlig än tidigare.

Dessutom är det så att samverkan med all annan verksamhet som ligger kvar i stadsdelarna riskerar att försämrats om man centraliserar. Vi glömmer ibland att äldre kan ha problem med missbruk, tillhöra en av personkretsarna inom LSS eller drabbas av våld i nära relation. De kan behöva ekonomiskt bistånd, stöd av en anhörigkonsult eller fixartjänster. De kan vara på en dagverksamhet, ha hemtjänst och så vidare. Alla de här andra sakerna, som jag nu radade upp, ligger i så fall kvar på stadsdelarna. Centralisering av biståndsbedömningen riskerar alltså att bryta upp all den samverkan som sker kring den enskilde lokalt.

Det är också viktigt att likställigheten inte sker på bekostnad av den individuella anpassningen. Där finns det en väldigt stor risk med att lägga det i en väldigt stor förvaltning. I dag har vi småskaliga beställarenheter, där man har nära lokalt till de äldre och nära till andra delar av stadsdelarnas verksamheter. Samlar man alla i en stor myndighet är det risk att den lilla individen försvinner. Här kan man ta

Försäkringskassan som ett väldigt bra exempel. Där är det väldigt hög likställighet. Besluten ser väldigt lika ut. Det gäller nu till exempel personlig assistans. I princip alla får avslag, och det är jättelikvärdigt. Men det är ju inte så vi vill ha det i Stockholm.

Likställigheten ska öka. Det är vi alla överens om. För första gången tillsätts nu också inspektörer som ska följa upp biståndsbedömningen. Vi antar nya riktlinjer som kommer att följas av stora utbildningsinsatser. Äldrecentrum ska årligen följa upp just likställigheten. Men likställigheten ska inte öka på bekostnad av den enskilda människans behov och den lokala samverkan. Det är därför vi tycker att centraliserad biståndsbedömning helt enkelt inte är en bra idé.

#### Anförande nr 106

Dennis Wedin (M): Tack, borgarrådet, för att jag får förtydliga det här som vi har pratat om så många gånger!

Om man börjar i vad utmaningen är så är det ju att vi ser att det är en väldigt stor orättvisa runt om i Stockholm när det gäller bedömningarna. Det är bara att kolla på Hägersten-Liljeholmen, där 28 procent av ansökningarna till vård- och omsorgsboenden och 88 procent av ansökningarna till servicehus fick avslag 2016. I Rinkeby-Kista är det bara 7 procent som fått avslag till vård- och omsorgsboende.

Så här kan vi inte ha det. Det är för ojämnt. Var du bor ska inte avgöra vad du ska få för boendeplats.

Det vi ser framför oss är att vi ska centralisera själva ansvaret men att man fortsatt ska kunna arbeta stationerade inom stadsdelarna. Det vill säga, vi ska ha kvar den lokala kopplingen men ändå säkerställa att de här riktlinjerna följs och uppfylls. Då kommer vi åt det som har hänt i Norrmalm, där man i åtgärdsplanen för månadsrapporten beskriver att man stramar upp genom en mycket mer restriktiv biståndsbedömning. Det kommer man inte att ha möjlighet till i en centraliserad biståndsbedömning.

#### Anförande nr 107

Borgarrådet Lindblom (V): Jag håller som sagt med om att vi har jättestora problem. Under den förra mandatperioden från 2009 till 2014, alltså under Alliansens fem sista år, ökade ju restriktiviteten jättemycket, från 9 till 17 procent. Vi har lyckats stoppa den konstanta ökningen, men vi har inte lyckats vända den helt, och det är som sagt klart att jag inte är nöjd med det.

Just vad gäller likställigheten har vi problem. Det är därför vi tillsätter inspektörer. Det är därför vi tar nya riktlinjer, med stora utbildningsinsatser, och det är därför vi också uppdrar åt Äldrecentrum att göra årliga uppföljningar.

Nu blev det ännu rörigare, för nu säger Dennis Wedin å ena sidan att vi ska ha en förvaltning centralt, å andra sidan att vi inte ska ha det utan att man ska sitta lokalt. Jag tror att Dennis Wedin får gå hem och skissa på det här ordentligt. Titta på hur de har gjort i Köpenhamn och återkom med en samlad idé om hur det här ska gå till! Likställighet ska vi alltid ha. Det handlar om rättssäkerheten, men det finns olika sätt



att nå dit. Dennis Wedins sätt låter helt enkelt inte speciellt bra utan bär med sig stora nackdelar, vilket vi ser från andra utvärderingar.

#### Anförande nr 108

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Jag tänkte strukturera tankarna lite grann. Det är så att Sverigedemokraterna liksom Liberalerna har motionerat om att alla som är över 85 år skulle kunna få, eller i varje fall önska, någon form av särskilt boende. Jag förstår också att det inte är så lätt, eftersom socialtjänstlagen säger emot det.

Men när man lyssnar på exempelvis borgarrådet Clara Lindblom verkar det som om det skulle vara *förbjudet* att göra så, och det kan ju inte vara fallet. En rik och generös kommun får väl göra det, likaväl som kommunen kan få för sig att dela ut ett kilo kaffe varje månad till pensionärerna. Visst har man rätt att göra så.

Vi har ju ett parallelexempel här när det gäller försörjningsstöd till sådana som fått avslag på sin asylansökan, alltså papperslösa. Det har vi diskuterat flera gånger. Stockholms stad som är en av de rikaste kommunerna i Sverige gör detta, trots att man inte har rätt att ställa sådana krav, och där har vi förvaltningsdomstolens dom från i somras. Jag tycker alltså att man tänker lite fel på den där punkten.

I övrigt, fru ordförande, yrkar jag bifall till Alliansens reservation.

#### Anförande nr 109

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vad jag förstår är Per Ossmer jurist, och då borde han veta vad ”dispositiv” och ”inte dispositiv” betyder. Just vad gäller socialtjänstlagen är det återigen så att en central, bärande del är att det ska göras individuella behovsprövningar i enlighet med 4 kap. 1 § Rätten till bistånd.

Det vi diskuterar nu är om man ska kunna säga att alla individer, oavsett behov, har rätt till en viss insats. Där finns det flera statliga utredningar och många lagrådsremisser som säger att nej, det har man inte.

Självklart ska alla över 85 år beredas plats i ett av våra boenden – vård- och omsorgsboende, servicehus eller seniorboende. Vi inför ju i praktiken äldreboendegaranti nu, men socialtjänstlagen bygger på den individuella behovsprövningen, och den är inte dispositiv. I den här salen kan vi alltså inte fatta beslut om riktlinjer eller avtal som strider emot detta.

Jag vill också säga att varken ni eller Liberalerna har lagt någon sådan motion i riksdagen. Det finns ingenting från Sverigedemokraterna som säger att socialtjänstlagen ska ändras på den här punkten, så jag tycker att det är oärligt att sitta i den här församlingen, som ändå inte kan besluta om det, och säga att alla över 85 år ska ha denna rätt. Ni har inte lagt någon sådan motion i riksdagen!

#### Anförande nr 110

P e r O s s m e r (SD): Vi har olika uppfattningar om vad man kan besluta om i en generös kommun, vad man kan tycka och vad man kan ha för målsättningar och olika ideal.

Jag tror inte riktigt på det borgarrådet säger, att det skulle vara förbjudet att vara generös. Jag får återkomma till detta.

## Anförande nr 111

D e n n i s W e d i n (M): Det har kommit upp många frågor under debatten, och utan att förlänga den för mycket, för nu börjar vi närma oss beslut, vill jag ändå nämna några saker.

Vårt förslag till centraliserad biståndsbedömning är inte så konstigt. Det är ansvaret som ska förändras och centraliseras så att vi säkerställer att riktlinjerna faktiskt följs. När det sedan kommer till hur man organiserar förvaltningarna ser vi fortsatt positivt på att det är på stadsdelsnivå, för vi ska ha en lokal profil utifrån de äldres behov, och då är det rimligt att även handläggarna finns lokalt.

Sifferpekande och vem som är bäst och sämst har jag inte gett mig in i så mycket under diskussionen, men jag kan bara påpeka att ni säger att det var nere i 9 procent under vår tid. Men då satt ni här och sade att den avslagsnivån var för hög. Det är er retorik under valrörelsen som har varit alldeles för påträngande. Ni förskönade hur lätt det var att lösa problemen, och nu har ni kämpat i flera år för att få fram de nya riktlinjerna som vi nu står här och pratar om. Det visar väl att det är ganska komplicerade saker som vi har att göra med, och då förstår jag faktiskt inte heller hur man kan ge kalla handen till blocköverskridande samtal.

Frågan om lotteri har också varit uppe – en del av den otroligt höga retoriken från de rödgröna i valrörelsen. Jag kan ge ett alliansbesked om att vi inte vill tillbaka till det system som var, där ni kan stå och ropa om att det handlade om lotteri och inte om den enskilda äldres behov, det som faktiskt står i centrum.

Det vi säger nu är att vi absolut inte vill se bara ett kommunalt alternativ som icke-valsalternativ. Vi vill alltså öppna upp för andra möjligheter än bara en kommunal verksamhet som man hamnar på bara för att man kanske är för svag för att ta beslutet. Där ska vi hitta en lösning, och det kommer vi definitivt att göra när vi har tagit över makten här i stadshuset och kan styra upp äldreomsorgen en gång för alla!

Det har pratats mycket om socialtjänstlagen, och det är väl bara att konstatera att det är en lagstiftningsfråga. Jag har varit med och förändrat mitt partis syn på hur vi ser på frågan, och det måste vara möjligt med övergripande beslut enligt lagstiftningen så att vi kan få till den äldreboendegaranti som vi alla verkar för. Men det är viktigt att vi pratar om det även här i huset, för det är vi som ska pusha på våra partier i den riktningen. Den nationella utredningen var inte tillräcklig i fråga om hur man lade fram förslaget.

Det var lite tankar från mig. När det handlar om att reformera och centralisera biståndsbedömningen kan man lita på att det är Moderaterna som håller ett fortsatt högt tryck i frågan!

## Anförande nr 112

T o r u n B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige! Jag undrar fortfarande lite grann över de där utsträckta händerna. Vi träffas ju jämt och har jättemånga tillfällen att diskutera olika saker, men jag tycker att det är lite konstigt om det är tv som är mediet för de utsträckta händerna.

Skitsamma! Jag tänkte bara prata om det här icke-valsalternativet. Vill ni alltså ha det lotteri som vi hade förra mandatperioden, eller har ni något nytt system? Det var ju precis som Mirja Räihä sade under den förra mandatperioden, det vill säga de enda som ville vara med i det här lotteriet, som det faktiskt var fråga om, var företag som hade väldigt få kunder. De ville liksom vara med och bli utlottade, för då gick det ju som på en snurra: Om man inte själv hade valt blev det som en snurra och så fick man icke-valsalternativet. Det vill säga, enligt alla liberala idéer om att bäst vinner fick de som inte valde det som i den konsekvensens namn var sämst! Vill ni ha det så?

#### Anförande nr 113

D e n n i s W e d i n (M): Man hör hur retoriken kommer tillbaka från valrörelsen. Alla de saker ni slängde ur er där stämde absolut inte. Däremot ger jag beskedet att vi inte ska gå tillbaka till en lotterilösning. Ni går runt och återkommunaliserar och säger att alla verksamheter egentligen borde vara kommunala. Att de absolut svagaste äldre som icke-valsalternativ bara ska ha kommunala alternativ, det säger vi nej till. Vi ska säkerställa att man ska ha en valfrihet även där. Hur vi sedan säkerställer detta och hur vi ser till att mångfalden kommer in i ett icke-valsalternativ kommer vi att utreda vidare. Men vi ska alltså inte gå tillbaka till en lotterilösning, och det är det som är beskedet nu.

När det kommer till blocköverskridande överenskommelser säger jag: Låt oss bara ha ett möte och låt oss prata om vad vi kan göra! Nu känns det tråkigt. När ni har ägnat många år åt att slå er för bröstet kring de här riktlinjerna borde ni ha kommit till oss som en del av processen, när vi ändå sträcker fram handen som opposition. Det tycker jag är tråkigt att ni inte har gjort.

#### Anförande nr 114

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi är alla överens om att alla äldre ska ha rätt till ett tryggt och anpassat boende. Under den förra mandatperioden såg vi att restriktiviteten ökade kraftigt. Vi har lyckats stoppa den konstanta ökning som skedde under den förra mandatperioden, men vi är självklart inte nöjda.

Det vi gör nu i den här salen är att i praktiken genomföra en äldreboendegaranti i Stockholms stad. Vi säger att alla över 85 år har rätt till en plats på servicehus, vård- och omsorgsboende eller seniorboende. Vi är dock inte så kategoriska att vi ser att det bara är personer över 85 år som kan ha de här behoven. Därför säger vi också att den som känner sig ensam, otrygg eller bor otillgängligt också ska ha chans att komma till ett annat boende. Det är en riktig äldreboendegaranti.

Jag gör gärna blocköverskridande överenskommelser om det handlar om bra saker. Jag har bjudit in till en politisk referensgrupp vad gäller hemsjukvården för att vi ska hitta en långsiktig och stabil lösning nu när ansvaret för hemsjukvården i ordinärt boende går från landsting till kommun.

Men jag kommer inte att göra uppgörelser om saker som jag i grunden inte tror på, och jag tror i grunden inte på centraliserad biståndsbedömning. Jag tror på nära samverkan. Jag tror att vi behöver stärka samverkan inom socialtjänsten. I de här riktlinjerna pratar vi till exempel om äldre i hemlöshet. Det är en typisk sådan grupp som ofta faller mellan stolarna. Vi behöver se till att äldre får ta del av socialtjänstens

alla delar, för det är till exempel på missbruksenheter, våld i nära relationer eller enheten för hemlösa där den högsta kompetensen finns.

Vi behöver se till att vi har en välfungerande hemtjänst där den äldre behov sätts i centrum och där den äldre har inflytande över själva innehållet i hemtjänsttimmar. De här riktlinjerna syftar också till detta. Vi har även ett omfattande utvecklingsarbete kring biståndshandläggarnas arbetssituation, för vi vill att de liksom socialsekreterarna faktiskt ska ha möjlighet att utföra sina kärnuppgifter, och biståndshandläggarens kärnuppgift ska inte vara att sitta på någon centralt placerad myndighet, träffa den äldre en gång per år och sedan bara fatta exakt samma beslut i alla ärenden. Man ska ha tid och möjlighet att faktiskt lära känna den äldre, att jobba uppsökande, att jobba nära i samverkan – det vill säga jobba socialt.

Vi ska inte glömma att biståndshandläggarna precis som socialsekreterarna i grunden är socialarbetare, och för att vi ska ha en mänsklig äldreomsorg där den enskildas behov sätts främst är det oerhört viktigt att de just får möjlighet att jobba socialt.

Därför ska vi bort med stora administrativa pålagor. Vi ser över de sociala systemen, och vi ser till att man avlastar biståndshandläggarna uppgifter som någon annan faktiskt kan utföra, för det handlar till syvende och sist om dem som äldreomsorgen och socialtjänsten är till för, det vill säga stockholmarna.

#### Anförande nr 115

Dennis Wedin (M): Där är det så viktigt med de personliga historier som vi får på mejlen från anhöriga. De berättar inte bara om rätten till biståndsbedömning utan även om en stelbent biståndsbedömning, där handläggarna inte har tid att ge dem en enkel service. Borgarrådet pratar om det sociala arbetet, men jag skulle vilja säga att det här är faktiskt ett av de områden där biståndsbedömningen i dag misslyckas som allra mest.

Det är därför vi går fram med förslag på att man ska upprätta en gemensam vårdplanering utifrån behoven och en kontaktperson som har tid till enskild uppföljning och tar emot ansökan om omprövning, för likvärdiga bedömningar över hela staden.

Arbetsvillkoren för biståndshandläggarna är viktiga, men hur ska vi i de här riktlinjerna säkerställa att detta följs upp i systemet så att vi faktiskt får en förändring när det kommer till det enskilda behovet så att den äldre kan vara i centrum? Så är det ju inte i dag.

#### Anförande nr 116

Borgarrådet Lindblom (V): Ibland pratar Dennis Wedin så snabbt att jag har svårt att fånga upp allting och besvara frågorna. Men jag vill återigen understryka: Ja! Jag tycker att det är ett jätteproblem att avlagen ökade så mycket under den förra mandatperioden. Jag är självklart inte nöjd med att vi bara har lyckats bromsa den ökningen, från 17 procent till 9 procent. Jag vill ha ned det; så är det.

Allt det vi gör med nya riktlinjer, inspektörer, den årliga uppföljningen som Äldrecentrum ska göra liksom utbildning av biståndshandläggare syftar till att vi ska ha en ökad likställighet.

Det som Dennis pratar om angående vårdplaneringen finns ju redan. SIP finns redan. Att ha en närmare individuell kontakt är ju vad arbetet med handlingsplanen syftar till, alltså att socialsekreterare och biståndshandläggare ska få bättre förutsättningar att faktiskt möta den enskilda och jobba socialt. Det vi lär oss till exempel från Köpenhamn är att den äldre, efter att man centraliserat biståndsbedömningen, upplevde att den personliga kontakten blev mycket sämre.

Dennis Wedins lösning är inte en väg att gå, men givetvis kan likställigheten öka.

*§ 18 Rapportering av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1§ socialtjänstlagen (SoL), kvartal 1, år 2017, äldreomsorg (Utl. 2017:252)*

Anförande nr 117

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Hej igen, allihop! Det är kul med en äldreomsorgsdebatt som får ta lite tid! Det är inte alltid som vi lägger så mycket tid på just äldreomsorgen trots att den omsätter 8 miljarder kronor – ett av våra största utgiftsområden. Det tänker man inte på.

Vi ska tala om ej verkställda beslut, och jag vill bara göra några förtydliganden om ärendet. Det här är alltså beslut som inte har verkställts inom en utsatt tid. Den absoluta majoriteten av de beslut som inte verkställs i Stockholms stad beror på att den enskilde tackar nej, det vill säga man blir erbjuden plats på ett särskilt boende, en viss dagverksamhet eller på en viss plats och så väljer man att tacka nej. I ett fall av fallen här är det på grund av så kallad resursbrist, och det betyder egentligen att det är kö, i det här fallet till Gamlebo, som är det boende vi har för äldre med hemlöshets- och missbruksproblematik. Vi har väldigt länge flaggat för att de platser som i dag finns på Gamlebo inte räcker. Behovet är mycket större.

Det är bland annat därför vi tagit fram nya riktlinjer som ska öka samverkan mellan socialtjänst och äldreomsorg just kring gruppen äldre i hemlöshet så att de inte faller mellan stolarna. Det är också därför vi har haft ett specifikt ärende om äldre i hemlöshet i äldrenämnden och socialnämnden. Vi satsar 5 miljoner kronor eftersom vi ser att vi behöver fler platser liknande Gamlebo, och det är det vi nu gör genom att avsätta medel för anslagsfinansiering.

Alla äldre har rätt till en värdig äldreomsorg. Det ska inte spela någon roll om du har problem med missbruk eller tar dig en pilsner för mycket per dag: Du är fortfarande en äldre människa som ska behandlas med den respekt du förtjänar.

Jag vill även kommentera några saker i Alliansens särskilda uttalande. Jag vill bara understryka att den här gruppen inte ska bo på servicehus, precis som Erik Slottnér var inne på. Det gör de till viss del i dag, men där finns varken den kompetens eller utformning av lokalerna som den här gruppen behöver.

Ni efterfrågar en profilboendeutredning. En sådan finns redan. Den har pågått i ett och ett halvt år och har redan lämnat delbetänkanden.

Det är också så att vi redan har 2 700 ramupphandlade platser för bland annat den här målgruppen. Problemet är att en stor del av dem ligger i andra delar av landet. Det vi gör nu är därför att föra in profilboenden i vår långsiktiga äldreboendeplanering. Äldreboendeplaneringen innehöll förut bara vård- och omsorgsboenden, men sedan vi tillträdde har vi utökat med servicehus, seniorboenden, korttidsplatser, dagverksamheter och just profilboenden, för vi behöver ta ett långsiktigt grepp om detta.

Äldre i hemlöshet är en viktig grupp som vi ska fånga upp, och vi gör flera saker i våra budgetar som just syftar till detta. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

*§ 20 Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018–2022  
(Utl. 2017:254)*

Anförande nr 118

R a n a C a r l s t e d t (S): Ordförande, fullmäktige! ”I Stockholm får alla barn oavsett bakgrund och förutsättningar sina rättigheter tillgodosedda och har möjlighet att forma samhället och sina egna liv.” Detta är den övergripande målsättningen med det program för barnens rättigheter som vi dag ska fatta beslut om.

Barnen är vår framtid. Genom att skapa goda uppväxtvillkor för alla barn i vår stad bygger vi framtiden. Vi har ett ansvar att se till att alla barn som växer upp i Stockholm får god utbildning, meningsfull fritidssysselsättning och en trygg tillvaro. När vi ser alla barn och tar till vara alla barns egenskaper och kapacitet skapar vi förutsättningar för en trygg och välfungerande stad även på lång sikt.

Men alla barn i Stockholm har inte sådana möjligheter att skapa sig ett gott liv. Barns uppväxtvillkor skiljer sig från varandra i olika stadsdelar och områden. När förutsättningarna skiljer sig redan från början måste vi arbeta för att radera ut de ojämlikheter som finns så att varje barn ska kunna utveckla sin fulla potential.

Programmet för barns rättigheter är ett verktyg för staden att kvalitetssäkra arbetet för varje barns bästa.

Ordförande! FN-konventionen fungerar som utgångspunkt för det här programmet. Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn, och genom att öka kunskapen om barnkonventionens innehåll i stadens alla verksamheter skapar vi en organisation där barnens bästa sätts i främsta rummet och där barns röster och åsikter får höras och värdesättas.

Därför vill jag slutligen understryka vikten av kunskapshöjande insatser i alla stadens verksamheter när vi implementerar det här programmet. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 119

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Ordförande! Jag lyssnade noga på vad Rana Carlstedt sade och undrar lite hur man har gått vidare med frågan om tolk, för finns det ett område där barns rättigheter är svåra att upprätthålla är det att vi inte har tillräckligt med tolkar. Det har vi kämpat för i alla möjliga sammanhang, inte minst i socialnämnden, och jag undrar hur långt detta arbete har kommit.

Anförande nr 120

R a n a C a r l s t e d t (S): Jag håller med om att det är en jätteviktig fråga. Det är resursbrist när det gäller tolkar, och vi jobbar vidare med det.

Anförande nr 121

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! De flesta politiker här i rådssalen säger sig troligtvis värna om barnen. På ytan råder det stor enighet i Sverige om att barn är viktiga och förtjänar det bästa. Men när barns rättigheter ska omvandlas till konkreta reformer, när det börjar kosta pengar, när det går upp för vissa politiker att barnkonventionen gäller alla barn som befinner sig i Sverige,

oavsett juridisk status, då tar det ofta emot. Det är få politikområden utöver barnrätten där gapet mellan retorik och handling är så stort.

De tre senaste åren har vi stärkt arbetet för mänskliga rättigheter och i synnerhet för barns rättigheter, för vi vet att det finns väldigt många människor i den här staden som inte får sina rättigheter tillgodosedda. Vi vet också att väldigt många av dem är barn och att flickor är särskilt utsatta.

Vi hör flickor berätta om sexuella trakasserier. Vi ser barn försvinna med risk att hamna i människohandel. Vi vet att barn utsätts för våld och begränsningar i hemmet men också hur barn från minoriteter och ensamkommande utsätts för hatbrott.

Vi vet också att det inte räcker med goda intentioner för att alla barn ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda, utan det krävs en målmedvetenhet och ett stadsövergripande arbete som involverar alla nämnder, styrelser och bolag. Därför har vi tillsatt en barnombudsman med uppdrag att utbilda och samla information om barns rättigheter i Stockholm, och därför har vi tagit fram ett program för barns rättigheter.

Vi vet genom barnombudsmannens rapport att barns känsla av trygghet, frihet från kränkningar, trakasserier och hedersnormer samt brist på inflytande i skolan måste förbättras. Barn och unga behöver också få kunskap om sina rättigheter. Genom tidigare rapporter från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har vi dessutom sett hur framtidsutsikterna för ett barn i Stockholm varierar väldigt stort beroende på vilken stadsdel i Stockholm som barnet kommer ifrån.

Det är de här utmaningarna som vi har haft siktet inställt på när vi har tagit fram programmet. Vi har höjt ambitionen rejält när det gäller barns rättigheter de senaste åren. Vi har satsat på att ungdomar ska få kunskaper om sina mänskliga rättigheter. Vi har satsat på kompetensutveckling om mänskliga rättigheter och hedersnormer i skolan. Vi har gett mer pengar till barns och ungas fritid, med särskilt fokus på flickor och hbtq-personer, och vi har räknat hur mycket av stadens resurser som fördelas till pojkar respektive flickor. Vi har också hela tiden påpekat att även barn som inte är svenska medborgare måste ha tillgång till sina mänskliga rättigheter.

Med det här programmet för barnens rättigheter och rätt till inflytande tar vi ytterligare ett viktigt steg mot målet att Stockholm ska vara en stad som lever upp till barnkonventionen.

Alla som arbetar i staden och som tar beslut som berör barn ska rapportera hur de arbetar för att leva upp till de mål som finns i programmet. De flesta politiker säger sig värna om barnen, men att värna om barnrätten förpliktigar och ställer krav. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 122

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande, fullmäktige! Även före 2014 diskuterade vi dessa frågor här i salen. Det kan man inte alltid tro när man hör vissa majoritetsföreträdare.



Vi tycker att det här i grunden är bra. Det är ett bra dokument som pekar på en del viktiga företeelser som vi alla är överens om att vi måste arbeta med. När det gäller skillnaden mellan barns uppväxtförhållanden i olika delar av staden och också utifrån socioekonomiska situationer råder ingen oenighet.

Vi är dock lite allmänt oroliga för majoritetens påtagliga förtjusning i policyer och styrdokument. Vi tror att det vore bättre att samla de dokument och policyer som rör diskriminerings- och likabehandlingsfrågor i ett gemensamt dokument för att på det sättet göra det lättare att arbeta, i stället för att som man gör nu sprida ut det i en förfärlig massa olika dokument som gör frågorna mer svårgripbara och svårare att arbeta med.

Som sagt, i sak har vi dock inga invändningar, och vi har därför heller inte reserverat oss utan har ett särskilt uttalande.

Anförande nr 123

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Ordförande, fullmäktige! Att arbeta för att stärka barns rättigheter är något av det viktigaste vi kan göra. Det är därför väldigt bra att Stockholm tar fram ett program för barns rättigheter.

Programmet behöver dock bli mycket mer konkret för att det ska bli det styrdokument som vi så väl behöver. Som det nu är utformat finns det nämligen stor risk för att det bara blir tomma ord, eftersom det inte på ett tydligt sätt framgår hur uppföljningen ska se ut, hur tidsplanerna ska läggas och hur ansvarsfördelningen ska se ut. Programmet och barnkonventionens ord om barns delaktighet och hänsyn till barns behov riskerar att i det praktiska, svåra arbetet med konkreta fall inte få tillräcklig effekt.

Socialtjänstinspektörerna har i ett flertal granskningar visat på betydande brister när det gäller barns delaktighet i socialtjänstären. Barn blir inte sedda, och deras behov utreds inte tillräckligt väl. I synnerhet med tanke på att det rör sig om våra mest utsatta barn som lever i familjer med problem, där missbruk och utsatta boendeförhållanden är vardag, är denna fråga extra allvarlig. Programmet borde därför kompletteras med en genomförandeplan på det sätt som har skett exempelvis i programmet för hemlöshet.

Det finns flera utmaningar. För det första handlar det om samarbete. En av de viktigaste utmaningarna är hur nämnder bättre ska kunna samverka i ärenden som berör flera nämnder. Det rör till exempel skolan och socialtjänsten, som vi så ofta pekar på i den här salen. Här är behovet av en genomförandeplan för hur samarbetet ska se ut och hur ansvarsförflyttningarna ska se ut extra viktigt.

För det andra handlar det om delaktighet. Alltför många barn får sina rättigheter kränkta av sina föräldrar eller andra närstående. Just i dessa ärenden kan ett styrdokument som detta med krav på transparens och delaktighet vara skillnaden mellan liv och död. Hedersförtryck är en betydande källa till våld eller hot om våld mot barn som kan begränsa barns frihet.

Vi hade önskat betydligt skarpare och mer ambitiösa skrivningar vad gäller arbetet mot olika former av våld mot barn. Återigen skulle en genomförandeplan kunna vara

ett sätt att visa hur staden faktiskt tänker arbeta för att se till att barnens rättigheter inte ska inskränkas. Det är alltså inte målsättningarna i det här programmet som är problemet, utan det är själva genomförandedelen som saknas.

Anförande nr 124

R a n a C a r l s t e d t (S): Vi utgår i det här programmet från att varje förvaltning kan komma fram till vad som är en basic nivå, alltså vad varje person som jobbar i den här staden behöver känna till om barns rättigheter och delaktighet. Sedan funderar man vidare på vad en enskild anställd just i sin roll ska kunna och var ingångarna finns.

Jag tror att det är ett bra sätt att arbeta, det vill säga att man kan få komma fram till vad som är viktigt i den egna rollen när det gäller barns delaktighet och barnens bästa.

Anförande nr 125

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Jag tror precis som Rana Carlstedt att det är ett bra arbetssätt, och jag tror att intentionerna är väldigt goda. Men alla vi som har suttit i sociala delegationer med ärenden som är svåra, till exempel placeringsärenden enligt LVU, vet hur otroligt stora utmaningar det är för varje enskild socialsekreterare att närma sig dessa ärenden.

Därför behöver man handfasta riktlinjer och råd och i många fall också mentorskap för att klara uppgifter. Det här måste vi bli bättre på. Det här programmet är en väldigt bra start och vi står verkligen bakom många delar av det, men det skulle kunna ha varit mycket bättre om det funnits mycket tydligare kopplingar till hur det här ska genomföras ute i stadsdelsnämnderna, av dem som sitter med ärendena varje dag. Jag tror att frågan skulle vara betjänt av det.

Anförande nr 126

L o r e n a D e l g a d o (V): Ordförande! Vi pratar ofta om trygghet, att folk måste ut på skolor och arbetsplatser och att färre engagerar sig i dag. Vägen till ett samhälle som vänder dessa frågor är att proaktivt jobba med och för barnen.

Stärker vi barnens rättigheter stärker vi deras plats i samhället. Vi säkerställer deras förankring i samhället. Stoppar vi diskrimineringen får vi en generation som vet att de har en plats.

Barn har rättigheter och ska ha inflytande. Med barnchecklista och barnkonsekvensanalys som verktyg ska det genomföras i varje ärende som berör barn. Detta görs tillsammans med till exempel minskandet av personalomsättning hos socialtjänsten och att vi ökar antalet barn i förskola. Vi har även infört ungdomsråd eller introduktionsförskola och kommer att öka kompetensen för hela förvaltningen till exempel i Skärholmen. Detta gör det möjligt att lyfta programmet ännu mer. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 127

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det fanns en gång en mycket känd statsminister som sade: ”Man kan inte med ett individkapitalistiskt betraktelsesätt hålla på och tala om mina barn och dina, utan

det är fråga om våra barn – det gäller varenda tjuv. Därför ska barnen sättas i förgrunden.”

I det här förslaget till program för vi in den principen, fast med andra ord. Vi fastslår att i Stockholm ska alla barn, oavsett bakgrund och förutsättningar, få sina rättigheter tillgodosedda och ha möjlighet att forma samhället och sitt eget liv. Vi ska nu anta ett program som är ett viktigt steg för att garantera barnens rättigheter och inflytande enligt FN-konventionen.

Det här är ett viktigt steg, och det är en del i många andra satsningar som vi också gör, till exempel att införa en barnombudsman. Tyvärr ser jag ju i och med att man på den andra sidan vill spara mycket pengar på MR-frågorna att just barnombudsmannen väl är en sådan sak som kommer att försvinna.

Det här programmet har en tydlig inriktning för arbetet och preciserar ett antal gemensamma fokusområden för stadens nämnder och bolag. Programmet har fem fokusområden, och varje fokusområde har sedan ett antal prioriterade frågor. Tar vi till exempel fokusområde 5 om att barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld är det också indelat i ett antal prioriterade frågor, där vi bland annat tar upp frågan om barns rätt och att stadens verksamheter ska förebygga och skydda barn från att utsättas för fysiskt och psykiskt våld av vuxna eller andra barn eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Det här programmet är inte bara fina ord, utan det ger tydliga uppdrag till nämnder, styrelser och förvaltningar. Det ska föras in i den vanliga planeringen, det vanliga utförandet, och det ska även följas upp på samma sätt som andra program. Därutöver ska barnombudsmannen regelbundet rapportera hur arbetet går och vad som behöver göras, både till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag på program för barns rättigheter och inflytande!

Anförande nr 128

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande, fullmäktige, stockholmare! En av våra första åtgärder som majoritet efter valet 2014 var att inrätta en lokal barnombudsman för att stärka stadens arbete med att efterleva barnkonventionen. Barnombudsmannen har också haft i uppdrag att utarbeta ett handlingsprogram för barns rättigheter och inflytande, och det är det programmet vi nu ska besluta om. Det känner så oerhört positivt!

Barn är inte bara framtiden – barn är här och nu, och barn har rättigheter. Stockholm ska vara en stad som lever upp till barns rättigheter, och det är därför som det här programmet är så väldigt viktigt. Vi måste stärka barnperspektivet. Det ska finnas med i hela samhällsbygget, i allt från stadsplanering till förskola och skola och socialtjänst. Övergripande och strategiska beslut ska föregås av en barnkonsekvensanalys – detta slås tydligt fast – där vi får en fördjupad analys av konsekvenserna för barn och kan fatta beslut med ett tydligt barnrättsperspektiv.

Jag skulle vilja passa på att lyfta tre av många viktiga frågor som handlar om barns rättigheter när vi nu har detta ärende om barnrättsprogrammet på agendan.

För det första vill jag som alltid lyfta fram barn som har det svårt i livet. Barn som utsätts för våld och övergrepp, barn som lever i familjer där missbruk förekommer och barn som behöver flytta till en annan familj för att växa upp i en trygg miljö ska få det stöd som de behöver. Barns egna röster ska lyssnas till och respekteras i socialtjänsten och alla våra verksamheter.

För det andra har vi barnfattigdomen som slår hårt mot barn som under långa perioder lever i familjer med mycket knappa resurser, barn som har ont i magen av oro för föräldrarnas ekonomi, barn som tackar nej till födelsedagskalas eftersom de inte har råd att köpa en present, barn som inte kan delta i fritidsaktiviteter. Här behöver vi göra mer, och vi har stärkt barnperspektivet i stadens nya riktlinjer för ekonomiskt bistånd och tydliggjort att barns behov särskilt ska uppmärksammas.

För det tredje är det fråga om barns egna röster. Artikel 12 i barnkonventionen är en av portalparagraferna som fastslår att barn har rätt att göra sina röster hörda. Det är helt centralt att jobba med barns delaktighet för att skapa en bättre stad för barn, både för det enskilda barnet som möter kommunen exempelvis i socialtjänsten. Men även på en övergripande nivå behöver vi ta till vara barns och ungas röster för att utveckla våra verksamheter på ett strukturellt plan.

Avslutningsvis: Om två år blir barnkonventionen svensk lag. Det här är ett led i att förbereda Stockholm inför detta.

*§ 22 Program för ett jämställt Stockholm 2018–2022 (Utl. 2017:256)*

## Anförande nr 129

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag är feminist – en stolt feminist som vill driva utvecklingen framåt för alla människors lika rättigheter, oavsett om man är man eller kvinna.

Det är ett ställningstagande som förpliktar. Genom historien och ännu i dag ser vi hur de patriarkala strukturerna värderar män högre och kvinnor lägre. Från födseln tillskrivs vi olika egenskaper, vi ges olika förutsättningar i skolan, i arbetslivet, i föreningslivet och i samhällets alla olika delar. Genom hela vårt liv begränsas vi kvinnor på grund av könstillhörighet.

3,6 miljoner kronor är vad en kvinna tjänar mindre i snitt under en livstid i jämförelse med en man. 3,6 miljoner är botten som en kvinna betalar som straff för att hon just är kvinna. Kvinnor i stort får inte likvärdig omsorg och vård i jämförelse med män. Kvinnor tvingas ta ett större ansvar för det obetalda hemarbetet. Kvinnor tar ut en större andel av föräldraledigheten, och som en konsekvens får kvinnor lägre lön och lägre pension.

Sexuella trakasserier, trakasserier och våld är vardag för många flickor och kvinnor oavsett klassbakgrund eller etnisk bakgrund, oavsett ålder eller yrke. Tack vare metoo kan ingen säga att de inte visste att det var fel, och ingen ska kunna låta bli att agera. Det är ett ansvar som ligger på oss alla som har makten att förändra. Inom vårt ansvar, den kommunala verksamheten, finns det fortfarande ett stort arbete att göra. Inom vår stad är möjligheter och resurser fortfarande ojämlikt fördelade.

De senaste åren har vi fattat beslut som handlar om att sätta jämställdhet i fokus. Rätt till heltid, stopp för vårdnadsbidrag, stärkt stöd till kvinno- och tjejjourer och stöd till kvinnor som står långt från arbetsmarknaden är några exempel. Bolag och nämnder använder sig av könsuppdelad statistik. Alla stadens verksamheter ska använda sig av jämställdhetsintegrering. Det gäller i äldreomsorgen, skolan, bostadsbyggandet, socialtjänsten, föreningsbidragen – ja, överallt. I den offentliga servicen och verksamheter som staden ansvarar för ska man sträva emot att bidra till ett jämställt Stockholm.

Visionen om ett Stockholm för alla handlar om att alla i vår stad har rätt att känna framtidstro, och man ska ges möjlighet att förverkliga sitt liv. Programmet för ett jämställt Stockholm innehåller flera fokusområden som berör och påverkar stockholmarna i deras vardag. Programmet innehåller också samverkan mellan olika aktörer i Stockholm som är avgörande för att säkerställa att nästa generation får leva i ett mer jämställt samhälle.

Ordförande! Med det här programmet anger vi riktningen för stadens jämställdhetsarbete för 2022! Jag är övertygad om att förändring är möjlig. Men det förutsätter en politisk vilja och en förmåga att agera tillsammans framåt. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag med ett förtydligande om att det är bilaga 2 som ska godkännas.

## Anförande nr 130

G u l a n A v c i (L): Ordförande! Det var ju väldigt fina ord Karin Wanngård använde när hon talade om arbetet för ett mer jämställt Stockholm. Men när jag läser programmet och bilagan och tar en titt på de olika fokusområdena som ni lyfter fram som särskilt viktiga för Stockholms stad arbete för jämställdheten måste jag säga att jag blir aningen chockad över att det inte framkommer någonstans på någon av dessa sex punkter att arbetet mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket är särskilt prioriterat.

Ni har ju stått här de senaste åren och varit väldigt tydliga med hur mycket ni jobbar med just dessa frågor och även hur ni arbetar för att hjälpa alla de barn, unga och kvinnor som lever hedersrelaterade liv i våra förorter. Men ändå kan man inte i det övergripande dokumentet, som ska vara ett långsiktigt program för hur vi ska jobba med jämställdheten, ens nämna att arbetet mot hederskultur bör vara ett prioriterat fokusområde. Varför?

## Anförande nr 131

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det är självklart så att vi i alla våra verksamheter och i alla våra delar vill arbeta aktivt för jämställdheten.

Det vi har pekat ut i just det här programmet och de fokusområdena som nämns inledningsvis handlar ju om hur vi ska bättra på i de verksamheter där vi ser de största skillnaderna.

När det gäller hot och våld och hedersrelaterat våld och förtryck har staden verkligen steppat upp i all sin verksamhet, och det är mycket tack vare att vi politiskt är fler partier som är enade om hur viktigt det här arbetet är. Vi har satsat mer pengar på kvinnojourer, på tjejjourer, för att just finnas och få kontakt med de kvinnor som behöver den extra hjälpen från kommunen. Där görs ett fantastiskt arbete.

## Anförande nr 132

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! De senaste månadernas metoo-uppror med hundratusentals vittnesmål synliggör vidden av sexismen i det svenska samhället. Länges har den nationella självbilden varit att i Sverige är vi bra på jämställdhet – så bra att vi inte ens behöver prata om det, än mindre jobba för det.

Jag har fått otaliga mejl från män som tycker att feminister ska sluta gnälla, för i Sverige är vi redan jämställda. Om vi redan har rykte om att vara världsbäst verkar en del tycka att det räcker så. Men vi måste ständigt utmana den självbilden och den passiviserande nöjdheten.

Vad metoo gör är att tydliggöra hela våldspyramiden, där unkna könsstereotyper värderingar och skev maktfördelning är basen för de trakasserier och det våld som vi ser på toppen. Det tydliggör hur patriarkala strukturer upprätthåller mäns våld mot kvinnor.

Den här mandatperioden har vi påbörjat ett systematiskt feministiskt arbete. Jämställdhet har förts in som ett stadsövergripande mål i budgeten. Vi har infört genusbudgetering och jämställdhetsintegrering för att räkna på hur stadens resurser fördelas mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Vi har inrättat ett kansli för

mänskliga rättigheter som utbildat alla ekonomichefer och hundratals andra nyckelpersoner i staden om jämställdhet.

Vi behöver fortsätta detta viktiga stadsövergripande arbete, för vi ser hur ojämställdheten följer med oss från vaggan till graven i alla skeden av livet och i alla delar av samhället, från det privata till det offentliga. När vi ser skillnader i makt och handlingsutrymme på arbetsplatsen, i hemmet, i skolan, på fritiden, i det offentliga rummet och överallt annars måste också åtgärderna inriktas på varje område. Ingen nämnd, ingen förvaltning, inget bolag kan säga att det här inte berör dem.

Det här programmet tydliggör detta ansvar och stakar ut sju fokusområden för det fortsatta arbetet: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att stadens välfärd och service ska vara likvärdig för kvinnor och män, flickor och pojkar. Med det här programmet fortsätter vi det systematiska arbetet för jämställdhet i alla delar av samhället och i alla delar av livet.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 133

G u l a n A v c i (L): Sissela nämnde här vilket arbete som har gjorts för att stärka jämställdheten, bland annat jämställdhetsintegrering och mycket annat. Men jag har ärligt talat en fråga, för det här är något som Feministiskt initiativ verkligen har gjort till en honnörsgrej: att jämställdheten och arbetet med jämställdhet på något sätt skulle bli mycket bättre och flytta fram sina positioner ju fler gånger man nämner ordet ”jämställdhet” i budgetar.

Jag blir lite förvånad och kanske aningen mörkrädd när jag hör att de som ska vara de främsta företrädarna för det feministiska arbetet liksom förenklar detta och tror att man kan flytta fram jämställdhetspositionerna med statistik. Min fråga är alltså återigen: På vilket sätt stärker detta jämställdhetsarbetet? På vilket sätt stärker vi jämställdheten mellan män och kvinnor, flickor och pojkar genom att räkna upp en massa ord kring statistiken?

Anförande nr 134

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Jag ser inte det här som en fråga som bara handlar om ord; det här är ju mål i budgeten som ska staka ut riktningen för arbetet i hela staden på samma sätt som andra mål i budgeten. Det handlar om vad politikens riktning för den här staden är, om det är jämställdhet eller inte jämställdhet. Det är klart att det gör skillnad! Det påverkar ju verksamheternas arbete. Det är klart att det påverkar om vi har ett program som stakar ut riktningen för prioriterade områden inom jämställdhetsarbetet. Det handlar inte om att nämna ordet ”jämställdhet” x antal gånger i budgeten, utan det handlar om att föra in det som ett nytt, prioriterat område att sträva efter inom alla handlingar, inom alla nämnder, inom alla bolag.

Jag ser det inte som något Gulan Avci behöver bli mörkrädd för utan som någonting som kommer att leda oss till ett mer jämställt Stockholm!

## Anförande nr 135

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande, fullmäktige! Jag delar föregående talares uppfattning om att metoo-rörelsen har visat oss en väldig massa saker som en del människor säkert helst hade velat slippa se. Det har också satt igång en process som jag tror kommer att gagna oss alla så småningom. Dock tyckte jag mig kunna ana i tidigare talares anförande något slags föreställning om att det på något vis är rådet för mänskliga rättigheters förtjänst att metoo-rörelsen kom igång, och så är det väl kanske inte ändå.

Vi har inte heller så väldigt mycket kritik när det gäller innehållet i det här dokumentet. Men det finns en del tendenser som jag ändå vill peka på, för jag tror att antingen är de där oavsiktligt och är de inte det så tror jag att man från majoritetens sida måste börja fundera lite grann på dels hur man formulerar sig, dels hur man förhåller sig till vissa frågor.

Det finns nämligen en anda av paternalism här som är rätt ironisk med tanke på vad det hela handlar om. Vi ska tydligen inte bara skapa möjligheter och förutsättningar för människor att göra fria val. Vi ska inte bara skapa förutsättningar vad gäller människors studie- och yrkesval att vara jämställda och jämlika, utan vi ska också påverka vilka val människor faktiskt gör. Det är tydligen stadens uppgift att tala om för folk som inte begriper det själva vad de ska välja.

Om jag ska vara riktigt ärlig finner jag detta förmyndaraktigt och en liten aning motbjudande. Det är inte vår uppgift här i salen att peka ut vilka yrkes- och studieval människor ska göra som, och nu citerar jag, ”bryter stereotypa könsmonster”. Det kan ju till och med motverka de annars goda ambitionerna i programmet, det vill säga att möjligheterna ska vara desamma oavsett kön.

Vi vill också lite grann anföra samma kritik som vi gjorde inför det förra styrdokumentet som vi diskuterade: Detta är ytterligare en policy i en allt accelererande takt växande hög policyer som de människor som arbetar i organisationer har att förhålla sig till, och det är bekymmersamt. Det vore bättre att samla dem på ett ställe.

Självklart delar vi ambitionen att vi ska ha ett jämställt Stockholm. Vi ska ha ett Stockholm där alla har makt att forma sin tillvaro och att delta i samhällsbygget. Dock är det så att rätt mycket av det som står i det här programmet är ganska självklart och politiskt rätt okontroversiellt. Det finns utmaningar. Vi lever trots allt i en av världens mest jämställda städer, men det finns fortfarande utmaningar som vi måste hantera. Inte minst handlar det om innehållet i samhällsorienteringen för nyanlända, som vi också måste titta på: Vad är det egentligen vi säger? Vad är det för bild av vår stad och av Sverige som vi förmedlar?

Med detta sagt, ordförande, vill jag säga att det som en gång faktiskt var en reservation men sedermera i kommunstyrelsen inte blev det är det fortfarande inte, utan det är ett särskilt uttalande.

## Anförande nr 136

C l a e s E l m g r e n (S): Ordförande, kommunfullmäktige! Jag lyssnade på den del som Cecilia Brinck tog upp om att vi på något sätt skulle sätta oss över de



enskilda individernas val. Jag letade efter formuleringar och hittade detta från tertialrapport 2: Flickor och pojkar, kvinnor och män ges förutsättningar att göra studie- och yrkesval som bryter stereotypa könsmonster.

Jag har svårt att se problemet med den formuleringen, om man tänker på hur könssegregerad arbetsmarknaden är. Om vi tittar på de 20 vanligaste yrkena ser vi att tendensen till en ännu mer könssegregerad arbetsmarknad ökar, och att verkligen uppmärksamma detta så tidigt som i förskolan tycker jag är en bra grund för staden – liksom i vuxenutbildning, arbetsmarknadspolitik och stadsdelarnas verksamheter.

Jag har svårt att se hur vi ska arbeta med de här frågorna om vi inte sätter problemet på pränt. Vad har Cecilia Brinck för alternativ till detta?

#### Anförande nr 137

Borgarrådet B r i n c k (M): Det är klart att det är ett problem. Vi säger inte bara att vi ska ge människor förutsättningar att välja. Vi säger hur vi tycker att de ska välja: De ska nämligen göra ett val som bryter stereotypa könsmonster. Det är möjligt att de ska, men det är inte riktigt vår uppgift att tala om det för dem.

#### Anförande nr 138

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! De senaste veckorna har behovet av att politiken tar frågan om ojämställdheten mellan kvinnor och män på allvar blivit klart. Alla de vittnesmål om sexuella kränkningar och trakasserier som under de senaste veckorna har berättats för oss har skapat en enorm förändringskraft. Vi har sett att ingen del av samhället, ingen bransch och ingen organisation är förskonad. Alla måste agera, och alla måste ta detta på allvar. Därför är det bra att vi här i Stockholms stads kommunfullmäktige också diskuterar hur vi kan bidra till ett mer jämställt samhälle. Vi är arbetsgivare, vi är bidragsgivare, vi är upphandlare, vi är myndighetsutövare, vi är skolhuvudmän och vi är mycket, mycket mer.

Metoo-rörelsen är överlägsen varenda politisk reform, vartenda program, varenda vision och vartenda budgetmål som politiken någonsin har kunnat fatta beslut om. Det måste jag säga. För nu vågar fler berätta, fler vågar anmäla och fler vågar säga ifrån. Låt oss nu inte klubba ett program här i kommunfullmäktige och tycka att vi har gjort vårt, utan låt oss nu möta det förändringstryck som verkligen finns och se till att kvinnojourer, civilsamhälle och aktörer som jobbar mot hedersrelaterat våld och förtryck nu får de resurser, det stöd och de förutsättningar som de behöver.

Vi har inget eget förslag till beslut, utan vi står bakom kommunstyrelsens förslag. Jag vill ändå uppmana till att inte bara författa dokument utan också agera.

#### Anförande nr 139

M a l i n E r i c s o n (FI): Stockholm ska vara en trygg stad för alla. Men tyvärr finns det stora skillnader i hur tryggt Stockholm känns beroende på vilket kön man har. Hälften av flickorna i Farsta, Skärholmen och Spånga-Tensta uppger att de inte ens känner sig ganska trygga om de går ut sent en kväll i sitt område. För pojkarna på Norrmalm är det precis tvärtom: 97 procent känner sig trygga när de går ut. Kvinnor upplever otrygghet i alla delar av staden.

Att kvinnor inte kan gå utanför dörren utan att känna sig rädda för att de ska utsättas för våld och övergrepp är inte ett personligt problem; det är ett politiskt problem. Därför är det så viktigt att det jämställdhetsprogram vi nu fattar beslut om också innefattar mål om stadsmiljön. Det kan verka självklart, men det kräver ett aktivt arbete från stadens sida, inte minst inom stadsbyggnadsområdet. Detta satte fart efter majoritetsskiftet 2014. Tidigare redovisades inte statistik och undersökningar i Stockholm uppdelat på kön.

Vi är glada för att stadsbyggnadskontoret arbetar aktivt med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering. Det har bland annat inneburit att trygghetsundersökningar analyseras utifrån kön. Utifrån denna statistik har sex geografiska planeringsunderlag formulerats som ska ligga till grund för allt planarbete och all områdesplanering. Underlagen lyfter fram hur ojämställdheten ser ut i Stockholm och ger verktyg som kan användas i planarbetet. Det finns också en arbetsgrupp på planavdelningen som specifikt arbetar med att analysera verksamheten utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Också trafiknämnden har påbörjat ett aktivt arbete med jämställdhetsfrågor. Trafiknämnden har stora delar av den offentliga miljön som sitt ansvar och fattar beslut som i högsta grad rör tryggheten i stadsmiljön. Nämnden påpekar till exempel i sitt remissvar att kvinnor väljer kommunikationer och resväg utifrån om de känner sig otrygga. Det gäller till exempel att man inte går av vid närmaste busshållplats för att vägen hem är mörk och känns enslig. Så tror jag att de allra flesta kvinnor har gjort någon gång, eller gör kanske varje gång, man ska hem när det är mörkt.

Ur ett trafik- och stadsbyggnadsperspektiv är en av de viktigaste delarna av jämställdhetsprogrammet att nämnderna tydliggör hur även denna del av stadens resurser fördelas mellan kvinnor och män och flickor och pojkar. Det blir lätt så att vi bara tänker på jämställdhet när det handlar om idrott och kultur och arbetsplats och skola när det faktiskt handlar om alla delar av stadens verksamhet, även broar och sådant.

De jämställdhetsanalyser som ska göras i varje relevant ärende – vilket borde vara de flesta, kan man tycka – gör dessutom att tjänstepersonerna får tänka efter när ärendet förbereds om hur olika åtgärder slår, och vi som politiker har möjlighet att fatta informerade och jämställda beslut.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 140

**R a n a C a r l s t e d t** (S): Ordförande! Vi har just talat om barns rättigheter i denna församling, och därför var barn främst i mina tankar när jag skulle fundera kring ett jämställt och jämlikt Stockholm.

Jag känner en treårig pojke som tyckte att mamma hade så roliga kläder. Han ville ha en egen klänning – en sådan där riktigt glittrande Frost-klänning. Den ville han ha på sig dygnet runt, på förskolan och på kalas. Det fick han. Det gick bra för honom. Han fick ett bemötande i förskolan som sade: Det spelar ingen roll om du råkar vara en kille som har klänning. Det är där vi börjar – med ett bemötande som är medvetet om att könsstereotypa normer gör skillnad för hur man får bete sig som kille eller tjej.

Jag tycker att detta program är någonting att vara stolt över. Vi följer regeringens mål, och vårt allra viktigaste fokusområde är vår egen service och välfärd, som ska vara likvärdiga utifrån ett bemötande och utifrån vad man får för insatser oavsett kön. Denna kunskap kommer då att sprida sig inom staden i biståndsbedömningar och i verksamheter – som hos den fantastiska förskolepedagogen, som sade: Hej, välkommen till förskolan! Hon sade inte: Vad sjutton är det du har på dig? Det är så vi bygger ett jämlikare Stockholm.

Bifall kommunstyrelsens förslag!

#### Anförande nr 141

Ewa Larsson (MP): Ordförande! Vad bra att vi i Stockholm i dag i december antar ett jämställdhetsprogram för ett jämställt Stockholm 2018–2022! Detta är en lång historia. Man säger att kommuner som undertecknade CEMR, Council of European Municipalities and Regions, alltså den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, kan hantera detta på lite olika sätt. Här presenterar vi ett program.

Det var ganska länge sedan Stockholm skrev under deklarationen. Vi brukar ligga i framkant i Stockholms stad. Den skrevs alltså under redan 2009 av Sten Nordin. När debatten hölls i fullmäktige i december 2008 inför kommunstyrelsens förslag att deklarationen skulle skrivas under sade Carin Jämtin att hon var kritisk, precis som oppositionen nu är kritisk. Hon sade: Det borde också tas fram en handlingsplan med ett konkret innehåll. Nu noterar jag att det är precis det som oppositionen lyfter fram. Man önskar mer konkretion.

Jag tycker att detta verkligen är ett fall framåt. Vi vill alla ha mer konkretion, och då jobbar vi tillsammans för jämställdhet. Jag ser att oppositionen har ett SU. Det finns lite piruetter där man säger att vi ska låta individen bestämma själv medan vi från majoriteten säger att vi vill skapa grunden för att individen ska ha möjlighet att välja själv. Vi vill lyfta fram fakta och forskning, och vi vill ha könsuppdelad statistik. Då säger till exempel stadsbyggnadsnämnden: Kan vi inte ta och samköra könsuppdelad statistik? Kan vi inte ha en gemensam databas? Det är ett jättebra förslag att jobba vidare på för att göra detta bättre och bättre.

I Hägersten-Liljeholmen poängterar man att mainstreaming kräver utbildning. Det är självklart – vi måste ha två bollar i luften! Det ena är mainstreaming, och det andra är basen till kunskap. Alltså måste Stadshuset se till att skapa en bas till kunskap så att vi hela tiden kan ladda på och hjälpa våra olika facknämnder och bolag. Självklart ska vi jobba vidare med det. I Skarpnäck säger vi att vi vill att arbetet med jämställdhetsperspektivet även integreras i verksamheter som drivs på entreprenad och/eller i fristående regi så att vi alla kan jobba tillsammans för ett jämställt Stockholm.

#### Anförande nr 142

Gulan Åvci (L): Herr ordförande! År 2017 går mot sitt slut, men fortfarande är Stockholm ingen jämställd stad. För de kvinnor och män, flickor och pojkar som varje dag påverkas av den orättvisa som detta innebär är det ingen hjälp att orättvisan förut var ännu större. För oss liberalfeminister handlar jämställdhet om den enskilda människans frihet och inte om några piruetter, som Ewa Larsson försökte göra

gällande. Det handlar om rättigheter, om ansvar och om skyldigheter. Det ska inte begränsas av kön eller föreställningen om kön. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom detta.

Jag tror att många av oss är överens om de strukturer som ligger bakom dessa orättvisor. Sanningen är att än i dag är kvinnans genomsnittsinkomst under livet mer än 3 miljoner kronor lägre än en mans. Resultatet märks i plånboken livet ut. De allra flesta fattigpensionärer är kvinnor. Fortfarande tas bara en fjärdedel av föräldraledigheten ut av män. Fortfarande är normen att det är kvinnan som går ned till deltid om det behövs för att klara av vardagen som småbarnsförälder. Fortfarande är det männen som dominerar i ledande uppdrag i arbetslivet trots att kvinnorna har gått om i högre utbildning. Kvinnovåld i nära relationer är fortfarande utbrett och en skam för vårt samhälle. Hedersrelaterat våld och förtryck är vardag för många pojkar, flickor och kvinnor i våra invandrartäta områden.

Det som har gjorts hittills räcker givetvis inte. Som liberaler vill vi fortsätta att ändra och reformera för att komma längre med att stärka jämställdheten i Stockholm. Jag välkomnar programmet för ett mer jämställt Stockholm som vi ska ta ställning till i kväll. Trots att det har tagit nästan en hel mandatperiod för den rödgrönrosa majoriteten att komma till skott är det bättre med sent än aldrig.

Jag har dock några synpunkter som är viktiga att ta upp. Jag tycker att programmet, vilket också har påpekats av andra, kunde vara mer konkret. Det borde tydligare framkomma hur uppföljningen är tänkt, hur arbetet ska implementeras bland nämnder och bolag och om majoriteten har en tidsplan för detta. Jag ställde en fråga tidigare under finansborgarrådets inledningsanförande om varför man inte har lyft arbetet mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket som ett av fokusområdena. Jag fick ett svar som jag faktiskt blev lite chockerad av. När jag talar om barns och ungas utsatthet – och jag talar om tusentals... och finansborgarrådet borde lyssna nu, för det är dig jag talar om! När det är barn och unga som är utsatta får jag ett svar från finansborgarrådet att det handlar om kvinnor. Det visar på den brist på kunskap som finns. Därför hade det varit ännu mer klädsamt om man nu i ett övergripande program för stadens kommande jämställdhetsarbete också hade lyft jämställdhetsfrågan som ett prioriterat område.

Anförande nr 143

L a r s A r e l l (S): Tack för ditt engagemang, Gulan! Du tog chansen att säga att det saknas genomförandebeskrivningar i programmet, vilket ger mig chansen att gå upp och säga någonting om jämställdhetsintegrering, som ju är det verktyg som anges i programmet. Jag tar risken att i min ålder låta lite nyfrälst eftersom detta säkert är sådant som många av er har jobbat med länge. Men jag har mött det rätt sent i livet. Det är ett fantastiskt verktyg där man först ställer varje arbetstagare eller varje grupp inför frågan: Hur påverkar ditt arbete kvinnor respektive män, och hur kan du ändra ditt arbetssätt med den kunskapen? Det andra är förstås: Vad har vi för kultur i vår arbetsgrupp? Har kvinnor och män samma möjlighet att påverka när vi utformar vårt arbete?

Detta är ett arbetssätt som funkar där jag har arbetat. Det förändrar, och det har förändrat i stadens alla verksamheter. Jag ville bara ta chansen att säga det. I övrigt låter det som om vi är överens.

Anförande nr 144

G u l a n A v c i (L): Herr ordförande! Jag har inte på något sätt gett sken av att jag inte är för jämställdhetsintegrering. Jag tror att det är ett jätteviktigt verktyg – att man på alla plan säkerställer att jämställdhet mellan män och kvinnor råder och att det finns jämlika villkor i stadens alla verksamheter och så vidare.

Men det jag tycker är oroande är att det i programmet är väldigt luddigt formulerat. Det finns ingen tydlig strategi för hur detta ska implementeras bland stadens nämnder och bolag. Vi har också ett antal andra program som har antagits under denna mandatperiod. Hur ska man sammankoppla med inte minst det idrottspolitiska programmet, arbetet mot våld mot kvinnor och arbetet mot hedersförtryck? Det framkommer inte. Jag tycker att programmet är viktigt, men jag är oroad över att det viktiga arbetet och styrdokumentet för de kommande fyra åren riskerar att bli tomma ord när man inte har en tydlig koppling till hur man ska genomföra detta.

Anförande nr 145

E w a L a r s s o n (MP): Hej! Jag är jätteglad för att Liberalerna är så engagerade i frågor, vill driva vidare, ställer krav, vill vara tydligare och vill ha förklaringar. Jag ville också ha det när jag satt i opposition, så 2012 frågade jag Sten Nordin varför han inte ville göra något program. Hur tänkte han att våra bolag och nämnder skulle kunna klara detta arbete utan något program? Han sade då att det fick varje nämnd, styrelse och bolag fixa själva.

Nu har vi ett program. Det har tagit nio år från undertecknandet. Under fem år kom det ingenting från dåvarande majoritet. Nu har det från nuvarande majoritet kommit ett jämställdhetsprogram som spänner över ett större område, där också de jämställdhetspolitiska målen från riksdag och regering är framtagna med sina fokusområden. Vi är överens om dessa mål. Det känns så bra att vi är överens i grunden, och sedan kan det bara bli bättre.

Anförande nr 146

G u l a n A v c i (L): Herr ordförande! Jag är glad att Ewa Larsson nämner liberaler och jämställdhetskamp, för det ligger i vårt DNA. Vi har kämpat i över 100 år för kvinnors rättigheter i Sverige och för att stärka jämställdheten. Det är bra att du uppmärksammar det.

Jag är inte kritisk mot programmet. I så fall skulle jag ha reserverat mig till förmån för ett annat förslag till beslut som vi skulle ha lagt fram. Vi tycker att det är bra, och det är välkommet. Det är bara synd att det har tagit över tre år att ta fram ett program som är så viktigt för att stärka jämställdheten mellan män och kvinnor i vår stad. Vi har mycket kvar att göra.

Det är bra att Ewa Larsson nämner riksdagens och regeringens jämställdhetsmål. Vi liberaler har ju nyligen i vår egen motion för att stärka jämställdheten lagt till ytterligare ett mål. Det handlar om att stärka arbetet mot hederskulturen. Detta lyser med sin frånvaro även i Stockholms stad. Jag tycker återigen att det är tråkigt att man

inte lyfter denna viktiga fråga, för det här är en av de viktigaste jämställdhetspolitiska utmaningar vi står inför även i Stockholm.

Anförande nr 147

Borgarrådet **L i n d h a g e n** (MP): Hallå! Jag tycker att frågorna om hedersrelaterat våld och förtryck är oerhört viktiga. Vi har verkligen utmaningar i Stockholm när det gäller detta. Det handlar om att alla människor i vår stad ska ha rätt att bestämma över sina egna liv. Där delar vi synen fullt ut.

Jag tänker att det som vi har gjort i detta jämställdhetsprogram är att vi har utgått från de nationella jämställdhetsmålen och att vi dessutom har ett helt eget program som handlar om hedersrelaterat våld och förtryck och våld i nära relationer. Det hänvisar vi tydligt till i jämställdhetsprogrammet på tre ställen.

Utöver det har vi lagt till ett helt mål under detta med att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, som är ett av de nationella jämställdhetsmålen, och det innefattar hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar om att medarbetare som finns i verksamheter vars målgrupper bland annat är våldsutsatta vuxna bland annat ska ha kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck och dess konsekvenser. Det finns alltså i programmet.

Men jag vill vara tydlig med att vi har tagit ett helt eget program kring de här frågorna som vi tydligt hänvisar till. Jag tror inte att vi vinner på att ha två identiska program bredvid varandra, utan vi måste ha ett helt eget program för att adressera de här frågorna. Det är tydligt att dessa frågor är högt prioriterade för oss i majoriteten.

Anförande nr 148

**G u l a n A v c i** (L): Jag håller med dig, Åsa. Vi ska inte ha flera parallella program. Men när man definierar fokusområden som i punkt 6 i jämställdhetsprogrammet, där man klart och tydligt lyfter arbetet mot våld mot kvinnor, tycker jag att ord spelar roll och visar vilken ambitionsnivå man har. Man kan kanske tro att jag är en sådan där som bara ser hedersfrågor som den enda jämställdhetsfrågan, men jag tror att vi måste ha flera tankar i huvudet samtidigt. Jag menar att vi måste det när har så viktiga utmaningar.

Du är ju socialborgarråd, och detta handlar om barns och ungdomars utsatthet i vår stad. Därför tycker jag att det borde genomlysas i programmet när man lyfter fram sex olika fokusområden. Det som är viktigast för Stockholms stad framöver borde lyftas fram när det gäller arbetet för att stärka jämställdheten. Även om man hänvisar i brödtexten till hedersprogrammet blir det som att man bara halvdant vill lyfta fram hedersfrågorna eftersom de inte finns med i fokusområdet.

Det är detta jag kritiserar, och inte att det finns ett program mot hedersförtryck.

Anförande nr 149

**L i s a P a l m** (FI): Ordförande! Jag vill återigen upprepa det som Åsa sade. Punkt 6.4 om medarbetare i verksamheter vars målgrupp bland annat är våldsutsatta vuxna har kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck, och dessa konsekvenser är ett ställe där man nämner hedersrelaterat våld och förtryck under rubriken om mäns våld mot kvinnor.

Nu är det äntligen dags att anta programmet för ett jämställt Stockholm. Stockholm ska vara en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika. Före 2014 kunde vi inte ens se hur resurser fördelades mellan kvinnor och män. Vi har sedan tidigare infört genusbudgetering och könsuppdelad statistik, och vi använder jämställdhetsintegrering som metod för att nå jämställdhet vid konkret styrning för att nå våra sju jämställdhetsmål i programmet.

Ojämställdhet tar sig uttryck inom samhällets alla områden. Det avspeglar sig i allt från vilken service man får och vilka tider man får i idrottshallen till utsatthet för våld. Naturligtvis handlar det också om vilken lön och därmed vilken pension och ålderdom man får.

Den rödgrönrosa majoriteten har som ett feministiskt styre högt uppsatta mål om jämställdhet. Det förpliktar när vi ser att resurser fördelas ojämställt att göra något åt det. Vi behöver arbeta på två fronter i det feministiska arbetet: dels i styrningen för att se till att ojämställdheten i fördelningen av resurser inte förekommer, dels i riktade insatser till just kvinnor. Ett sådant exempel är när vi nu har satsat på kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

I Enskede-Årsta-Vantör, där jag sitter i stadsdelsnämnden, har vi sedan tidigare påbörjat arbetet med jämställdhetsintegrering och genusbudgetering – något som nu har lett till att vi, om jag får skryta lite här i salen, är en av fem finalister till Stora jämställdhetspriset. Genom att vi styr mot jämställdhet och genom att vi gör konkreta, riktade satsningar tillsammans med styrningen når vi jämställdhet. Det kommer att ta ett tag, och jag hoppas att vi nu i och med detta program kommer att kunna fortsätta arbetet för att nå ett Stockholm som är jämställt.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 150

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Det är väldigt mycket klokt som redan har sagts, och jag vill inte förlänga debatten ytterligare. Men jag vill särskilt belysa fokusområdet om ekonomisk jämställdhet, som är väldigt viktigt. Det handlar om friheten att äga sin tillvaro, att inte vara ekonomiskt beroende av en annan person, att kunna bryta upp från en våldsam och destruktiv relation och att kunna starta om och börja om sitt liv på nytt.

Vi är en av landets absolut största arbetsgivare och likaså en väldigt stor beställare av tjänster. Det gör att vi också har ett oerhört stort ansvar. De beslut som vi fattar i den här salen om hur vi värderar olika typer av verksamheter har direkt betydelse för tusentals kvinnor, men det innebär också att vi sätter ett direkt avtryck för hur olika yrken, till exempel, värderas.

Vi har jobbat med frågorna under hela mandatperioden. Programmet är någonting som nu konkretiseras i en skrift. Det betyder dock inte att vi inte konsekvent har arbetat på flera plan för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Inom personalpolitiken har detta varit framträdande. Vi har jobbat med rätt till heltid och minimering av osäkra anställningar, för vi vet att det är en viktig förklaring till kvinnors lägre inkomster både under själva yrkeslivet och senare i form av lägre pension. Vi har gjort särskilda lönesatsningar, där vi började med Kommunals

avtalsområde. Barnskötare, lokalvårdare och vårdbiträden fick en välbehövlig löneförhöjning. Fyra av fem av dem som fick del av denna lönesatsning är kvinnor. Nu går vi vidare med en lönesatsning på 17 miljoner kronor till erfarna socialsekreterare och biståndshandläggare. Socialtjänsten är en oerhört viktig sektor och ett kvinnodominerat yrke som behöver uppvärderas.

Vi har även skärpt kravet på privata hemtjänstutförare. Även om man jobbar i den privata hemtjänsten ska man ha rätt till lön, semester och tjänstepension precis i nivå med kollektivavtalet. Våra skattepengar ska inte gå till att skapa framtida generationer av fattigpensionärer.

Jag tycker att det är bra att vi har detta program. Det sammanfattar mycket av det vi har jobbat med under de här tre åren. Det tar ett helhetsgrepp om frågan, för ekonomisk jämställdhet hänger ihop med andra faktorer. Alla dessa faktorer samverkar och förstärker varandra. Det är som sagt glädjande att vi antar programmet. Det är bra att det är brett, och det är bra att det är konkret och att det stakar ut en riktning för framtiden.

Bifall kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 151

C l a e s E l m g r e n (S): Ordförande, fullmäktige! Det har redan sagts ganska mycket, Clara, och jag ska försöka fatta mig kort. Jag tycker att detta är ett väl avvägt program. Det ger en bra grund för det arbete som pågår och som har gjorts i den här staden. Vi har hört om flera konkreta exempel som handlar om jämställdhetsarbete. Det är också ett bra program för fortsatta insatser som behöver göras. Det knyter även an till de nationella jämställdhetspolitiska målen, som det i stort sett råder politisk konsensus om i riksdagen. Det tycker jag är en styrka.

Jag tycker att det är jättebra att vi får ett enda program för frågorna och att man inte samlar ihop det tillsammans med andra delar. Man behöver ha de här sakerna samlade, för precis som Clara tog upp här förstärker dessa områden varandra. Jag håller med Karin Ernlund om att det handlar om att gå från ord till handling. Det har vi faktiskt gjort i många stadsdelar och i många facknämnder, som vi har hört flera exempel på tidigare. Jag kan själv dra ett från min egen stadsdelsnämnd, där man inom äldreomsorgen och i den öppna verksamheten för barn och unga hör att det här har tagit skruv. Man har börjat tala om de här sakerna, och förvaltningarna tar initiativ. Vi kan spegla detta genom det här programmet.

Jag tycker att det finns en tydlig skrivning i programmet om att vi ska knyta an till den ordinarie styrningen. Kommunstyrelsen ska återkomma med en uppföljning men också kunna komma med pekpinnar till nämnder som inte tar frågorna på tillräckligt allvar. Jag tycker att det är jättekul att vi kan anta programmet i kväll.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 152

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Också Kristdemokraterna tycker att det är bra att vi nu fattar beslut om ett jämställdhetspolitiskt program här i kväll. Jag



vill också stryka under att det är många bra och viktiga saker som har sagts från många talare.

Jag tycker också att det är viktigt att säga att jämställdhetsarbete inte bara handlar om flickor och kvinnor. Mycket av det som har sagts här, till exempel från Centerpartiet, om oron, otryggheten i det offentliga rummet och våldet som drabbar människor är ju någonting som också drabbar pojkar och män och som gör pojkar och män oroliga och rädda. Det finns också områden där pojkar presterar sämre än flickor. Jag tänker exempelvis på skolan. Betyg och skolresultat är sämre hos pojkar än hos flickor. Vi vet att män utsätts för våld i större utsträckning än vad kvinnor gör, och vi vet att missbruk och hemlöshet drabbar män i betydligt större utsträckning än kvinnor.

Ojämställdhet drabbar både pojkar och flickor och kvinnor och män; det tycker jag är väldigt viktigt att säga. Jag vet av egen erfarenhet vad stereotypa könsroller kan ställa till med för problem, och jag har själv brottats med detta som liten och fått jobba mycket för att bryta dem.

Trots detta ligger Sverige långt fram vad gäller jämställdhetsfrågorna. Jag såg senast nu i eftermiddag ett inslag på sociala medier där någon hade gjort intervjuer med olika män i Jordanien. De fick frågan: Vad skulle du göra om din syster började arbeta och skapade sig en egen försörjning? De svar som gavs där gjorde en verkligen skrämmd. Det visar behovet av att vi lyfter dessa frågor, inte minst i samhällsorienteringen. Med migrationen får vi hit människor som kommer från länder och kulturer som har en helt annan syn på jämställdhet än vad som är den gängse normen i det svenska samhället.

Hederskultur, våld i nära relationer och flickor som får könsord kastade efter sig och blir sexuella objekt förminskar och kränker många flickors människovärde. Det kan bara åtgärdas genom ett förstärkt värdegrundsarbete och genom vuxna som sätter gränser och berättar vad som är rätt och fel.

Jag kan bli lite orolig ibland i jämställdhetsdebatten för att man använder jämställdhetspolitiken som en förevändning för att minska valfriheten och ta över makten från den enskilda och familjers rätt att fatta egna beslut över den egna vardagen. Jag kan också ibland se en tendens i debatten att jämställdhetspolitik används för att skapa konflikter mellan könen där de inte behöver skapas. Jämställdhet är egentligen något så enkelt som alla människors lika värde.

Anförande nr 153

R a n a C a r l s t e d t (S): Oj, Erik – jag vet inte riktigt var jag ska börja! Men jag börjar med metoo, där det tydligt har visats att det inte handlar om människors lika värde i den grad som du vill framhålla. Det handlar om ett systematiskt och strukturellt förtryck. Det är en sak.

Sedan undrar jag verkligen hur du kan stå i budgetdebatten och säga att sunda värderingar får man med sig hemifrån och sedan vända dig emot allt vad vi har i vår budget, mot normkritik och mot normmedvetenhet i förskolan och i skolan. Sedan står du och säger att vi ska ta ansvar för vad folk gör ute på stan. Det är för mig två helt motstridiga saker. Normkritik och normmedvetenhet lyfter de här frågorna på ett helt annat sätt. Hur ska du ha det, Erik?

## Anförande nr 154

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Det där inlägget begrep jag inte riktigt. Metoo har ju verkligen blottat problemen med ojämställdhet och den objektifiering som många flickor och kvinnor utsätts för. Jag förstår inte. Jag säger ju att jämställdhet handlar om människors, både mäns och kvinnors, lika värde. Det handlar om att skapa ett samhälle där vi respekterar det okränkbara människovärdet och där män och kvinnor har lika högt och samma okränkbara människovärde. Metoo har på ett mycket tydligt sätt visat att kvinnor, men också män, utsätts för sexuella trakasserier och får sin kroppsliga integritet nedvärderad. Det har ingenting med jämställdhet att göra. Det har ingenting att göra med ett samhälle där vi värnar människors värdighet.

Jag är inte emot normkritik. Men jag tycker framför allt att det handlar om att stärka värderingar. Om vi ska vara kritiska mot normer måste vi veta vilka värderingar vi bygger denna kritik på. Om vi inte vet det blir det ett värdelöst samhälle.

## Anförande nr 155

Borgarrådet Lindblom (V): Det är lätt att springa upp här och vara upprörd. Men jag tycker att Erik ändå har en poäng, nämligen att de genusroller som finns begränsar såväl kvinnor som män. Det tycker jag att man ibland glömmer bort just när det gäller jämställdhet och frihet från olika typer av normer. Det finns många normer som också begränsar mäns handlingsutrymme. Vad är en riktig man? Dessa normer kan leda till att man begränsas till könsstereotypa yrkesval, och det sätter sin prägel på skolresultaten. Det finns ju en icke-plugga-kultur som är väldigt stark hos killar. Det kommer att straffa dem hela livet. Vi ser också normer för vad som är en riktig man som senare yttrar sig i våld, att man utövar våld och så vidare.

Normer drabbar absolut både kvinnor och män. Att arbeta för frihet från det ska handla om att frigöra samtliga individer. Men det är just därför vi behöver normkritik i förskolan. De värderingar du talar om gäller ju människors lika värde. Mänskliga rättigheter är det vi jobbar med hela tiden, men det brukar ni förlöjliga i olika typer av budgetdebatter. Jag förstår inte riktigt, Erik.

## Anförande nr 156

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Jag förlöjligar inte alls värdegrundsarbetet. Jag tycker att jag många gånger har talat om behovet av en gemensam värdegrund, behovet av etik och moral och behovet av att vuxenvärlden sätter gränser för barn och unga, inte minst i förskola och skola. Det är därför jag lyfter fram föräldrarnas ansvar, bland annat i dagens interpellationsdebatt om föräldrastöd, för att föräldrar ska kunna sätta gränser och föra över normer och värderingar till sina barn och ungdomar. Jag tycker att det är jätteviktigt.

Men när man bara slänger sig med ord om normkritik tycker jag att man implicit säger att vi ska radera normer och värderingar som bygger vårt samhälle starkt. Jag talar mycket hellre om vilka värderingar som ska bygga vårt samhälle än att hela tiden bara prata om vilka normer vi ska vara kritiska mot. Jag vill ha detta fokus i stället, för det tror jag bygger ett starkare och tryggare samhälle.

## Anförande nr 157

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Erik Slottner! Du talar om att också män utsätts för våld och att vi inte ska prata alldeles för mycket om kvinnorna här. Det stämmer såklart. Också män utsätts, och det förekommer våld i samkönade relationer och inom många olika grupper. Kvinnor utsätter män för våld och så vidare. Detta står det tydligt om i vårt program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.

Men jag tycker att det är bekymmersamt att du börjar relativisera bort mäns våld mot kvinnor i ett program som handlar om jämställdhet mellan just gruppen kvinnor och gruppen män. Det är märkligt att speciellt nu, när det har blivit så synligt hur patriarkala strukturer går igen i område efter område och när mäns makt över kvinnor tar sig de mest brutala uttryck genom sexualiserat våld, helt enkelt bortse från de maktrelationer som gör att mäns våld mot kvinnor är mycket allvarligare, mycket mer omfattande och mycket grövre än det andra våldet.

## Anförande nr 158

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Du lyssnade dåligt, Sissela, om du tyckte att jag sade att vi inte ska tala så mycket om kvinnor. Det sade jag inte alls! Jag sade bara att mycket av det ni har lyft här i många bra inlägg när ni har talat om de problem som kvinnor drabbas av drabbar också pojkar och män. Jag tänker exempelvis på otryggheten i det offentliga rummet. Det är inte något som bara drabbar kvinnor, utan det är ett problem som kvinnor och män delar. Det handlar om rädslan för att vistas i det offentliga rummet. Vi ser att otryggheten i Stockholm ökar hos både kvinnor och män, och vi vet att våldet drabbar män i högre grad än kvinnor. Det gäller inte våld i nära relation men våld i offentlig miljö. Där är det fler män än kvinnor som drabbas. Dödligt våld är det fler män än kvinnor som utsätts för. Men vi vet att otryggheten är större hos kvinnor i de mätningar som görs.

Vi kan inte alltid skapa könskonflikter i allt. Mycket av den otrygghet och de problem som finns i samhället delar män och kvinnor, och det tycker jag också är viktigt att betona.

## Anförande nr 159

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Det här är inget riktigt bra program för jämställdhet. Jag skulle kunna göra det enkelt för mig och bara hänvisa till handboken. Här står allting ni behöver veta. Men i stället tar jag och dyker ned i programmet och ser vad som står skrivet.

På s. 178, andra stycket nedifrån, står det: I arbetet med jämställdhet är det viktigt att vara medveten om och uppmärksamma att inte alla identifierar sig som kvinnor eller män och att alla inte identifierar sig med det kön de tilldelats vid födseln. Konsekvenserna av ett sådant resonemang fortsätter sedan på s. 187: Ett normkritiskt förhållningssätt, ibland normmedvetet, handlar om att i verksamheten fokusera på och granska de normer och strukturer som leder till att människor kränks, diskrimineras och osynliggörs.

All right – hur ska vi då osynliggöra de människor som jag hänvisade till först, de som inte identifierar sig som män eller kvinnor? Jo, det är i så fall genom att skriva ett program som bara fokuserar på män och kvinnor. Då osynliggör vi denna grupp.

Då kan man fråga sig varför man skriver ett sådant program. Arbetshypotesen får bli att er fokusering ligger på att ställa grupper mot varandra. Män mot kvinnor – där har vi två tydliga grupper. Och så ska man skapa konflikter. I själva verket är det från Vänsterns sida hela ideologin att samhällsutvecklingen går via konflikter mellan olika grupper, om det sedan är män och kvinnor, ekonomiska klasser eller vad det kan vara.

Men då får det just dessa konsekvenser: Man osynliggör de personer och grupper som lyftes fram i texten. På något sätt säger man en sak och gör någonting helt annat. Det är en motsättning som finns i programmet.

Vi går vidare till det särskilda uttalandet, där jag läser på s. 103: Tyvärr kan vi notera att arbetet mot hedersvåld och förtryck helt saknas i uppräknade fokusområden, bla, bla, bla. Det är minst sagt anmärkningsvärt att dessa saknas i majoritetens jämställdhetsprogram, tycker Alliansen. Varför då? I själva verket hade jag inte väntat mig någonting annat.

Anförande nr 160

**I n g e g e r d   A k s e l s s o n   L e   D o u a r o n** (MP): Vi har inte talat så mycket om skolan. Skolan är som alltid väldigt viktig. I skolan mår flickor sämre än pojkar. Men pojkar presterar sämre än flickor. Det vet vi allihop. Detta är på sätt och vis ett jämställdhetsproblem, för det handlar förmodligen ganska mycket om att människor sitter fast i sina könsroller, åtminstone killarna.

På Johan Skytteskolan i Älvsjö arbetar skolledning, lärare och elever med våldsprevention. Metoden heter Mentorerna i våldsprevention och förkortas MVP. Denna metod går ut på att lära sig att säga ifrån, att förändra sätt att förhålla sig till varandra och att utmana begränsande stereotypa genusnormer. Rektor på Johan Skytteskolan, Stig Gisslén, berättar att skolan har jobbat med detta i några år. Jag träffade honom på en konferens om våldsprevention i förra veckan. Skolan gör framsteg när det gäller trygghet, lugn och ro. Skolan har färre hemmasittare, och killarna lyckas bättre med sina studier. Rektor menar att detta är ett resultat som kan spridas till andra skolor. Att det ser ut som det gör och att vi har en sådan oro i skolorna beror alltså till stor del på att killarna sitter fast i felaktiga normer.

*§ 23 Förstärkt gemensam upphandlings- och inköpsorganisation (Utl. 2017:257)*

## Anförande nr 161

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Detta kan låta som ett självklart ärende. Att stå här i dag och få detta ärende på fullmäktiges bord känns lite som: Äntligen! Det var precis detta vi såg när vi tog över Stockholms stadshus: att vi skulle kunna göra ännu mer för att förbättra våra inköp och upphandlingar med en bättre organisation. Med detta ärende förstärker vi upphandlings- och inköpsorganisationen, vilket gör att staden dels kan bli en bättre inköpare, dels spara pengar som kan gå till bra verksamheter för staden.

En ny upphandlingsorganisation gör staden attraktivare som avtalspart, och de problem som många kommuner har upplevt med alltför få anbudsgivare kan därmed minskas. Även om projektet initialt naturligtvis kostar pengar är det möjligt att vinsterna kan bli så mycket större. Utifrån tidigare erfarenheter av detta arbetssätt räknar Stadsledningskontoret med möjliga besparingar på 4 procent och bättre kvalitet. Det skulle innebära att kostnaderna för staden sjunker med miljardbelopp. Det är pengar som vi i den budget fullmäktige behandlade för några veckor sedan föreslår ska stanna i verksamheterna och därigenom bidra med mer personal i äldreomsorgen, fler lärare i skolan eller ökade insatser för trygghet i stadens alla stadsdelar.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

## Anförande nr 162

Borgarrådet L u h r (M): Herr ordförande! Låt pengarna arbeta, brukar man ibland säga. Stockholms stad köper in för ca 32 miljarder kronor per år, så här finns en hel del pengar som kan jobba. Det finns också en hel del jobb som behöver göras och som upphandlare kan styra mot, till exempel stadens mål om en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad.

I ärendet föreslås att vi ska arbeta inom kategoristyrning. En av de kategorier som lyfts är inköp av livsmedel. Det är en kategori som ligger mig, både som privatperson och som miljöborgarråd, nära hjärtat. Bara i stadens skolor serveras ca 88 000 måltider per dag. Vi vet att god och näringsrik mat är viktig för både barnen och de äldre i staden. Dessutom leder vår matproduktion till stor miljöpåverkan, och cirka en tredjedel av våra klimatutsläpp kommer från maten.

Under 2018 ska staden ta fram en ny matstrategi för att styra mot förbättrad hälsa och minskad miljö- och klimatpåverkan. Det är många delar i staden som i dag ansvarar för stadens matinköp, och jag tror att kategoristyrning på detta område kan göra att vi tar stora kliv i riktning mot att nå stadens olika hållbarhetsmål ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Detta kommer att gälla även andra stora och viktiga områden som vi upphandlar inom framöver.

Därför vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

## Anförande nr 163

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Jag tillhör dem som är lite misstänksamma mot administration inom företagsekonomi. Jag själv sysslar mest med redovisning

och finansiering. Det fanns olika gurun på administrationsområdet på min tid. Nu heter den som har sysslat med kategoristyrning J O'Brien, och jag förmodar att ledamöterna har satt sig in i hans tänkande. Det är inte så lätt. Jag vill ändå läsa upp den definition som man har på svenska: Kategoristyrning är en förbättringsprocess som levererar värde till organisationer genom att fokusera på tredjepartsspend. Det förutsätter att spenden segmenteras i kategorier som bearbetas av ett tvärfunktionellt team för att identifiera och implementera den optimala inköpsstrategin. Det var väl klart som korvspad? Spend är engelska och betyder betala eller kapitalisera och annat.

När man nu har läst 60 sidor i förslaget hittar man några exempel på vad det är fråga om. Det kan vara inköp av möbler och inredning, helt enkelt att man ska ha samma arbetsstolar på, låt oss säga, socialförvaltningen och på idrottsförvaltningen. Om man köper större mängder blir det hela som bekant billigare. Det finns också ett annat exempel på s. 251, som har med toalettpappersrullar att göra. Man menar att alla tjänstemän ska ha tillgång till samma sortiment och att man då kan upphandla billigare. Det verkar förnuftigt.

Nåväl, det hela handlar helt enkelt om att olika förvaltningar och bolag ska samordna sina inköp. Det är ju självklart. I alla koncerner fungerar det på det sättet. För detta ska det alltså inrättas ett särskilt inköpsråd. Inte mig emot, om man nu inte har kommit på idén tidigare. Den är självklar. Detta är verkligen lite grann av kejsarens nya kläder. Vad som bekymrar Sverigedemokraterna är utbildningen i denna typ av inköpsstrategi, som är helt självklar. Detta borde fungera, men det beräknas kosta hela 20 miljoner kronor.

Därför, ordförande, yrkar Sverigedemokraterna på återremiss för översyn av kostnaderna för implementering av projektet. Vi tycker alltså att det är för dyrt att komma igång med det här, som är en självklarhet.

*§ 26 Upprustning och utveckling av Medborgarhuset (Utl. 2017:269)*

Anförande nr 164

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Om man nu tar mod till sig för att göra en kort historisk tillbakablick kan jag konstatera, vilket jag tror att de flesta av oss vet, att Medborgarhuset invigdes krigsvintern 1939 under viss dramatik. Processen innan bygget kom igång var väldigt lång. Redan runt 1917 fanns planer på en plats för kropp, själ och bildning. Det blev en klassisk byggnad som hade förebild i antikens ideal men även i dåtidens Tyskland. Hela den fascinerande historien om hur man lyckades finansiera detta är värd att läsas. Det finns också en liten film om Medborgarhusets historia som man kan se på vår hemsida. Den är inte alltför lång.

Projektet var som sagt komplicerat, och ritningarna ändrades hela tiden. Det var tuffa vintrar under dessa år, vilket också bidrog till stora kostnader. Byggherren, som hette Viktor Hanson, tjänade knappt någonting på projektet. I dag får vi dessvärre lida för en hel del saker som skedde under dessa byggår. Det var fråga om ofullständiga ritningar och märkliga konstruktioner. Exempelvis finns det fyra olika vägguppbyggnader att beskåda på samma plats i delar av väggkonstruktionen i huset.

Om vi går till nutid vet vi att projektet har blivit betydligt dyrare, från tidigare beräknat 670 miljoner kronor till i dag precis 1 miljard kronor. Det finns många orsaker till detta, och inte bara det här med felaktiga ritningar, vilket i sig har krävt en delvis ny projektering. Det fanns också mer omfattande fuktskador och asbestproblem samt en underskattning av kostnader för bevarande av kulturhistoriska värden och krav på blåklassning enligt detaljplanen.

Entreprenadkostnaderna beräknades på en normalnivå på index men blev under denna tid betydligt högre. Vi vet i dag hur svårt det är att bedöma detta, men just nu kanske det förhoppningsvis ser lite annorlunda ut. Under denna tid var det i alla fall så. Tidsförlängningen ger också högre arbets- och evakueringskostnader.

Förseringen innebär att byggnaden kommer att stå klar ett år senare – sommaren 2020. Vi var tvungna att göra ett omtag med fördyringarna, vilket också innebar högre hyror för stadens verksamheter. De hyror som förvaltningarna tvingas betala är faktiskt något högre än marknadshyrorna. En av de stora förändringarna är att huskropparna kommer att byggas ihop. Vi kan konstatera att byggnaden nu äntligen med denna lösning och detta förslag kommer att bli mycket mer lättillgänglig även när man kommer från tunnelbanehållet.

Vi kommer att få fantastiskt moderna lokaler för kulturen, idrotten och föreningslivet. Vi får större lokaler för kulturverksamhet, även om de inte blir lika stora som vi hoppades på tidigare under projekteringen. Vi får en hög kvalitet också på idrottsytorna, och vi har också, som alla vet, räddat Forsgrénsska badet från tidigare nedläggningshot.

Sammanfattningsvis kan jag säga att detta kommer att bli en fantastisk byggnad för kultur, idrott och möten. Södermalmsbor och andra stockholmare kommer att kunna glädja sig åt en öppen, ljus och tillgänglig plats – kanske enligt den gamla devisen, för kropp, själ och bildning.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 165

S o p h i a   G r a n s w e d   (M): Fru ordförande! Vi ser hur investeringskostnaderna ökar kraftigt även för detta projekt. Det innehåller fortfarande en stor osäkerhet. I det inriktningsbeslut som fattades 2015 var kostnadsramarna 485 miljoner kronor. Nu ligger kostnaderna på 1 miljard kronor, vilket är en kostnadsfördyring med över 100 procent. Då måste vi också komma ihåg att prognossäkerheten i dagsläget alltså är plus minus 50 procent. I det värsta tänkbara scenariot skulle det kunna innebära att projektet kommer att landa på någonstans runt 1 ½ miljard.

Självklart behöver kulturen bra och moderna lokaler, och vi är positiva till projektet. Men givet den kostnadsutveckling som vi ser i flera projekt i staden är risken att framtidens kultur får mindre pengar till själva kulturens innehåll. Det blir mindre resurser till kvällsöppet på bibliotek, till personal i bibliotek, till kulturskolelärare med mera. Tills för några veckor sedan var vår främsta oro bland moderaterna i kulturnämnden att detta kommer att få en stor påverkan på kulturskolans hyra. Sedan fick vi genom medierna veta att det är bra mycket värre än så. Det är nämligen så att kulturskolan nu förlorar 1 000 kvadratmeter yta för dans och musik samtidigt som de ändå får betala en ännu högre hyra. Detta är resultatet av att Socialdemokraterna helt och hållet har tappat kontrollen över kostnadsutvecklingen. Det får en direkt konsekvens för kulturskolans verksamhet.

Till skillnad från den socialdemokratiskt ledda majoriteten kan vi inte bara stå vid sidan om och se på när projekt efter projekt fördyras med hundratals miljoner kronor. När vi i oktober yrkade på återremiss yrkade vi på att man skulle ta fram en miniminivå för vad upprustningskostnaderna skulle kunna vara.

Men vi vill inte försena projektet ytterligare, så jag yrkar i dag bifall till vårt förslag till beslut som ligger dukat på era bord.

Anförande nr 166

Borgarrådet R ä i h ä   (S): Ordförande, fullmäktige! Med risk för att vi behöver bordlägga julbordet tänker jag ändå säga det jag har tänkt att säga. Det är tacknämligt att ni backar från återremissen, som ändå skulle ha försenat detta ytterligare. Det vi dock måste komma ihåg är att prata om det som kommer att bli kulturskolan. Det är 3 128 kvadratmeter kulturskola. Det är något lite större än vad kulturskolan har haft hittills. De tusen kvadratmeter som du talar om är från de första planerna, som man har fått backa ifrån i och med fördyringen.

Det blir musik och dans även på Södermalm, men kanske inte just i det här huset utan i andra lokaler. Jag tycker inte att man ska vara så orolig. Tänk på att vi alltså inte minskar från de lokaler som fanns innan renoveringen påbörjades!

Anförande nr 167

S o p h i a   G r a n s w e d   (M): Enligt borgarrådet innebär inte detta så stora konsekvenser för kulturskolan. Men om man lyssnar på kulturskolans lärare hör man att åtminstone de är väldigt oroliga för vad detta kommer att innebära för deras verksamhet. Det största problemet för dem i dag, och det har det också varit under



många år, är nämligen bristen på lokaler. Man kan inte sätta in kulturskolan i vilka lokaler som helst, utan dem måste man anpassa efter kulturskolans verksamheter.

Om jag ska vara helt ärlig har jag svårt att se att man skulle kunna hitta ett annat bra läge på Södermalm som kommer att ge kulturskolan bra och effektiva lokaler men också en lägre hyra än vad Medborgarhuset skulle kunna ge. Jag är skeptisk till hur kulturskolan har hanterats i ärendet.

#### Anförande nr 168

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Nu blev det inkonsekvent här. Nu såg jag det som ni har dukat på borden, och det är jättebra att ni har backat från återremissen och i stället har att-satsen att uppdra att fastighetsnämnden att se över kostnaderna samt möjligheten att ta in fler kommersiella verksamheter i Medborgarhuset. Det är i så fall inte kulturskolan. Om ni vill ha in fler kommersiella är det ju den linje som vi nu tyvärr har behövt landa i för att se över kostnaderna. Jag utgår ifrån att ni i så fall är med på detta.

Du ställde frågor om hur man ska kunna säkerställa detta för framtiden. Vi fick en bra dragning på fastighetsnämnden senast, som din kollega Henrik Sjölander säkert också kan prata om. Det gäller att vi nu har anställt en upphandlingschef som har skapat ett team omkring sig. Man har gått igenom väldigt noga under det senaste året hur man ska kunna se över kostnaderna. Det handlar bland annat om att bli mycket mer proaktiv när det gäller upphandlingarna, att ha olika prospekt och så vidare.

#### Anförande nr 169

S o p h i a G r a n s w e d (M): Vi har från Moderaternas håll alltid varit positiva till att få in fler externa aktörer i Medborgarhuset. Därför känns detta väldigt ogenomtänkt med tanke på att majoriteten först kör ut Debaser och Göta Källare. Vi har förvarnat för detta redan från början: Vi behöver externa aktörer för att kunna få finansiering i projektet. Nu har man i något slags panikåtgärd från majoritetens sida insett att man nog behöver ha fler externa aktörer. Och så gör man tvärtom: Man kör först ut några externa aktörer. Sedan inser man att man nog behöver dem och tar därför in dem igen.

Det låter lovande att ni nu har en upphandlingsperson som ska försöka hitta nya lokaler åt kulturskolan. Jag hoppas verkligen att ni lyckas med det, för kulturskolan har ett enormt stort behov av lokaler både nu och många år framöver.

#### Anförande nr 170

S t e f a n H a n s s o n (S): Ordförande och fullmäktige! Jag vill börja med att säga tack till Alliansen för återtagandet av minoritetsåterremissen. Detta projekt behöver inte fler fördyringar eller förseningar, så ett innerligt tack!

Jag har fått den stora äran att bli ny ordförande för fastighetsnämnden. Det är bara för två veckor sedan som jag blev vald av fullmäktige. Jag är så pass ny att jag inte har hunnit ha mitt första fastighetsnämndssammanträde. Man kan fråga sig om det är galet eller våga att ge sig in i debatten om Medborgarhuset. Varken eller, skulle jag vilja säga. Jag, som faktiskt gillar utmaningar och tycker att det här är ett viktigt ärende, vill ta mig tiden att hantera det här. Det är väl passande att ge sig in i uppdraget med buller och bång och starta med Medborgarhuset.

Vi har vackra byggnader och landmärken i vår stad som är väl värda att bevara och utveckla. Vi har många gamla hus som kräver omsorg, och Medborgarhuset är ett av dem. Det är ett hus som är i stort renoveringsbehov och som borde ha renoverats för länge sedan. I kväll ska vi fatta beslut om ett reviderat genomförandeförslag som beklagligt nog innebär fördyring. Det är såklart aldrig roligt att behöva revidera redan fattade beslut, särskilt när det handlar om en fördyring. I detta projekt finns det flera olika anledningar och delar som har förorsakat fördyringen. Janne har nämnt några: brist på tekniska underlag, större asbestsaneringar och större fuktskador som har blivit kända. Vi har en konjunktur som å ena sidan verkligen är med oss eftersom staden och regionen växer, å andra sidan emot oss om det blir en helt ny kostnadsbild. Vi har kommit underfund med att det finns en hel del kulturhistoriska värden som måste hanteras på särskilda sätt och som kräver speciallösningar. Det är känt att det har funnits lite stillestånd och evakuering av hyresgäster som också har påverkat prislappen.

Detta är ett komplicerat och komplext projekt med vissa oönskade överraskningar som har uppkommit under resans gång. Jag är glad att vi nu har kunnat lokalisera alla problem, rätat ut alla frågetecken och satt prislappar på vad som kan bli fördyringar. Vi kan nu färdigställa vårt älskade medborgarhus, och detta utan en minoritetsåterremiss.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsen. Och än en gång – tack!

#### Anförande nr 171

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Hej Stefan! Jag får hälsa dig välkommen till fastighetsnämnden; vi kommer väl att ses i morgon. Jag noterar att fastighetskontoret skriver i sitt utlåtande om Medborgarhuset att man inte ser någon möjlighet att inrymma projektet för åren från 2018 och framåt i den långsiktiga investeringsplanen, även beaktat budgeten avseende idrottsinvesteringar. Dock skriver Stadsledningskontoret att utgifterna för 2018 ska inrymmas i fastighetsnämndens investeringsbudget. Jag undrar hur ni har tänkt att lösa detta.

#### Anförande nr 172

S t e f a n H a n s s o n (S): Jag är trebarnsfar och har två tonårsdöttrar hemma. Jag är väl en sådan som många andra föräldrar, som får höra en hel del tonårstjafs som pågår i hallen och vardagsrummet. Ni kanske känner igen uttryck som: Du började! Nej, du var först! Jag sade mer, och du sade mindre! Det är sådant tjafs som jag kanske inte vill ta med mig hit till fullmäktigesalen. Men jag tänker att projektet var underfinansierat 2014, då vi för första gången fattade ett inriktningsbeslut om Medborgarhuset. Då var det inte vi som styrde den här staden.

Med detta sagt: Oavsett vilken politisk majoritet staden kommer att ha kommer ritningar att vara försvunna och undermåliga. Det kommer att vara betongsulor som är tunga och kostsamma att riva och forsla bort. Det har inte att göra med vilket styre vi har, utan det handlar om vilket skick fastigheten är i.

#### Anförande nr 173

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Fru ordförande! Medborgarhuset står nu inför en nödvändig renovering för att kunna bli ett levande hus som fortsätter att vara ett centrum för kultur och idrott men där även kommersiella och ideella kulturella

verksamheter spelar en viktig roll. Medborgarhuset är bara ett av åtskilliga projekt där kostnaderna har skenat iväg. Sedan det reviderade inriktningsbeslutet 2015 har kostnadsökningen varit mer än 100 procent, precis som Sophia lyfte fram tidigare här i talarstolen.

Vad som kanske är än mer anmärkningsvärt är att enligt en lägesrapport i fastighetsnämnden i slutet av förra året har ökningen nu blivit 330 miljoner kronor, med andra ord en fördyring på nästan 50 procent på mindre än ett år. Jag noterar att Stadsledningskontoret riktar skarp kritik mot hur majoriteten har hanterat detta och flera andra projekt inom fastighetsnämnden, där reviderade genomförandebeslut är tvungna att fattas då budgeten inte hålls.

Det krävs nu ett rejält omtag i ledning, prioritering och styrning av fastighetsnämnden. Ett positivt steg i rätt riktning är den upphandlingsenhet som Martin nämnde tidigare och som nu har införts inom fastighetsnämnden. Där har vi fått positiva signaler om att upphandlingarna framgent ska präglas av affärsmässiga krav. Jag delar fullständigt Stadsledningskontorets analys att det är särskilt angeläget att uppnå en markant skillnad i antalet fördyrade projekt och att antalet reviderade beslut uppgår till ett minimum.

Alliansen har redan i det ursprungliga genomförandebeslutet lyft behovet av att undersöka möjligheten att få in fler kommersiella verksamheter i det nya Medborgarhuset. Det är av extra stor vikt nu när kostnaderna har skenat iväg. När renoveringen av Medborgarhuset nu uppskattas att kosta 1 miljard är det nödvändigt att få in fler externa hyresgäster och en ökad andel extern hyra. Det ger också en större mångfald av aktörer och ett roligare hus för stockholmarna. Det är något som också Stadsledningskontoret förordar.

Jag vill nu verkligen uppmana majoriteten att ta tillfället i akt att se över alla möjligheter man har för att kunna reducera kostnaderna och förhindra ytterligare fördyringar av detta projekt. Det är positivt att man har öppnat upp för att ta in fler kommersiella verksamheter i Medborgarhuset.

Jag vill därför yrka bifall till Alliansens dukade förslag till beslut.

Anförande nr 174

M a r t i n H a n s s o n (M): Vad bra att ni uppskattar den upphandlingsenhet som nu har formats! Jag skulle gärna vilja tala ännu mer om den, för den är verkligen det centrala svaret på de frågor ni har ställt under mandatperioden. Det är ett arbete som vi började med i majoriteten för ungefär två år sedan och som nu förhoppningsvis börjar ge resultat. Vi ser ju inte hela vägen ännu, men du som var med på dragningen senast vet att de har delats in i fyra olika områden och fokuserar särskilt på det första och viktigaste: hur staden ska bli mer offensiv och få in fler anbud. Det är där vi oftast har brustit. Då blir det inte byggarens marknad, som det har varit.

Man ser över internt inom fastighetskontoret att upphandlingarna kommer att styras betydligt mer centralt via denna enhet. Det får inte bli varje enskilt projekt som kommer att sitta och ha kontroll. Man granskar och blir som en överrock som kan vara nödvändig.

## Anförande nr 175

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Jag håller fullständigt med om att upphandlingsenheten har alla möjligheter att förbättra fastighetskontorets sätt att arbeta och hur man får en ekonomi bättre i hamn.

En annan av de saker som jag har lyft fram många gånger i talarstolen här är just hur vi gör våra upphandlingar. Det var nummer två av de viktigaste punkter som den nya upphandlingschefen lyfte fram. Man för från stadens sida in alltför krav i upphandlingarna, vilket leder till fördyringar och att det är få som lägger anbud. Därför tycker jag att det var särskilt bra att man lyfte fram att det framgent ska vara mer affärsmässiga krav i de upphandlingar som staten gör.

## Anförande nr 176

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag har två frågor till föregående talare. Ni säger att ni vill ha en större andel kommersiella hyresgäster. Min första fråga är: Vill ni då ta bort delar av de kommunala verksamheterna, och i så fall vilka?

Min andra fråga gäller Forsgrénsska badet. För några år sedan ville ni flytta bort badet från Medborgarhuset. Är det någonting som ni fortfarande tycker? Om svaret är nej på bägge frågorna har ni i princip samma uppfattning som vi om projektets hyror och finansiering.

## Anförande nr 177

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Jag kan bara lyfta det som Sophia var uppe och talade om här: Vi har alltid tyckt att man ska ha en mångfald av aktörer inom Medborgarhuset. Externa aktörer har varit en viktig del. Återigen: När Debaser och Göta Källare blev utkastade från lokalerna var det någonting vi lyfte att staden verkligen skulle göra allt för att ha kvar i Medborgarhuset. Vi fick blankt nej från majoriteten. Nu går ni själva ut med att ni ska ha fler externa aktörer. Återigen: Vi hade bra externa aktörer som drev populära verksamheter. Varför inte låta dem vara kvar i Medborgarhuset?

## Anförande nr 178

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Jag tänkte försöka flytta perspektivet en aning. Medborgarhuset är en del av ett större område – ett område som har genomgått en ganska stor förändring de senaste 30 åren. I den angränsande Fatbursparken fanns på 80-talet ett hotell och en bensinmack. På 90-talet var Medborgarplatsen en parkeringsplats. Sedan, runt 2010, lanserades begreppet Söders hjärta. Det var ett försök från den dåvarande majoriteten att ta ett helhetsgrepp. Det handlade om området i öst-västlig riktning från moskén uppe i Björns trädgård bort över Fatbursparken till Södra station. Ambitionen var att skapa en mötesplats i världsklass. Finansieringen skulle i huvudsak genomföras genom fler restauranger och en ökad kommersialisering.

Av de stora ambitionerna blev intet. Världsklass har nu ersatts av ett Stockholm för alla. Jag kan tycka att det finns anledning att fundera på hur platsen manifesterar denna idé. Även om det är viktigt med ekonomin är det bra att vi inte bara har de kortsiktiga företagsekonomiska perspektiven. I dag är Medborgarplatsen tillsammans med Sergels torg vår centrala demokratiska plats i Stockholm. Den behöver upprustas, men den har utvecklats på ett fantastiskt sätt sedan den var

parkeringsplats. Fatbursparken kommer om renoveringen blir bra att bli en fantastisk mötesplats med flera tusen kvadratmeter park. Det nya biblioteket blir en plats för läsning och individuell gemenskap. Badet gör det möjligt för den som bor i Högdalen att den ena dagen bada där och den andra dagen åka in till Södermalm med samma kort.

Sammantaget är detta oerhört fina, spännande och konkreta exempel på ett Stockholm för alla. Det är viktigt att vi, när vi genomför detta projekt och de andra delarna, orkar med att lyfta blicken och se längre och inte bara tänka på de ekonomiska förutsättningarna.

#### Anförande nr 179

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande, fullmäktige! Ärendet handlar om att vi ska skapa moderna lokaler för kulturskola, bibliotek, idrott och föreningsliv. Det är bra. Men Alliansens mål är också att Medborgarhuset ska vara en levande plats. Då är vår mening att det också behövs fler externa aktörer. Om det är fler externa aktörer kan vi också få ökade intäkter i form av hyror.

Vi har hela tiden från Centerpartiets sida varit kritiska till att Debaser har förlorat sina lokaler. Trots ett löfte om att staden skulle hitta andra lokaler till Debaser har fortfarande ingenting hänt. Om man vill, som majoriteten ofta säger, skapa ett levande Stockholm kan man inte kasta ut de aktörer som gör att staden blir levande och att staden blir rolig. Tvärtom måste vi värna de företagare och kulturutövare som bidrar till en levande stad.

Jag ser att Jan Valeskog har begärt replik på mitt anförande, så du kanske kan svara på hur ni jobbar med frågan. Jag har noterat att du i en debattartikel i Direktpress den 4 december skriver: Självklart är staden angelägen om att få fler musikscener i Stockholm, något som utan tvekan behövs. Det vore intressant att höra hur ni jobbar med den frågan och hur ni jobbar med att skapa fler musikscener i Stockholm, för hittills har ingenting hänt.

Jag yrkar bifall till det dukade förslaget från Alliansen.

#### Anförande nr 180

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag begärde replik på grund av påståendet om Debaser, för det är många felaktigheter som sprids om detta. Först och främst hade Debaser chans att vara kvar, men de klarade inte av att betala den ljudisolering som man då beräknade skulle kosta 100 miljoner. Den senaste projekteringen har visat att det har varit betydligt dyrare än 100 miljoner att klara denna ljudisolering. Dessutom hade Debaser subventionerade, låga hyror i Medborgarhuset tidigare.

När det gäller frågan om alternativ har man jobbat med detta under lång tid. Debaser har haft alternativ som de inte vill ha. Det var bra alternativ, men hyresperioden var för kort. Den var fem år, och man ville ha tio år. Slutligen meddelade de för ett år sedan att de inte ville ha någon hjälp med lokaler, utan de ville ha ersättning i stället. Nu har det kommit till andra lokaler där andra har musikscener, och det kommer också att komma flera. Det finns alltså fler än en som kan jobba på detta sätt.

Summa summarum hade Debaser själva inte klarat av hyrorna och kostnaden på över 100 miljoner kronor i Medborgarhuset. Det är sanningen.

Anförande nr 181

K a r i n E r n l u n d (C): Med det svaret blev det uppenbart att ni helt enkelt inte har velat hitta några lösningar för att vare sig Debaser eller någon annan aktör ska vilja ta över de nya lokalerna i det nya Medborgarhuset. Jag tackar så mycket för det svaret.

Anförande nr 182

M i k a e l V a l i e r (KD): Fru ordförande, ledamöter och åhörare – några stycken! Alla är överens om att Medborgarhuset behöver renoveras. Det är slitet, och därför är vi såklart också med på att göra det. Men sedan inriktningsbeslutet 2014 har kostnaderna skenat – som vanligt, får jag tyvärr lov att säga. Först var det från 485 miljoner till 670 miljoner, vilket i sig var en jättestor ökning. Jag är inte en svärjare, så jag ska inte göra något sådant, men nu kostar det alltså 1 miljard. Det är mer än dubbelt så mycket som i inriktningsbeslutet. Det är orimligt.

Hur är det möjligt att det blir så här? Vad har egentligen inriktningsbeslutet för värde? Hur ska vi som politiker kunna fatta beslut om det är sådana här extrema berg- och dalbanor? Eller det handlar snarare om bergbanor, för kostnader för dalar har vi inte sett. Förutom de absurda kostnaderna fördröjs arbetet ytterligare något år. Då är särskilt simhallen, tycker jag, ett stort tapp. Det är ju andra hallar som behöver renoveras samtidigt, och vi har en plan i idrottsnämnden för hur detta ska synkas. All fördröjning är av ondo, och nu åker också delar av kulturskolan ut, vilket åtminstone inte kulturskolan själv har låtit så nöjd med.

Den socialdemokratiskt ledda majoriteten verkar vilja stå och se miljonerna rulla, hur otroligt det än låter. Det duger inte! Socialdemokraterna har schabblat bort Debaser, och de har schabblat bort Göta Källare, som genererade hyresintäkter, och måste nu ersätta dem med andra kommersiella aktörer. Det sättet att arbeta på duger inte heller långsiktigt.

Upphandlingsenheten är ju fantastisk. Shangri-La – lösningen på allt! Jag tror det när jag ser det. Det kommer att bli jättemycket strul i fortsättningen också. Vi måste ha de här debatterna gång efter gång. Se till att upphandlingsenheten blir riktigt, riktigt bra nu så att vi slipper tjafsa om de här sakerna!

Jag yrkar bifall till Alliansens gemensamma förslag till beslut.

Anförande nr 183

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Tyvärr var inte Forsgrénska badet med över huvud taget i planerna när vi tillträdde. Det är bra att det har kommit in, och jag är glad för det. Då kommer det att finnas ett bad även i innerstaden.

Sedan är det givetvis så att alla våra övriga bad i staden är byggda ungefär samtidigt, och de behöver renoveras. Men jag kan ändå glädja kommunfullmäktige med att Åkeshov kommer att öppna i januari, och där finns det till och med mer simyta än vad det har varit tidigare – detta sagt eftersom ni nämner Åkeshov i er reservation.

Det är inte själva Forsgrénska badet som har blivit dyrare. Men det är givetvis så att också idrottsnämnden får bära en del av de kostnadsökningar som finns i övrigt för huset. Du slår dig för bröstet och säger att vi är så himla dåliga. Men i en kåk byggd 1939, under den tid då vi hade krig i Europa och inte fick material är det solklart att vi hittar material som inte fungerar.

#### Anförande nr 184

M i k a e l V a l i e r (KD): Det är klart att ett gammalt hus inte är som ett nytt när det gäller ritningar och planer som görs i dag. Men ärligt talat: De som räknar på detta är väl inte heller födda i går? De måste ju ha sett gamla hus förut – mycket äldre än sådana som är byggda 1939. Vad är det för ursäkt att komma med sådana förklaringar? Det förstår vi väl att det finns konstiga material. Man skyller på att bottenplattan var mer än dubbelt så tjock som man trodde. Det kan inte kosta 300 miljoner. Asbestsanering kan inte heller kosta 300 miljoner.

Det är någon som räknar fel här. Vi måste få ett stopp på det.

#### Anförande nr 185

R a s m u s J o n l u n d (L): Ordförande, ledamöter och åhörare! Medborgarhuset – nu står vi här *igen*. Det är ingen som kan vara emot en förnyelse och en renovering av Medborgarhuset. Det finns dock minst tre stora problem, och mycket av detta har förstås redan belysts i kväll.

Det första är naturligtvis det ekonomiska debacle som vi står inför. Det som skulle ha kostat, som många har påpekat, mindre än 500 miljoner blev sedan 670 miljoner och är nu uppe i 1 miljard. Det är ofattbara pengar, som många har påpekat, men också en ofattbar hantering av ekonomin och investeringen som det helt enkelt finns anledning att diskutera ganska mycket, vilket vi också gör här nu.

Medborgarhuset är inte det enda exemplet, som bekant. Kostnaderna har skenat i flera andra viktiga byggprojekt, inte minst i hus där kulturaktiviteter inryms. Det får konsekvenser för verksamheterna. Redan med den förra fördyringen vad gäller Medborgarhuset skulle bibliotekets ökade hyra motsvara ett tiotal årsbudgetar för ett mindre stadsdelsbibliotek. Det blir färre böcker, bibliotekarier, instrument och kulturskoletimmar när man inte kan projektera bättre från början.

Det andra stora problemet rör Stockholms rykte. Också detta har vi varit inne på tidigare. Alla minns förstas löftessveket mot Debaser. Det minns man även utanför den här salen, kan jag lova. Att Stockholms stad inte lyckades hålla ett politiskt löfte och en utfästelse till en viktig privat kulturaktör är någonting som helt enkelt kommer att förfölja oss ett tag, och det är väldigt sorgligt.

Det tredje problemet rör just beslutskraften och styrningen i förlängningen. Det handlar om demokratin. Debaclet med Debaser tycker jag visar på en svårjämförlig brist på politiskt ansvarstagande där de politiska direktiven inte följdes upp. Vi politiker, i alla fall vi i opposition, ställdes plötsligt inför ett *fait accompli*. Det var lite oklart vem som egentligen hade fattat beslutet och hur det hela hade gått till, vilket vi talade ganska mycket om i fullmäktige för snart två år sedan.

Just nu står Medborgarhuset tyst och tomt utan vare sig bibliotek, kulturskola, rockklubb eller någonting annat. Risken är påtaglig att det med detta beslut blir ett tystare och tommare medborgarhus även i framtiden med mer av kontor i stället för öppna verksamheter. Medborgarhuset måste renoveras och få en ny dräkt. Trots alla missgrepp måste naturligtvis projektet slutföras; det är ingen som är emot det. Men det krävs omtänkande om kostnaderna och om möjligheterna till fler kommersiella verksamheter och fler externa aktörer med publik inriktning. Så kan vi få intäkter till kostnaderna, som ju stiger, men också ett mer levande medborgarhus som är fyllt av stockholmare, liv och kreativitet.

Med detta vill jag bifalla det utdelade förslaget från Liberalerna och övriga allianspartier.

#### Anförande nr 186

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Ursäkta att det blir så många repliker, men det kommer fram så många felaktigheter här, och jag vill bemöta dem. Projektet sticker ut, framför allt för att det fanns originalhandlingar som visade sig vara direkt felaktiga. Det fanns fuktskador, det fanns asbest, det var fel på ritningarna och man hade kunnat åtgärda många av de här sakerna genom att titta tidigare. Men alternativet är att kasta ut hyresgästerna tidigare, och det blir det också väldigt mycket kritik för när Stockholms stad gör.

Min fråga till er – och den gäller även Micke – är: Vad är ert alternativ? Skulle ni kanske ha velat slänga ut hyresgästerna ett år tidigare för att kunna säkerställa de här sakerna och därmed få lite större prognossäkerhet?

#### Anförande nr 187

R a s m u s J o n l u n d (L): Vår information och insikt i det här har som sagt varit lite begränsad, och vi har ställts inför överraskningar. Jag vet inte om jag kan skriva under på verklighetsbilden att det är de alternativ du ställer mig inför i talarstolen här som vi skulle ha behövt ställas inför. Det enda jag kan konstatera är att detta måste ha kunnat skötas bättre med tanke på hur det har landat. Detta är ett gammalt hus, men som Micke Valier sade är det ingenting nytt att vi har gamla hus i den här staden som vi behöver renovera. Jag kan alltså inte skriva under på denna frågeställning.

#### Anförande nr 188

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Staden har fyra fem kåkar som är extremt svåra konstruktionsmässigt att bygga om och hantera. Detta är ett av dem. Liljevalchs och Stadsmuseet är två andra. Det är klart att det kostar en hel del att åtgärda dem.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Liberalerna. Ni tycker att staden skulle betala för en privat aktör, i det här fallet Debaser, 100 miljoner. Det vet jag att det kostade, och det vet ni också. Det skulle innebära en kostnad på 1,1 miljard i stället för 1 miljard för att bygga en lokal som är ljudisolerad. Det är alltså det vi ska betala för. Det är väl det ni vill. Är det rimligt? Är det lagligt att göra det, tror du?

#### Anförande nr 189

R a s m u s J o n l u n d (L): Vi kan konstatera att det är jobbigt med kulturverksamheter eftersom de ofta finns i gamla hus, och dyrt blir det. Men det är



bättre om man kan försöka ha lite mer koll på hur dyrt det blir i förväg. Kalkylen vad gäller höga kostnader för ljudisolering har vi hört mycket om, och vi har inte riktigt fått se den. Jag vet inte hur stor tilltro vi ska ha till kalkyleringsförmågan från majoritetens sida. Jag tycker att det är sorgligt att det har blivit som det har blivit med Debaser och mycket annat i Medborgarhuset, och det tror jag att många stockholmare håller med om.

#### Anförande nr 190

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Det är inte utan att man känner sig som en ledamot i en haverikommission. När Medborgarhuset stod klart 1939 hade det kostat några tiotal miljoner kronor. Sedan skulle det renoveras, och då var budet 232 miljoner. Sedan steg budet till 485 miljoner. Sedan var det 670 miljoner, och nu är det 1 000 miljoner kronor, alltså 1 miljard. Och det kommer inte att sluta där. Sedan har vi problemen med Debaser och Göta Källare.

Ett annat bekymmer är Forsgrénsska badet, där renoveringen påbörjades 2016. Det står helt still. I bästa fall är det klart 2020. Vi har tidigare diskuterat simbad i stadens centrum och utanför staden, och vi kommer till frågan strax efter denna fråga i kväll, då det kommer ett nytt ärende. Tyvärr är hela projektet misskött, och som någon har sagt: Någon borde ställas till ansvar. Hela saken är sorglig, övermåttan sorglig.

Sverigedemokraterna måste dock följa politikens villkor, och med det förslag som har kommit i dag ansluter vi oss och yrkar bifall till Alliansens förslag till beslut.

#### Anförande nr 191

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ska fatta mig mycket kort. Det är väl bättre att det blir färdigt 2020 än att det inte blir renoverat alls, som det var från början?

#### Anförande nr 192

P e r O s s m e r (SD): Jag förstod inte det där. Men det är klart att det är bättre att detta vackra bad blir klart 2020 än aldrig. Det kan jag i alla fall säga.

#### Anförande nr 193

M e h d i O g u z s o y (S): Ordförande, fullmäktige! När upprustningen och renoveringen av Medborgarhuset blir klart kommer det att bli ett enormt lyft för kulturen, för idrotten och för en mötesplats på Söder. Det är bekymmersamt när projekt skenar iväg vad gäller kostnader; det är vi alla överens om. Ni hade samma problem när ni styrde staden. Det finns olika faktorer som gör att projekten blir dyrare. Konjunkturläget i Stockholmsregionen är ett. Dessa projekt kräver också särskild kompetens för att rusta upp och renovera. Det är svårt att tajma in sådana här stora projekt i rätt konjunkturläge för att det ska vara ekonomiskt lönsamt.

Som mina kollegor här på vänstersidan har påpekat är er lösning på problemet att hela platsen görs till en kommersiell plats. Då kommer den kanske att bära sina kostnader, men vi vill inte riskera att de aktiviteter som tidigare fanns i huset ska bort och ersättas med kommersiella ytor. Det finns gott om sådana ytor i staden, och därför är detta värt varenda krona som läggs på projektet. Man kan inte låta bli att jämföra dessa fördyringar med de fördyringar som era kollegor står för vad gäller bygget av Nya Karolinska sjukhuset.

## Anförande nr 194

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

## Anförande nr 195

B o S u n d i n (M): Fru ordförande! Fru ordförande råkade säga fel innan hon rättade sig och sade att jag hör till Miljöpartiet. Nog för att vi är för miljön, men att gå över till det partiet är inte riktigt aktuellt.

Nu, när klockan har blivit så mycket, tänker jag inte hålla något långt anförande. Jag tänker koncentrera mig på idrottsverksamheten kring Medborgarhuset, nämligen Forsgrénsska badet. Man har utgått ifrån att ungefär en tredjedel av kostnaderna hamnar på badet. Vi vet inte exakt. Tyvärr är det så som med alla andra idrottsprojekt: De blir kraftigt fördyrade och försenade. I det här fallet blir det extra problematiskt att man förlänger stängningstiden från två år till tre år, och kanske fyra år.

Detta sker samtidigt som vi har renoveringar och stängningar av flera andra bad. Åkeshovsbadet öppnar i januari. Jag kan nämna att när Alliansen startade och finansierade det projektet gjorde vi det till en kostnadseffektivitet som är långt, långt bättre än vad Socialdemokraterna gör nu. Vi bygger nämligen två bad för ett pris. Det är dubbelt så mycket simyta i Åkeshovsbadet när det invigs i januari. Ni gör precis tvärtom med Forsgrénsska: Det blir 70 procent dyrare än beräknat.

Vi står också med en brist på simytor och simlokaler i staden. Det gäller inte bara Forsgrénsska utan även GIH-badet. Vällingby simhall och ytterligare ett bad i Västertorp kommer snart att starta; det pågår utredningar. Då är det problematiskt att det tar så lång tid. Tyvärr är det så här när det gäller idrottsinvesteringar. Det här har blivit nästan 1 miljard dyrare än redan planerade projekt. Det är anmärkningsvärt. Jag har då räknat in 300 miljoner för baden och 700 miljoner för fördyrade hallar och idrottsytor. Det är det den så kallade idrottsmiljarden har gått till, och det är tyvärr så att investeringarna är så misskötta av socialdemokratiska ledningen att det bara blir sämre och sämre. Vi bygger färre hallar, färre idrottsanläggningar och mindre simytor än vi gjorde under allianstiden.

Bifall till vårt reviderade förslag!

## Anförande nr 196

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det är som att lyssna på en grammofonskiva som har fastnat fullständigt när man hör på dig, Bosse.

Jag är väl medveten om att vi har simhallar som måste renoveras. Men det blir så när alla simhallar är byggda under samma decennium. Alla kommer då också att behöva renoveringar samtidigt. Det är givetvis ett problem, men vi jobbar med det. Jag är väldigt tydlig gentemot idrottsförvaltningen med att jag vill ha en lista på i vilken ordning vi renoverar dessa simhallar. Det är precis på samma sätt som vi gjorde en gång i tiden med våra ventilationspooler. Vilken ordning gör vi detta i, när evakuerar vi och när stänger vi? Det är inte konstigare än så.

Men om man gör hallar som du har gjort, Bosse, när du bestämmer att de ska kosta en viss summa och sedan märker att det blir dyrare när man börjar bygga eftersom man inte har undersökt tillräckligt blir det såklart också fördyringar.

Anförande nr 197

B o S u n d i n (M): Det är lite svagt att skylla på den förvaltning som både ni och vi hade och har. Det är samma folk som har beräknat, men det är ledningen det brister i och det politiska ansvaret för fördyringarna. Det är det jag är kritisk mot och inte vår professionella förvaltning idrottsförvaltningen.

När det gäller baden har vi fortfarande inte sett någon plan på hur vi ska tajma detta. När det gäller det Mirja sa om grammofonskiva kommer vi att fortsätta att tala om hur uselt ni sköter ekonomin när allt bara blir dyrare och dyrare. Pengarna går till fördyringar och förseningar i stället för till idrottsanläggningar och idrottsaktiviteter.

Anförande nr 198

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Då har jag nu att ta ställning till detta ärende och detta förslag till beslut som Alliansen har lämnat in. Det är sannerligen inte lätt. Det är besvärande fördyringar på gång här, men det är som sagt inte så lätt att veta vad man ska göra åt det. Jag läste nu i helgen debatten i Södermalmsnytt om externa aktörer ut och in och vilken omfattning det ska ha. Jag har svårt att ta ställning till hur jag ska förhålla mig till beslutsfrågan.

Då slog mig tanken att i mitten på 70-talet såg jag på den svartvita tv:n att man i självaste riksdagen höll på att lotta om besluten. Jag tänkte att då kan ju jag också göra det. Och efter valet kan det bli 11 sverigedemokrater, 45 rödgröna och 45 i Alliansen. Då är ni tillbaka i samma situation. Jag tar därför och tjuvstartar lite grann på nästa mandatperiod och singlar slant: krona för Alliansen och klave för reservationen.

Det blev bifall till Alliansens reservation.

*§ 27 Utomhusbad på Järvafältet (Utl. 2017:260)*

## Anförande nr 199

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande och fullmäktige! Jag flyttade till Järvafältet 1985. Det första jag såg i Husby var en tomt längs Norgegatan där det stod ett badkar. På en skylt stod det: Här vill vi ha ett badhus! Det tog några decennier, och sedan fick vi ett badhus. Badhuset är oerhört högt frekventerat av stockholmarna; det är så frekventerat att man i dag måste boka tid för att komma in i det.

Samtidigt har den starka önskan om ett utomhusbad på Järvafältet levt vidare i stadsdelen, både bland dem som bor i Spånga-Tensta och bland dem som bor i Rinkeby-Kista. Det är därför jag så stolt kan säga i dag att vi nu äntligen ska fatta beslut om utomhusbad i Järva. Detta har som sagt diskuterats i decennier. Järvaborna är de som i Stockholm har längst till ett utomhusbad. Därför är jag glad att vi är här i dag och att vi kommer att fatta beslut om att bygga ett sådant bad.

Genom badet kan vi skapa en ny social mötesplats alldeles intill Eggeby gård, som har en del kulturverksamheter på daglig basis. Badet kommer också att ha en inriktning på simskoleträning och familjebad. Genom att anlägga flera olika typer av bassänger kan vi nå de grupper som är prioriterade i ytterstaden. Dessa grupper är unga tjejer i ytterstaden, unga med sämre socioekonomiska förutsättningar, personer med funktionsnedsättningar och även Järvabor generellt och alla andra stockholmare.

En jämlik idrott kräver offensiva satsningar. Ett nytt utomhusbad på Järvafältet är en sådan. Tänk på att detta krav har levt sedan 70-talet på Järvafältet! Detta är ett led i att öka tillgången till simyta men också att öka jämlikhet i simkunnigheten. Simkunnighet är en livsviktig kunskap. 160 personer har under sommarmånaderna omkommit i drunkningsolyckor i Sverige de senaste tre åren. Varje barn som drunknar för att de inte kan simma är ett allvarligt fel av oss. Det är därför prioriterat att öka simkunnigheten. Att få godkänt i simkunnighet är även en förutsättning för att få godkänt i idrott och hälsa i skolan. Stockholm är en stad på vatten. Därför ska vi ge så många som möjligt chansen redan i tidig ålder att lära sig simma så att hela staden kan upplevas av alla. Järvaborna har väntat länge – alldeles för länge. Nu är det dags för oss att rösta för ett nytt utomhusbad för de unga, för Järvaborna och för stockholmarna.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

## Anförande nr 200

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Nu kommer det upp en grammofonskiva till, till och med en gammal 78-varvare, vill jag säga. För att övergå till ämnet: Kostnaden för utomhusbadet är 310 miljoner kronor. Om man tänker på de överskridanden som brukar vara fallet får vi väl hoppas att siffrorna står sig. Men det är väl inte så troligt.

Sverigedemokraterna kan förstå att de boende vid Järvafältet skulle uppskatta ett utomhusbad. Man kan också hoppas att ordningsproblemen i detta bad blir mindre än i Eriksdalsbadet, men jag hyser allvarliga farhågor för att de inte blir det.

För att vara kortfattad: Sverigedemokraterna har i samband med en interpellation vid det förra sammanträdet – och vi har också noterat frågan i dag – påtalat den närmast totala bristen på simbad på Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm. Vi fick från borgarrådet huvudsakligen enbart undvikande svar. Vi i Sverigedemokraterna är konsekventa. Vi anser att Stockholms innerstad ska prioriteras när det gäller simbad. Det är dags. Därför tar Sverigedemokraterna avstånd från förslaget.

Fru ordförande! Avslag på kommunstyrelsens förslag.

#### Anförande nr 201

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det är klart att i Per Ossmers värld är innerstadsborna viktigare än ytterstadsborna. Det är väldigt tydligt. Man har gjort tre fördjupade utredningar just när det gäller Järvabadet och ekonomin. Det som har blivit dyrare än det var den första gången vi pratade är att de tekniska lösningarna kräver större ytor och att man har fått lägga in säkerhetsaspekter i badet.

I tidningarna har man pratat om tiden och undrat när det blir färdigt. Just på Järvafältet vet man aldrig vad man hittar. Det är en gammal vikingaled och en gammal sjöbotten, och varje gång man exploaterar kan man göra arkeologiska fynd. Givetvis kan den typen av frågor försena detta. Däremot är det otroligt bra för oss Järvabor att vi får detta bad.

#### Anförande nr 202

P e r O s s m e r (SD): Jag tror precis som Mirja att det är otroligt bra för Järvaborna. Men det skulle också vara otroligt bra för dem som bor i innerstaden, alla dem på Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm som betalar höga skatter om de kunde få någonting – ett riktigt simbad – någon gång.

#### Anförande nr 203

M i k a e l V a l i e r (KD): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Vi, och framför allt många stockholmare, har längtat efter ett nytt utomhusbad på Järvafältet. Därför är detta ett viktigt och bra ärende. Därom är vi helt överens.

Men det vore bra med ett större grepp och en bredare tanke runt området. Och det infinner sig en mängd frågor kring detta. Vad ska hända på badet under de åtta månader, i bästa fall, som vattnet inte är badbart, det vill säga när det inte är sommarvärme? Går det att förlänga säsongen på något vettigt sätt? Vad kan vi göra mer runt badet? Kan man göra andra idrottsytor runt omkring? Det finns saker att tänka på runt om detta.

Det är planerat som ett bad utan biltrafik och följaktligen också utan en nära parkering. Hur ska vi hantera besökare som trots detta vill ta med sig sin bil till badet och också gör det? Det borde vi tänka på i förväg och inte tvingas lösa med några extraordinära åtgärder i efterhand. Ett nytt bad kommer att bli väldigt populärt, och jag vill peka på vad som hände vid Hornsbergs strand. Trots bra infrastruktur tog många bilen dit, och nu har vi tvingats att göra en gågata där. Hur ska det hanteras i detta fall?

Vattenskotrar lär inte vara ett bekymmer vid badet på Järvafältet. Men vi kan inte förvänta oss att alla kommer dit gående hur gärna vi än vill. Det finns inte med några

pengar till övrig nödvändig infrastruktur runt badet i ärendet. Varifrån ska dessa pengar tas, och borde inte det räknas med redan nu?

Som vanligt står jag här och kritiserar upphandlingar, och det gör jag alltså nu också. Om detta följer samma linje som de flesta andra upphandlingar kommer det inte att stanna vid de 80 miljoner som har överskridits nu, utan det kommer att hamna på en halv miljard. Detta skrämmer mig. Hur säkrar vi att vi får in de vettiga anbuden? Upphandlingsunderlagen måste skrivas så att det blir attraktivt för leverantörer och gynnsamt för staden. Kan den nya Shangri-La-upphandlingsorganisationen göra nytta? Vi hoppas det. Detta är en punkt som kommer att gå igen och igen tills ni har löst detta. Varenda anläggning staden bygger blir hutlöst dyr. Jag har som sagt många frågor om detta, men jag tar inga fler nu.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation.

#### Anförande nr 204

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag önskar inget hellre än att den nya upphandlingsorganisationen håller måttet och att vi följer upp detta så att det inte blir fördyringar. Men som sagt: Man vet aldrig vad man hittar på Järvafältet. Senast man exploaterade fältet för Ärvinge hittades Ärvingekvinnan med alla sina smycken. Sådant här kan givetvis försena saker och ting, men jag hoppas att upphandlingen går bra.

Det jag däremot har skickat in till förvaltningen är min oro för smittrafik från den norra sidan över fältet. Man måste försöka jobba med dessa planer. Smittrafiken är redan nu stor och stör på fältet på grusvägarna där. Det är farligt för människorna, och badet kan faktiskt göra så att det blir mer trafik. Denna oro har jag först och främst, och detta har jag skickat med till förvaltningen.

#### Anförande nr 205

M i k a e l V a l i e r (KD): Det var goda nyheter. Jag är glad för att du har skickat in dessa tankar, för det är tankar att ta på verkligt stort allvar. Redan nu pågår trafik där, och folk blir påkörda och dör i området. Jag tycker att det är olämpligt att vi uppmuntrar detta. Det är jättebra att du har med detta, och vi måste verkligen tänka på det här på flera sätt. Det är klart att folk kommer att ta bilen. Antingen måste vi se till att det inte går eller så måste det vara tillåtet. Vi kan inte säga: Ni får inte, men det går bra.

#### Anförande nr 206

B o S u n d i n (M): Så här fem minuter innan det blir julbord tänker jag inte förlänga debatten. Jag vill bara säga några saker. Vi moderater har drivit denna fråga under allianstiden ihop med våra kollegor. Det är bra att badet blir av, men det är bara synd att det blir dubbelt så dyrt.

Vi har tagit upp frågan i idrottsförvaltningen om varför man inte tar fram en plan för det som KD nämnde här nyss: Vad sker under de åtta månader när badet inte är öppet? Vi vill ha idrottsytor, kommersiella ytor och andra aktiviteter så att hela området runt Eggeby gård lever året runt.

Trygghetsfrågorna måste man ta ett helhetsgrepp på. Det går inte att göra som det står i ärendet: att stadsdelarna ska ta hand om tryggheten ihop med vissa aktiviteter. Det behövs ett större grepp. Vi vet vilka utmaningar är i Järvaområdet, och det är inte bara att tro att trygghetsfrågorna löser sig.

Vi har en konkret fråga som också står i vårt SU, nämligen den om varför man ska öppna så sent. Det är många som vill motionera på morgnarna, runt sju åtta. Varför ska det öppna klockan tio? Det tycker jag att man bör hänsyn till och fundera på när vi sedan kommer igång. Kan man ha andra öppettider?

I övrigt yrkar jag bifall till vår reservation i ärendet om detta utmärkta bad, som vi förhoppningsvis får se 2019.

#### Anförande nr 207

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Jag vill först säga att jag delar Mirjas glädje över projektet. Det är fantastiskt fint och en bra prioritering av denna majoritet. Där kommer min fråga. I er reservation står det att Alliansen under många år har drivit på för att utreda möjligheten till ett nytt utomhusbad. Varför nådde ni inte hela vägen fram?

#### Anförande nr 208

B o S u n d i n (M): Det är en bra fråga, och det finns väl inte något enkelt svar. Men det är så med många sådana här projekt att de ibland drar ut mer på tiden. Vi drev igenom Åkeshovsbadet, som är ett utmärkt exempel. Då gjorde vi det och fick två bad till ett pris – dubbelt så mycket simyta. Vi nådde inte ända fram med detta, men det är bra att det kommer. Vi välkomnar även att det genomförs nu.

#### Anförande nr 209

A n d e r s L i n d e l l (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är symboliskt på många sätt att vi talar om Järvabadet så här när alla sitter och drömmer om julbord. Historiskt har detta varit något som vi är överens om att vi ska ha, men kanske inte just nu. Det är fint att vi fortsätter på den linjen.

Så har det också varit under mandatperioden. Vi har varit överens mellan majoritet och opposition om att detta ska genomföras, men vi har inte varit överens om ifall det ska finansieras eller inte. Vi har tyckt att det ska det och därför haft med det i budget, och därför byggs det nu. Det är jag glad och stolt över.

Mycket av de investeringar vi har gjort i idrottsbeståndet i stort har varit i form av renoveringar och att bygga i kapp saker där det har saknats. Men detta är ett utmärkt exempel på att vi faktiskt bygger nytt. Vi tillför en ny typ av anläggning i ett område där sådana saknas i dag. Vi skapar ett värde som i dag inte finns på Järvafältet. Vi skapar ett bad utomhus så att vi kan öka simkunnigheten på lång sikt. Det är kul.

Jag ska säga någonting om de utmaningar som har funnits på platsen. Badet ligger på ett fält, vilket innebär vissa trygghetsutmaningar. Det ligger liksom lite ensamt. Det ligger också i ett ganska känsligt naturområde, vilket innebär en del miljöutmaningar. Därför är jag glad att vi kan tillföra denna typ av värden i denna exploatering. Vi skapar en infrastruktur för friluftslivet och för föreningslivet som inte fanns tidigare.

Genom den dagvattenlösning som finns för vi också tillbaka regnvatten till Igelbäcken, vilket också ger positiva miljövärden.

Jag ska fatta mig ganska kort, och jag vill bara säga att jag är glad över att vi utvecklar den sociala mötesplatsen vid Eggeby gård och att vi kombinerar en tydlig ny anläggning med att stärka det befintliga friluftslivet där.

Jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

#### Anförande nr 210

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande, fullmäktige! Jag börjar med att yrka bifall till reservationen i kommunstyrelsen. Det finns problem med ärendet, och tyvärr är det sent på året och sent på dagen. Jag skulle ändå vilja säga att kostnaderna är ett problem. Det finns alltså många osäkerheter. Bland annat gäller det vägar och vikingar. Det tycker jag inte att man har tänkt på. Det har nämnts här att vikingarna fanns i området, och när det gäller vägar är det tveksamt om det ska vara eller inte vara några. Men på något sätt måste man ju ändå ta sig fram även om man inte ska göra det med bil.

Innehållet har tagits upp av flera av mina allianskollegor, så det behöver jag inte nämna. Men sedan gäller det beslutsordningen. Vi kommer ju att besluta om detta nu. Det finns en majoritet för ett reservatstillstånd i stadsbyggnadsnämnden på torsdag. Det förefaller mig något märkligt att vi här beslutar om inriktningen och alltihop innan man fattar beslutet om ifall vi ska reservera plats i ett naturkänsligt område för detta bad, som vi ju alla vi ha trots detta.

Bifall till reservationen!

#### Anförande nr 211

B o r g a r r å d e t R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Jag kan inte låta bli att begära replik, för mitt hjärta brinner för det här området efter alla dessa år som jag har bott där. Det är sant att vikingarna har varit där. Man hittar ofta arkeologiska fynd, som är viktiga för att klarlägga historien. Det är givetvis så att om arkeologerna ska dit och borsta med sina små borstar tar det betydligt längre tid. Jag blir glad om stadsbyggnadsnämnden antar detta, men jag vet som sagt vilka svårigheter som finns. Det har varit svårt att anlägga begravningsplats. Det har tagit tid att bygga bostäder.

Detta är ett kulturresevat. Det var ett medvetet val att inte göra detta till ett naturresevat, för kulturresevat ska också kunna innehålla verksamheter. Det gör att det trots det komplicerade läget och naturvärdena fortfarande går att anlägga detta bad. Detta är också ett område med många festivaler, eritreansk midsommar och så vidare. Det är jättehäftigt!

#### Anförande nr 212

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande! Jag uppfattade väl egentligen inte någon fråga. Men jag kan konstatera att jag tror att det går att utveckla badet till att omfatta mycket, mycket mer för att ytterligare bidra ett attraktivt område för befolkningen ute på Järvafältet.



## Anförande nr 213

M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande! Äntligen blir bygget av detta bad i Järva av i och med beslutet i kväll. Detta kommer att bidra till en bättre folkhälsa i området. Simkunnigheten kommer att öka, och det blir en naturlig kontaktyta mellan människor som bor och verkar där.

Kostnaderna kommer återigen på tapeten. Det verkar som om det är oundvikligt från oppositionens sida att kritisera oss för att vi inte håller nere kostnaderna. Men detta är viktigt, och det är värt att fatta beslutet här och nu.

Jag vill inte förlänga debatten, utan jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

## Anförande nr 214

R a s m u s J o n l u n d (C): Jag begärde förstås ordet mest för att kanske få chansen att få sista ordet i fullmäktige för hela året. Men jag tänkte också passa på att yrka bifall till vår gemensamma reservation. Vi är glada för detta, men vi har detta medskick: Se till att ha koll på kostnaderna, och se till att vi får mer värde för pengarna med öppet hela året och annat!